

Sytuacja demograficzna województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.

Olsztyn 2025

Demographic situation of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024

Sytuacja demograficzna województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.

Demographic situation
of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024

Urząd Statystyczny w Olsztynie Statistical Office in Olsztyn

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Badań Regionalnych
Statistical Office in Olsztyn, Warmińsko-Mazurski Centre for Regional Surveys

pod kierunkiem

supervised by

Joanny Balcerzak

Autor

Author

Aleksandra Kłosińska

Tłumaczenie

Translation

Aleksandra Kłosińska

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Aleksandra Kłosińska, Wioletta Wasilewska

978-83-972079-6-7

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

olsztyn.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła

When publishing Statistical Office data – please indicate the source

Przedmowa

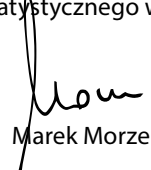
Z przyjemnością przedstawiam Państwu kolejne wydanie, ukazującej się w cyklu rocznym, publikacji statystycznej *Sytuacja demograficzna województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.* Opracowanie jest analizą stanu bieżącego, a także procesów demograficznych, które zaszły w województwie na przestrzeni ponad dwudziestu lat.

Publikacja zawiera obszerny zestaw danych statystycznych, jak również komentarz analityczny dotyczący liczby ludności i jej rozmieszczenia na terytorium województwa, urodzeń i zgonów, procesu starzenia się społeczeństwa, zawieranych małżeństw, orzekanych separacji i rozwodów oraz ruchu migracyjnego. Opisuje procesy depopulacji będące skutkiem zmian w wielkości przyrostu naturalnego i kierunkach ruchu wędrownego ludności.

Opracowanie zawiera definicje podstawowych pojęć i wskaźników. Uzupełnieniem komentarza analitycznego są tablice, wykresy i kartogramy, które ilustrują wybrane cechy i tendencje, a także ich natężenie. Podstawowy zakres informacji dotyczy 2024 r. Wybrane zagadnienia zaprezentowano w retrospekcji wieloletniej od 2000 r., umożliwiającą przedstawienie zmian demograficznych zachodzących w czasie. Zmiany w województwie są pokazane w odniesieniu do procesów demograficznych występujących w Polsce oraz na tle pozostałych województw.

Przekazując Państwu niniejszą publikację wyrażam nadzieję, że będzie ona przydatnym źródłem wiedzy o zjawiskach i procesach demograficznych mających miejsce w województwie warmińsko-mazurskim, a także stanie się inspiracją do prowadzenia pogłębionych badań i analiz. Jednocześnie zwracam się z uprzejmą prośbą o przekazywanie uwag i sugestii, dotyczących zakresu tematycznego i formy prezentacji danych, które będą pomocne w kształtowaniu kolejnych edycji opracowania.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

Preface

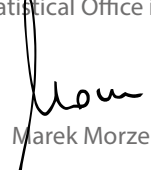
I am pleased to present to you the next edition of the annual statistical publication *Demographic situation of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024*. The elaboration is an analysis of the current state and demographic processes that have taken place in the Voivodship during over twenty years.

The publication contains an extensive set of statistical information, as well as the analytical commentary on the population size and its distribution on the territory of the Voivodship, births and deaths, population ageing, contracted marriages, separations, divorces and migration. It describes depopulation processes resulting from changes in the natural increase rate and directions of population migration.

The study contains definitions of basic concepts and indicators. The analytical commentary is supplemented by tables, charts and cartograms that illustrate selected features and trends, as well as their intensity. The basic scope of information concerns 2024. Selected issues are presented in a multi-year retrospection since 2000, enabling the presentation of demographic changes taking place over time. Changes in the Voivodship are presented in relation to demographic processes taking place in Poland and also against the background of other voivodships.

By presenting you with this publication, I hope it will be a useful source of knowledge about demographic phenomena and processes taking place in Warmińsko-Mazurskie Voivodship and will become an inspiration for conducting in-depth research and analyses. At the same time, I kindly ask to provide any comments and suggestions on the thematic scope and form of data presentation that will help in creating next editions of the study.

Director
of the Statistical Office in Olsztyn

Marek Morze

Olsztyn, July 2025

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	
Objaśnienia znaków umownych	12
Symbols	
Ważniejsze skróty	12
Major abbreviations	
Synteza	13
Executive summary	
Rozdział 1. Stan i struktura ludności	15
Chapter 1. Size and structure of population	
1.1. Stan i zmiana liczby ludności	15
1.1. Size and change of population	
1.2. Ludność według płci i wieku	19
1.2. Population by sex and age	
1.3. Ludność według ekonomicznych grup wieku	22
1.3. Population by economic age groups	
1.4. Ludność według biologicznych grup wieku	25
1.4. Population by biological age groups	
Rozdział 2. Małżeństwa, separacje i rozwody	29
Chapter 2. Marriages, separations and divorces	
2.1. Małżeństwa	29
2.1. Marriages	
2.2. Separacje	33
2.2. Separations	
2.3. Rozwody	34
2.3. Divorces	
2.4. Bilans małżeństw	37
2.4. Marriages balance	
Rozdział 3. Urodzenia i dzietność	40
Chapter 3. Births and fertility	
3.1. Urodzenia	40
3.1. Births	
3.2. Płodność i dzietność	43
3.2. Fertility rates	
Rozdział 4. Umieralność i trwanie życia	49
Chapter 4. Mortality and life expectancy	
4.1. Umieralność	49
4.1. Mortality	
4.2. Trwanie życia	54
4.2. Life expectancy	

Rozdział 5. Ruch wędrowniczy ludności.....	56
Chapter 5. Migration of population	
5.1. Migracje wewnętrzne	56
5.1. Internal migration	
5.2. Migracje zagraniczne	60
5.2. International migration	
5.3. Saldo migracji na pobyt stały	61
5.3. Net migration for permanent residence	
Rozdział 6. Rozwój demograficzny województwa według typologii J. Webba	64
Chapter 6. Demographic development of the Voivodship by J. Webb's typology	
Uwagi metodologiczne	69
Methodological notes	

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Odsetek ludności mieszkającej w miastach według województw w 2024 r.	17
Chart 1. Percentage of urban population by voivodships in 2024	
Wykres 2. Ludność według płci i wieku w 2024 r.	20
Chart 2. Population by sex and age in 2024	
Wykres 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku	23
Chart 3. Structure of population by economic age groups	
Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku, płci i miejsca zamieszkania w 2024 r.	24
Chart 4. Structure of population by economic age groups, sex and place of residence in 2024	
Wykres 5. Udział dzieci i osób starszych w populacji ogółem	27
Chart 5. Share of children and elderly people in the total population	
Wykres 6. Małżeństwa zawarte	30
Chart 6. Marriages contracted	
Wykres 7. Odsetek małżeństw wyznaniowych i cywilnych według miejsca zamieszkania	30
Chart 7. Percentage of religious and civil marriages by place of residence	
Wykres 8. Nowożeńcy według wieku	32
Chart 8. Bridegrooms and brides by age	
Wykres 9. Mediana wieku nowożeńców	32
Chart 9. Median age of bridegrooms and brides	
Wykres 10. Separacje orzeczone	33
Chart 10. Separations	
Wykres 11. Rozwody na 1000 nowo zawartych małżeństw	35
Chart 11. Divorces per 1000 newly contracted marriages	
Wykres 12. Rozwody według okresu trwania małżeństwa w 2024 r.	36
Chart 12. Divorces by duration of marriage in 2024	
Wykres 13. Przyczyny rozwodów w 2024 r.	36
Chart 13. Causes of divorces in 2024	
Wykres 14. Rozwody według liczby małoletnich dzieci	37
Chart 14. Divorces by number of underage children	

Wykres 15.	Małżeństwa zawarte i rozwiązane	39
Chart 15.	Marriages contracted and dissolved	
Wykres 16.	Urodzenia żywe	41
Chart 16.	Live births	
Wykres 17.	Urodzenia żywe na 1000 ludności	41
Chart 17.	Live births per 1000 population	
Wykres 18.	Urodzenia żywe małżeńskie i pozamałżeńskie	43
Chart 18.	Legitimate and illegitimate live births	
Wykres 19.	Kobiety w wieku 15–49 lat	44
Chart 19.	Females aged 15–49 years	
Wykres 20.	Współczynnik płodności kobiet	45
Chart 20.	Female fertility rate	
Wykres 21.	Urodzenia żywe według wieku matki	46
Chart 21.	Live births by age of mother	
Wykres 22.	Współczynnik dzietności ogólnej	47
Chart 22.	Total fertility rate	
Wykres 23.	Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka	48
Chart 23.	Live births by birth order	
Wykres 24.	Zgony	50
Chart 24.	Deaths	
Wykres 25.	Zgony na 1000 ludności w 2024 r.	51
Chart 25.	Deaths per 1000 population in 2024	
Wykres 26.	Zgony według przyczyn w 2023 r.	52
Chart 26.	Deaths by causes in 2023	
Wykres 27.	Zgony według płci i przyczyn w 2023 r.	53
Chart 27.	Deaths by sex and causes in 2023	
Wykres 28.	Zgony niemowląt	53
Chart 28.	Infant deaths	
Wykres 29.	Migracje wewnętrzne	57
Chart 29.	Internal migration	
Wykres 30.	Kierunki migracji wewnątrzwojewódzkich w 2024 r.	58
Chart 30.	Directions of intervoivodship migrations in 2024	
Wykres 31.	Migracje międzywojewódzkie według ekonomicznych grup wieku w 2024 r.	59
Chart 31.	Intervoivodship migration by economic age groups in 2024	
Wykres 32.	Migracje zagraniczne	61
Chart 32.	International migration	
Wykres 33.	Saldo migracji ludności na pobyt stały	62
Chartt 33.	Net migration of population for permanent residence	
Wykres 34.	Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały	64
Chart 34.	Natural increase and net migration for permanent residence	
Wykres 35.	Typy rozwoju ludnościowego gmin według typologii J. Webba	67
Chart 35.	Types of population development of gminas by J. Webb's typology	

Spis map

List of maps

Mapa 1.	Zmiana liczby ludności według województw w 2024 r.	16
Map 1.	Change in the number of population by voivodships in 2024	
Mapa 2.	Zmiana liczby ludności według gmin w 2024 r.	18
Map 2.	Change in the number of population by gminas in 2024	
Mapa 3.	Gęstość zaludnienia według gmin w 2024 r.	19
Map 3.	Population density by gminas in 2024	
Mapa 4.	Współczynnik feminizacji w gminach w 2024 r.	21
Map 4.	Feminisation rate in gminas in 2024	
Mapa 5.	Współczynnik obciążenia demograficznego według gmin w 2024 r.	25
Map 5.	Age dependency ratio by gminas in 2024	
Mapa 6.	Współczynnik starości demograficznej według gmin w 2024 r.	27
Map 6.	Old age rate by gminas in 2024	
Mapa 7.	Indeks starości według gmin w 2024 r.	28
Map 7.	Ageing ratio by gminas in 2024	
Mapa 8.	Małżeństwa zawarte w 2024 r.	31
Map 8.	Marriages contracted in 2024	
Mapa 9.	Rozwody według powiatów w 2024 r.	35
Map 9.	Divorces by powiats in 2024	
Mapa 10.	Urodzenia żywe według województw w 2024 r.	42
Map 10.	Live births by voivodships in 2024	
Mapa 11.	Urodzenia żywe według gmin w 2024 r.	42
Map 11.	Live births by gminas in 2024	
Mapa 12.	Współczynnik płodności kobiet według powiatów w 2024 r.	46
Map 12.	Female fertility rate by powiats in 2024	
Mapa 13.	Współczynnik dzietności ogólnej według powiatów w 2024 r.	48
Map 13.	Total fertility rate by powiats in 2024	
Mapa 14.	Zgony w 2024 r.	51
Map 14.	Deaths in 2024	
Mapa 15.	Saldo migracji wewnętrznych w 2024 r.	57
Map 15.	Net of internal migration in 2024	
Mapa 16.	Migracje na pobyt stały między województwem warmińsko-mazurskim a pozostałymi województwami w 2024 r.	59
Map 16.	Migration for permanent residence among Warmińsko-Mazurskie Voivodship and other voivodships in 2024	
Mapa 17.	Saldo migracji ludności na pobyt stały według powiatów w 2024 r.	63
Map 17.	Net migration of population for permanent residence by powiats in 2024	
Mapa 18.	Saldo migracji ludności na pobyt stały według gmin w 2024 r.	63
Map 18.	Net migration of population for permanent residence by gminas in 2024	
Mapa 19.	Typy rozwoju ludnościowego województw według typologii J. Webba	66
Map 19.	Types of population development of voivodships by J. Webb's typology	
Mapa 20.	Typy rozwoju ludnościowego gmin według typologii J. Webba	68
Map 20.	Types of population development of gminas by J. Webb's typology	

Spis tablic

List of tables

Tablica 1.	Ludność na podstawie bilansów	15
Table 1.	Population based on the balances	
Tablica 2.	Ludność według płci	19
Table 2.	Population by sex	
Tablica 3.	Mediana wieku ludności	21
Table 3.	Median age of population	
Tablica 4.	Ludność według ekonomicznych grup wieku	22
Table 4.	Population by economic age groups	
Tablica 5.	Ludność według biologicznych grup wieku	26
Table 5.	Population by biological age groups	
Tablica 6.	Wybrane miary starzenia się ludności	28
Table 6.	Selected population ageing indicators	
Tablica 7.	Podstawowe dane o małżeństwach zawartych	29
Table 7.	Major data on marriages contracted	
Tablica 8.	Podstawowe dane o separacjach	33
Table 8.	Major data on separations	
Tablica 9.	Podstawowe dane o rozwodach	34
Table 9.	Major data on divorces	
Tablica 10.	Bilans małżeństw	38
Table 10.	Marriages balance	
Tablica 11.	Urodzenia żywe	40
Table 11.	Live births	
Tablica 12.	Podstawowe dane o płodności i dzietności	44
Table 12.	Major data on fertility rates	
Tablica 13.	Zgony	49
Table 13.	Deaths	
Tablica 14.	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia	54
Table 14.	Average number of years of life expectancy at the moment of birth	
Tablica 15.	Oczekiwane trwanie życia w zdrowiu	55
Table 15.	Healthy life expectancy	
Tablica 16.	Podstawowe dane o migracjach wewnętrznych	56
Table 16.	Major data on internal migration	
Tablica 17.	Podstawowe dane o migracjach zagranicznych	60
Table 17.	Major data on international migration	
Tablica 18.	Migracje na pobyt stały	62
Table 18.	Migration for permanent residence	
Tablica 19.	Typy rozwoju ludnościowego według typologii J. Webba	65
Table 19.	Types of population development by J. Webb's typology	

Tablice Excel

Excel tables

- Tablica 1.1. Stan i struktura ludności w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju w 2024 r.
Table 1.1. Size and structure of population in Warmińsko-Mazurskie Voivodship against the background of the country in 2024
- Tablica 1.2. Stan i struktura ludności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000–2024
Table 1.2. Size and structure of population in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in years 2000–2024
- Tablica 1.3. Stan i struktura ludności w powiatach i gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.
Table 1.3. Size and structure of population in powiats and gminas of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024
- Tablica 1.4. Współczynnik urbanizacji w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.
Table 1.4. Urbanisation rate in powiats of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024
- Tablica 1.5. Ludność według płci, miejsca zamieszkania, wieku oraz ekonomicznych i biologicznych grup wieku w 2024 r.
Table 1.5. Population by sex, place of residence, age, economic and biological age groups in 2024
- Tablica 2.1. Małżeństwa, separacje i rozwody w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju w 2024 r.
Table 2.1. Marriages, separations and divorces in Warmińsko-Mazurskie Voivodship against the background of the country in 2024
- Tablica 2.2. Małżeństwa, separacje i rozwody w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000–2024
Table 2.2. Marriages, separations and divorces in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in years 2000–2024
- Tablica 2.3. Małżeństwa zawarte w powiatach i gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.
Table 2.3. Marriages contracted in powiats and gminas of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024
- Tablica 2.4. Nowożeńcy według wieku w województwie warmińsko-mazurskim w 2024 r.
Table 2.4. Bridegrooms and brides by age in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024
- Tablica 2.5. Separacje i rozwody w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.
Table 2.5. Separations and divorces in powiats of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024
- Tablica 3.1. Urodzenia i dzietność w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju w 2024 r.
Table 3.1. Births and fertility in Warmińsko-Mazurskie Voivodship against the background of the country in 2024
- Tablica 3.2. Urodzenia i dzietność w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000–2024
Table 3.2. Births and fertility in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in years 2000–2024
- Tablica 3.3. Urodzenia w powiatach i gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.
Table 3.3. Births in powiats and gminas of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024
- Tablica 3.4. Urodzenia żywe według wieku matki w województwie warmińsko-mazurskim
Table 3.4. Live births by age of mother in Warmińsko-Mazurskie Voivodship
- Tablica 3.5. Współczynnik płodności kobiet w województwie warmińsko-mazurskim
Table 3.5. Female fertility rate in Warmińsko-Mazurskie Voivodship
- Tablica 3.6. Płodność kobiet i dzietność ogólna w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.
Table 3.6. Female fertility and fertility rate in powiats of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024

- Tablica 4.1. Umieralność i trwanie życia w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju w 2024 r.
Table 4.1. Mortality and life expectancy in Warmińsko-Mazurskie Voivodship against the background of the country in 2024
- Tablica 4.2. Umieralność i trwanie życia w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000–2024
Table 4.2. Mortality and life expectancy in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in years 2000–2024
- Tablica 4.3. Umieralność w powiatach i gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.
Table 4.3. Mortality in powiats and gminas of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024
- Tablica 5.1. Ruch wędrówkowy ludności w województwie warmińsko-mazurskim na tle kraju w 2024 r.
Table 5.1. Migration of population in Warmińsko-Mazurskie Voivodship against the background of the country in 2024
- Tablica 5.2. Ruch wędrówkowy ludności w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000–2024
Table 5.2. Migration of population in Warmińsko-Mazurskie Voivodship in years 2000–2024
- Tablica 5.3. Ruch wędrówkowy ludności w powiatach i gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2024 r.
Table 5.3. Migration of population in powiats and gminas of Warmińsko-Mazurskie Voivodship in 2024
- Tablica 5.4. Migracje zagraniczne ludności w województwie warmińsko-mazurskim według krajów migracji w 2024 r.
Table 5.4. International migration of population in Warmińsko-Mazurskie Voivodship by countries of migration in 2024

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (–)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Kropka (.)	brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe data not available, classified data (statistical confidentiality) or providing data impossible or purposeless
Zero (0,0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0.05 of a unit
„W tym” “Of which”	nie podaje się wszystkich składników sumy not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Pełna nazwa Complete name
tys.	tysiąc thousand
km ²	kilometr kwadratowy square kilometre
p. proc.	punkt procentowy percentage point

Synteza

Województwo warmińsko-mazurskie położone jest w północno-wschodniej części Polski. Jest czwartym pod względem wielkości i dwunastym pod względem liczby ludności województwem w kraju. W 2024 r. jego terytorium zamieszkiwało 1 349,2 tys. osób, które stanowiły 3,6% populacji Polski. Warmińsko-mazurskie należało do najmniej zaludnionych województw w kraju – gęstość zaludnienia była ponad dwukrotnie niższa niż przeciętna w Polsce. W strukturze ludności według płci więcej było kobiet, a według miejsca zamieszkania – mieszkańców miast.

W latach 2000–2024 populacja województwa zmniejszyła się o 78,3 tys. osób. Spadek liczby mieszkańców był spowodowany ubytkiem migracyjnym ludności w całym analizowanym okresie, a w ostatnich latach również niekorzystnymi tendencjami w liczbie urodzeń i zgonów.

W latach 2000–2024 liczba osób, które wymeldowały się z pobytu stałego do innych województw w kraju lub za granicę była większa niż osób nowo zameldowanych z innych województw lub z zagranicy – saldo migracji na pobyt stały było ujemne.

Liczba urodzeń w 2024 r. była o prawie połowę mniejsza od zanotowanej w 2000 r. Ich liczba zależy od liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat), która w badanym okresie zmniejszyła się o ponad 20%. Czynnikiem kształtującym jej wysokość były również postawy prokreacyjne społeczeństwa – kobiety rodziły mniej dzieci i były coraz starsze, kiedy decydowały się na urodzenie dziecka. Analiza poziomu dzietności wskazała, że rejestrowana liczba urodzeń, zarówno w województwie, jak i w całej Polsce, jest od wielu lat zbyt mała, aby zagwarantować zastępowalność pokoleń.

W warmińsko-mazurskim w analizowanym okresie niemal co roku wzrastała liczba zgonów. Obserwowany wzrost umieralności wynikał ze zmian w strukturze ludności według wieku. W latach 2020–2021 był dodatkowo spotęgowany kolejnymi falami pandemii COVID-19, spowodowanej rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2. W 2022 r. liczba zgonów zmniejszyła się w porównaniu z 2021 r., jednak nadal przewyższała poziom zgonów rejestrowanych w latach poprzedzających pandemię. Dopiero w 2023 r. osiągnęła wartość porównywalną z okresu przed pandemią.

W województwie, podobnie jak w kraju, następował proces starzenia się społeczeństwa. Wskazywał na to wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejszanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Wzrosła również mediana wieku, odsetek osób w wieku 65 lat i więcej, a także relacja liczby osób w tej grupie wieku do liczby dzieci w wieku do 14 lat łącznie.

W ponad dwudziestoletnim okresie zmniejszyła się liczba zawieranych małżeństw. Liczba nowo zawartych związków małżeńskich w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa była szóstą najniższą wśród województw, natomiast liczba rozwodów – najwyższą w Polsce. W województwie warmińsko-mazurskim przed 2020 r. większość nowych związków małżeńskich stanowiły małżeństwa wyznaniowe, zawierane w kościołach lub związkach wyznaniowych i jednocześnie rejestrowane w urzędach stanu cywilnego. Od 2020 r. liczba małżeństw cywilnych przewyższała liczbę małżeństw wyznaniowych.

Porównanie liczby nowo zawartych małżeństw z liczbą małżeństw rozwiązanych (zarówno przez rozwód, jak i przez śmierć współmałżonka), wskazuje w ostatnich latach na ujemny bilans małżeństw. Liczba małżeństw rozwiązanych przewyższała liczbę nowo zawartych związków, co powodowało systematyczne zmniejszanie liczby małżeństw istniejących.

Executive summary

Warmińsko-Mazurskie Voivodship is located in the north-eastern part of Poland. It is the fourth in terms of size and twelfth in terms of number of population, voivodship in the country. In 2024 its territory was inhabited by 1 349.2 thousand people who constituted 3.6% of Poland population. Warmińsko-Mazurskie was one of the least populated voivodships in the country – the population density was more than twice lower than the average in Poland. In the population structure by sex there were more women, and by place of residence – more urban residents.

In years 2000–2024 the Voivodship population decreased by 78.3 thousand people. The decrease was caused by the migration loss of the population throughout the analysed period, and in recent years also by unfavorable trends in the number of births and deaths.

In years 2000–2024 the number of people who deregistered their permanent residence to other voivodships in the country or to abroad was greater than the number of newly registered people from other voivodships or from abroad – the net migration for permanent residence was negative.

The number of births in 2024 was almost half lower in comparison with the number of births in 2000. The number of births depends on the number of women of childbearing age (15–49 years), which decreased by more than 20% in the analysed period. Factors shaping its number were also the procreative attitudes of the society – women gave births to fewer children and were older at the moment of making decision about having a child. The analysis of the fertility rate indicated that the registered number of births, both in the Voivodship and in Poland, was too low for many years to guarantee the replacement of generations.

In Warmińsko-Mazurskie Voivodship in the analyzed period, the number of deaths increased almost every year. The observed increase in mortality resulted from changes in the structure of the population by age. In years 2020–2021 it was further intensified by successive waves of the COVID-19 pandemic, caused by the spread of the infectious disease caused by the SARS-CoV-2 virus. In 2022 the number of deaths decreased compared to 2021, but still exceeded the level of deaths registered in the years before the pandemic. Only in 2023 it reached a value comparable to the pre-pandemic period.

In the Voivodship, as in the whole country, the population ageing was taking place. This was indicated by the increase in the number of people in the post-working age and the decrease in the number of people in the pre-working and working age. The median age, the percentage of people aged 65 and more, as well as the ratio of people in that age group to children aged up to and including 14 also increased.

In more than twenty years the number of marriages has decreased. The number of newly contracted marriages per 1000 inhabitants of the Voivodship was the sixth lowest among voivodships, while the number of divorces was the highest in Poland. In Warmińsko-Mazurskie Voivodship, before 2020, the majority of new marriages were religious marriages, contracted in churches or religious associations and registered at the same time in the Civil Status Offices. Since 2020 the number of civil marriages has exceeded the number of religious marriages.

Comparing the number of newly contracted marriages to the number of marriages dissolved (both by divorce and by the death of a spouse) has indicated a negative balance of marriages in recent years. The number of dissolved marriages exceeded the number of newly contracted marriages and caused a systematic decrease in the number of existing marriages.

Rozdział 1. Stan i struktura ludności

Chapter 1. Size and structure of population

Województwo warmińsko-mazurskie położone jest w północno-wschodniej części Polski. Sąsiaduje z województwem podlaskim, mazowieckim, kujawsko-pomorskim i pomorskim. Od północy graniczy z Federacją Rosyjską, a granica województwa wyznacza granicę Unii Europejskiej. Warmińsko-mazurskie zajmuje terytorium 24 174 km², stanowiące 7,7% powierzchni kraju. Jest czwartym pod względem wielkości województwem w Polsce, po mazowieckim, wielkopolskim i lubelskim. W 2024 r. w granicach administracyjnych województwa znajdowało się 21 powiatów, w tym dwa miasta na prawach powiatu – Olsztyn i Elbląg. Obszar województwa obejmował 16 miast, 34 gminy miejsko-wiejskie i 66 gmin wiejskich.

1.1. Stan i zmiana liczby ludności

1.1. Size and change of population

Na koniec 2024 r. warmińsko-mazurskie zamieszkiwało 1 349,2 tys. osób. Mieszkańcy regionu stanowili 3,6% populacji Polski. Pod względem liczby ludności, województwo zajmowało dwunastą lokatę w kraju, przed świętokrzyskim, podlaskim, lubuskim i opolskim. Najwięcej osób mieszkało w województwie mazowieckim.

Tablica 1. Ludność na podstawie bilansów

Stan w dniu 31 grudnia

Table 1. Population based on the balances
As of 31 December

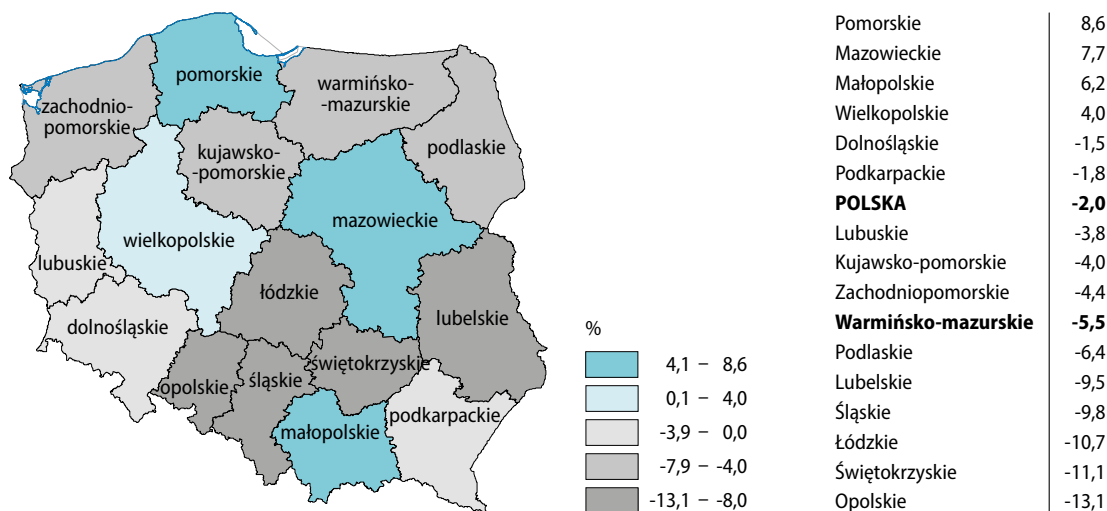
Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	1 427 508	1 428 601	1 453 782	1 439 675	1 385 622	1 349 172
Miasta ^a Urban areas ^a	860 484	857 850	864 661	850 385	821 530	792 466
w % ogółu ludności in % of total population	60,3	60,0	59,5	59,1	59,3	58,7
Wieś ^b Rural areas ^b	567 024	570 751	589 121	589 290	564 092	556 706
Ludność na 1 km ² Population per 1 km ²	59	59	60	60	57	56

a Gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich. b Gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.
a Urban gminas and towns in urban-rural gminas. b Rural gminas and rural areas in urban-rural gminas.

W latach 2000–2024 populacja województwa zmniejszyła się o 78,3 tys. osób, czyli o 5,5% (w Polsce o 2,0%). Warmińsko-mazurskie znalazło się w grupie dwunastu województw, w których na przestrzeni dwudziestu czterech lat nastąpił spadek liczby mieszkańców – największy dotyczył opolskiego, świętokrzyskiego i łódzkiego (powyżej 10%).

Mapa 1. Zmiana liczby ludności według województw w 2024 r.
2000=100

Map 1. Change in the number of population by voivodships in 2024
2000=100

W porównaniu z 2023 r. spadek liczby ludności wystąpił we wszystkich województwach. Na każdy 1000 mieszkańców warmińsko-mazurskiego w ciągu roku było mniej o 6 osób (w Polsce o 4). Największy ubytek odnotowano w świętokrzyskim, w którym na każdy 1000 mieszkańców liczba ludności zmniejszyła się o 9 osób.

Ludność według miejsca zamieszkania

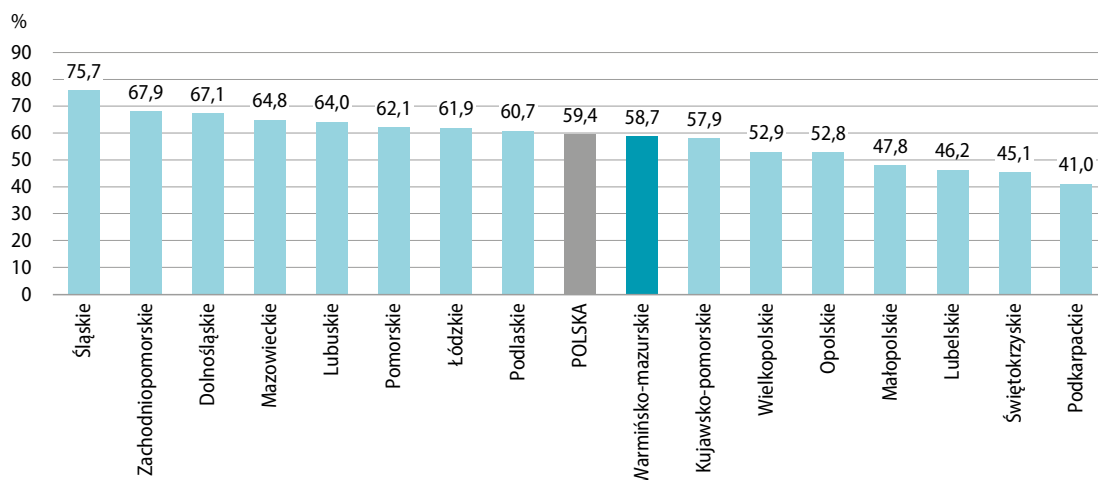
Population by place of residence

Współczynnik urbanizacji – udział ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności wyrażony w %.

W miastach województwa mieszkało 792,5 tys. osób. Najwięcej ludności zamieszkiwało stolicę województwa – Olsztyn (166,4 tys. osób). Drugim miastem pod względem liczebności mieszkańców był Elbląg (112,1 tys. osób), a trzecim – Elk (59,3 tys. osób). Współczynnik urbanizacji, określający odsetek ludności mieszkającej w miastach, ukształtował się w województwie na poziomie 58,7% (w Polsce 59,4%) i w porównaniu z 2000 r. był o 1,5 p. proc. mniejszy (w kraju o 2,4 p. proc.). W porównaniu z 2023 r. w dziewięciu województwach, w tym w warmińsko-mazurskim, współczynnik urbanizacji zmniejszył się. Najwyższy poziom urbanizacji odnotowano w województwie śląskim, w którym ponad ¾ ludności mieszkało w miastach, a najniższy w podkarpackim, w którym ludność miejska stanowiła jedynie 41,0%.

Wykres 1. Odsetek ludności mieszkającej w miastach według województw w 2024 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 1. Percentage of urban population by voivodships in 2024
As of 31 December

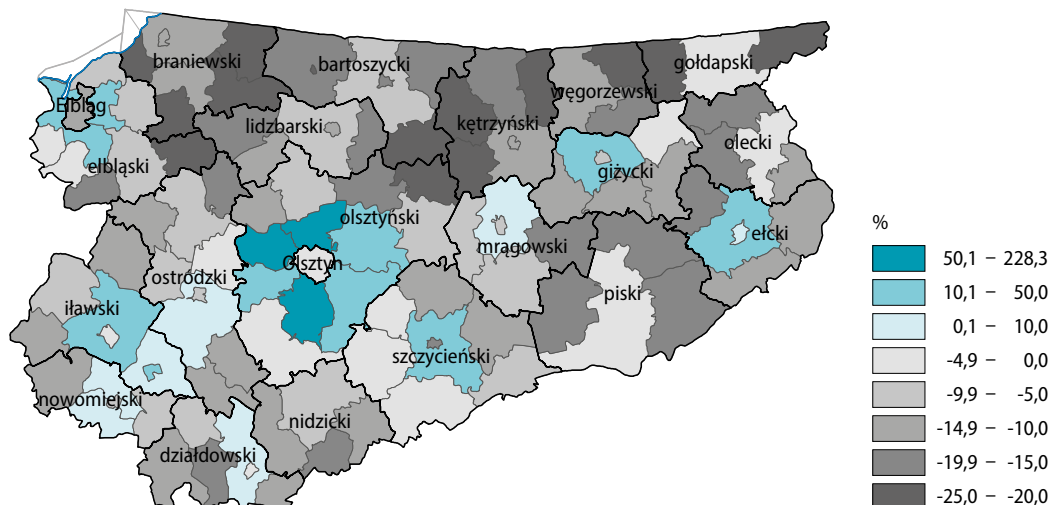
Wśród powiatów ziemskich w województwie warmińsko-mazurskim tylko powiat ełcki charakteryzował się współczynnikiem urbanizacji powyżej średniej wojewódzkiej. Udział ludności miejskiej wyniósł w nim 67,3% i uplasował go na dwunastym miejscu wśród powiatów ziemskich w Polsce. W piskim współczynnik urbanizacji był na tym samym poziomie co w województwie, natomiast w pozostałych powiatach ziemskich współczynnik był poniżej wartości przeciętnej. W ośmiu z nich mieszkańcy miast stanowili mniej niż połowę ludności. Najmniej ludności mieszkającej w miastach było w powiecie nowomiejskim (24,0%), olsztyńskim (27,9%) i elbląskim (29,1%). W porównaniu z 2023 r. udział ludności w miastach wzrósł w dwóch powiatach – węgorzewskim i gołdapskim, a zmalał w pozostałych siedemnastu – najbardziej w piskim (o 0,4 p. proc.).

Obserwowane zmniejszenie liczby ludności dotyczyło zarówno mieszkańców miast, jak i wsi. Ubytek liczby ludności cechował się większą dynamiką spadkową w przypadku miast. W porównaniu z 2000 r. liczba ludności miejskiej w warmińsko-mazurskim zmniejszyła się o 7,9%, a wiejskiej – o 1,8%. W odniesieniu do 2023 r. liczba mieszkańców miast była mniejsza o 0,9%, a mieszkańców wsi – o 0,3%. W Polsce zmniejszenie liczby ludności w okresie dwudziestu czterech lat dotyczyło wyłącznie mieszkańców miast (o 5,8%). Na wsi do 2019 r. notowano niewielki, ale stały przyrost. Zjawisko to było spowodowane przemieszczaniem ludności z miast na wieś, najczęściej do gmin podmiejskich, skupionych wokół dużych miast. Pomimo spadku liczby ludności wiejskiej w Polsce w latach 2020–2024, była ona nadal o 4,2% większa niż w 2000 r.

W latach 2000–2024 rozwój demograficzny województwa warmińsko-mazurskiego był zróżnicowany terytorialnie. Procesy urodzeń, zgonów, a przede wszystkim migracji kształtowały się odmiennie w poszczególnych jednostkach administracyjnych regionu. Zmiany w rozmieszczeniu przestrzennym ludności były w dużej mierze spowodowane przemieszczaniem ludności z miast na otaczające je obszary wiejskie. W analizowanym okresie tylko w 20 spośród 116 gmin regionu liczba ludności zwiększyła się. W grupie tej były m.in. gminy położone w pobliżu Olsztyna i innych miast województwa. Wśród trzynastu jednostek administracyjnych o przyroście ludności większym niż 10% znalazło się sześć gmin powiatu olsztyńskiego – Stawiguda, Dywity, Jonkowo, Gietrzwałd, Purda i Barczewo, dwie gminy wiejskie powiatu elbląskiego – Elbląg i Milejewo, miasto Lubawa oraz cztery gminy wiejskie zlokalizowane obok miast o tej samej nazwie – Szczytno, Ełk, Giżycko i Iława.

Mapa 2. Zmiana liczby ludności według gmin w 2024 r.
2000=100

Map 2. Change in the number of population by gminas in 2024
2000=100

W 96 gminach regionu liczba ludności zmniejszyła się. Gminy o charakterze depopulacyjnym zlokalizowane były głównie w północnej części województwa. W latach 2000–2024 liczba ludności zmniejszyła się we wszystkich gminach powiatów położonych przy granicy z Federacją Rosyjską – braniewskiego, bartoszyckiego, kętrzyńskiego, węgorzewskiego i gołdapskiego. Spadek liczby mieszkańców dotyczył również wszystkich gmin powiatu lidzbarskiego, nidzickiego, oleckiego i piskiego, a także miast na prawach powiatu – Olsztyna i Elbląga. Ubytek ludności wyższy niż 10% odnotowano w 62 gminach. Wśród nich najwyższym spadkiem liczby mieszkańców (o 25%) charakteryzowały się gminy: Banie Mazurskie, Reszel i Lelkowo.

Gęstość zaludnienia

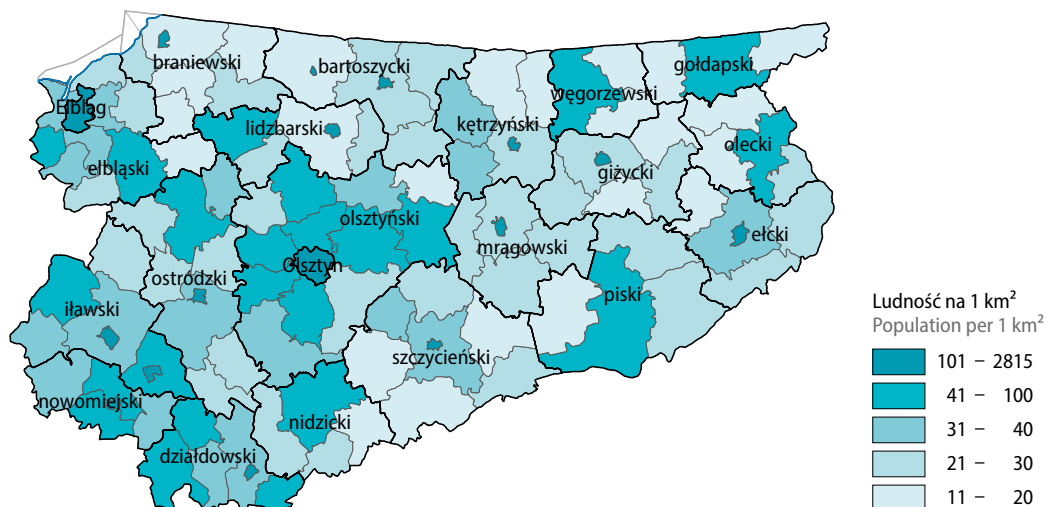
Population density

Gęstość zaludnienia – miara zagęszczenia ludności na określonym terytorium, wyrażana najczęściej w osobach na 1 km².

Warmińsko-mazurskie, podobnie jak podlaskie, należy do najsłabiej zaludnionych województw w kraju. W latach 2000–2024 gęstość zaludnienia zmniejszyła się z 59 osób na 1 km² do 56 i była ponad dwukrotnie niższa niż gęstość zaludnienia w Polsce (119 osób). Województwami o najwyższej gęstości zaludnienia były śląskie i małopolskie.

Na 1 km² powierzchni terenów miejskich w województwie przypadało 1 286 osób, a terenów wiejskich – 24 osoby. W 27 gminach gęstość zaludnienia była wyższa od średniej wojewódzkiej. Miastami o największym zagęszczeniu ludności były Elk (2 815 osób na 1 km²), Kętrzyn (2 396), Ostróda (2 193) i Szczytno (2 165). Gmina miejska Elk znalazła się na dziesiątym miejscu pod względem najwyższego zaludnienia wśród prawie 2,5 tys. gmin w Polsce. Najmniej zaludnionymi miastami były Lubawa (634), Nowe Miasto Lubawskie (881) oraz Lidzbark Warmiński (994). Wśród pozostałych gmin miejsko-wiejskich i wiejskich najwyższym wskaźnikiem gęstości zaludnienia charakteryzowała się gmina Dywity (87), najniższym – gmina Jedwabno (11).

Mapa 3. Gęstość zaludnienia według gmin w 2024 r.
Map 3. Population density by gminas in 2024

W porównaniu z 2023 r. gęstość zaludnienia wzrosła w 14 gminach w województwie, w 7 nie zmieniła się, a w pozostałych 95 zmalała. Największy wzrost wystąpił w gminie miejskiej Lubawa (o 2 osoby na km²), a największy spadek w gminach miejskich Giżycko i Kętrzyn (powyżej 30 osób).

1.2. Ludność według płci i wieku

1.2. Population by sex and age

Na koniec 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim populacja kobiet liczyła 691,1 tys. osób i była o 33,1 tys. większa od populacji mężczyzn. W porównaniu z 2000 r. zmniejszyła się zarówno liczba mężczyzn (o 5,7%), jak i kobiet (o 5,3%). Udział kobiet w ogólnej liczbie ludności wyniósł 51,2% (w Polsce 51,7%) i w analizowanych latach utrzymywał się na zbliżonym poziomie.

Współczynnik feminizacji – liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn.

Tablica 2. Ludność według płci
Stan w dniu 31 grudnia
Table 2. Population by sex
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	1 427 508	1 428 601	1 453 782	1 439 675	1 385 622	1 349 172
mężczyźni males	697 860	697 318	712 260	704 893	677 200	658 055
kobiety females	729 648	731 283	741 522	734 782	708 422	691 117
Kobiety na 100 mężczyzn Females per 100 males	105	105	104	104	105	105

Przewagę liczebną kobiet odzwierciedla wartość współczynnika feminizacji. W warmińsko-mazurskim współczynnik wyniósł 105 (w kraju 107) i był drugim najniższym w Polsce (po województwie podkarpackim – 104). Największą wartość osiągnął w łódzkim (110) i mazowieckim (109). W porównaniu z 2000 r. liczba kobiet przypadających na 100 mężczyzn w województwie nie zmieniła się, natomiast w kraju wzrosła o 1.

Wpływ na wartość współczynnika feminizacji w poszczególnych grupach wieku mają różnice w liczbie mężczyzn i kobiet występujące w tych grupach. Większa liczba urodzeń chłopców powoduje, że w młodszych grupach wieku współczynnik feminizacji jest mniejszy od 100. W 2024 r. nadwyżka liczby mężczyzn nad liczbą kobiet utrzymywała się w grupie ludności w wieku do 52 lat włącznie, a współczynnik feminizacji w tej grupie wieku osiągnął wartość 95. Nadumieralność mężczyzn powoduje, że w starszych grupach wieku więcej jest kobiet. W 2024 r. przewaga liczebna kobiet wystąpiła w grupie wieku 53 lat i więcej, dla której współczynnik feminizacji wyniósł 127.

Wykres 2. Ludność według płci i wieku w 2024 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 2. Population by sex and age in 2024

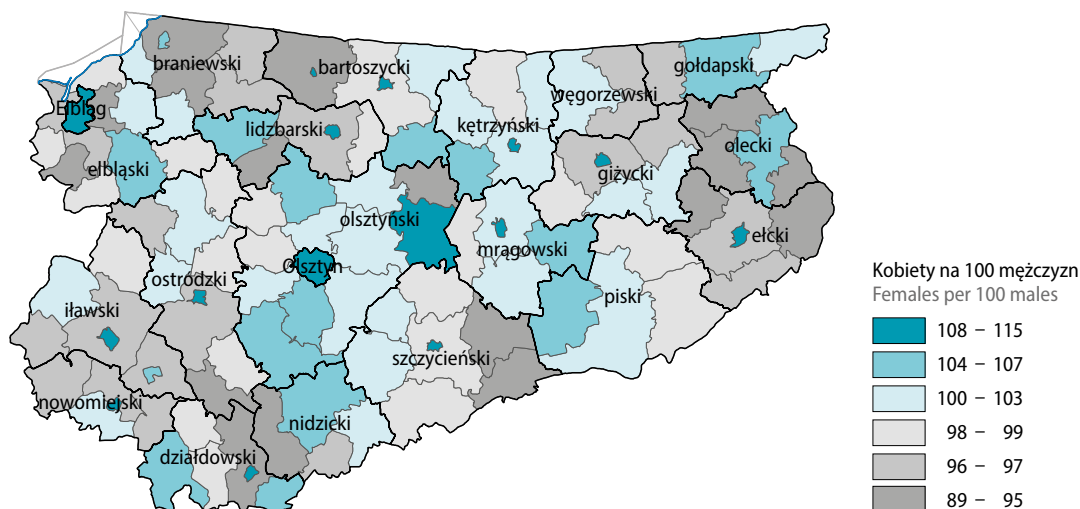
As of 31 December

Wartość współczynnika różniła się znacznie na obszarach miejskich i wiejskich. W miastach województwa warmińsko-mazurskiego na 100 mężczyzn przypadało 111 kobiet (w kraju 112), natomiast na wsi tylko 97 (w kraju 101). Warmińsko-mazurskie należało do grupy sześciu województw o przewadze liczebnej mężczyzn na wsi i było województwem, w którym przewaga ta była największa.

Analiza przestrzennego zróżnicowania współczynnika wykazała, że w 49 gminach województwa licznie przeważały kobiety, w 59 więcej było mężczyzn, a w pozostałych ośmiu występowała równowaga liczebna płci. Najwięcej kobiet na 100 mężczyzn przypadło w Olsztynie (115) oraz gminach miejskich Bartoszyce (114), Lidzbark Warmiński (113) i Ostróda (113). Największą przewagę liczebną mężczyzn nad kobietami odnotowano w gminie Kalinowo (89 kobiet na 100 mężczyzn) oraz Świętajno w powiecie oleckim (90). Gmina Kalinowo posiadała drugi najniższy współczynnik feminizacji w całym kraju.

Mapa 4. Współczynnik feminizacji w gminach w 2024 r.
Map 4. Feminisation rate in gminas in 2024

Ludność warmińsko-mazurskiego systematycznie starzeje się. Potwierdzeniem tego zjawiska jest kierunek zmian w wartości mediany wieku mieszkańców województwa. W 2024 r. mediana wieku dla całej populacji wojewódzkiej wyniosła 43,6 roku i była nieznacznie wyższa od mediany krajowej (43,3). W porównaniu z 2000 r. wiek środkowy w województwie wzrósł o 10,7 roku (w Polsce o 7,9) – oznacza to, że ludność województwa starzeje się szybciej niż przeciętnie w kraju.

Mediana wieku (wiek środkowy) – parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

Tablica 3. Mediana wieku ludności
Stan w dniu 31 grudnia

Table 3. Median age of population
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	32,9	34,9	36,5	39,0	41,6	43,6
mężczyźni males	31,2	33,1	34,7	37,4	40,0	42,0
kobiety females	34,6	36,9	38,5	40,6	43,3	45,3

Najmłodsze społeczeństwo tworzyli mieszkańcy małopolskiego i pomorskiego, dla których mediana nie osiągnęła wartości 42 lat, a najstarsze – świętokrzyskiego i opolskiego, dla których mediana wieku przekroczyła 45 lat. Warmińsko-mazurskie było na szóstym miejscu pod względem najniższej wartości wieku środkowego.

Mężczyźni byli młodszy niż kobiety, a mieszkańcy wsi – młodszy niż mieszkańcy miast. W 2024 r. połowa mężczyzn w województwie nie osiągnęła wieku 42 lat, a kobiet – 45,3 roku. Wiek środkowy ludności wiejskiej wyniósł 42 lata, a ludności miejskiej – 44,8 roku.

1.3. Ludność według ekonomicznych grup wieku

1.3. Population by economic age groups

Pozytywne zjawisko, jakim jest wydłużanie trwania życia, połączone jednak z pogłębiającym się niskim poziomem dzietności powoduje, że liczba osób młodych, które mogą zastąpić osoby w wieku produkcyjnym maleje, natomiast liczba osób starszych, które wymagają wsparcia i opieki rośnie. Analiza danych statystycznych z zakresu demografii pokazuje proces starzenia się społeczeństwa w województwie i w całym kraju. Wskazuje na to wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym oraz zmniejszanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a tym samym rosnąca wartość współczynnika obciążenia demograficznego.

Ekonomiczne grupy wieku:

- **wiek przedprodukcyjny** – ludność w wieku do 17 lat,
- **wiek produkcyjny** – wiek zdolności do pracy, dla mężczyzn 18–64 lata, dla kobiet 18–59 lat,
- **wiek poprodukcyjny** – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Ludność w wieku nieprodukcyjnym – ludność w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym.

Współczynnik obciążenia demograficznego – liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Tablica 4. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Stan w dniu 31 grudnia

Table 4. Population by economic age groups

As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	1 427 508	1 428 601	1 453 782	1 439 675	1 385 622	1 349 172
w wieku: at age:						
przedprodukcyjnym pre-working	385 794	322 093	290 117	266 937	257 279	238 771
produkcyjnym working	859 584	915 235	950 669	917 403	831 145	789 244
poprodukcyjnym post-working	182 130	191 273	212 996	255 335	297 198	321 157
Współczynnik obciążenia demograficznego Age dependency ratio	66	56	53	57	67	71

W województwie warmińsko-mazurskim systematycznie spada liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym. W porównaniu z 2000 r. liczba dzieci i młodzieży w wieku do 17 lat zmniejszyła się o 147,0 tys. osób (o 38,1%) i w 2024 r. wyniosła 238,8 tys. Ubytek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym nastąpił we wszystkich województwach, największy w opolskim (o 41,1%) i świętokrzyskim (o 40,5%), a najmniejszy w mazowieckim (o 10,1%). W Polsce liczba dzieci i młodzieży w wieku do 17 lat zmniejszyła się o 27,7%. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w warmińsko-mazurskim zmniejszył się w latach 2000–2024 o 9,3 p. proc. (w Polsce o 6,4 p. proc.) i na koniec 2024 r. wyniósł 17,7% (w Polsce 18,0%). Był to największy spadek odsetka dzieci i młodzieży w kraju.

W porównaniu z 2000 r. zmniejszeniu uległa również liczba mieszkańców województwa w wieku produkcyjnym. Liczba ludności w tej grupie zmniejszyła się o 70,3 tys. i w 2024 r. ukształtowała się na poziomie 789,2 tys. osób. Było to o 8,2% mniej niż na początku analizowanego okresu (w Polsce o 6,1%). Największy spadek odnotowano w województwie śląskim (o 17,7%), opolskim (o 17,1%) i łódzkim (o 16,9%). W trzech województwach odnotowano wzrost liczby osób w wieku produkcyjnym – małopolskim, mazowieckim i pomorskim. Udział ludności w wieku produkcyjnym w warmińsko-mazurskim zmniejszył się w latach 2000–2024 o 1,7 p. proc. (w Polsce o 2,6 p. proc.) i na koniec 2024 r. wyniósł 58,5% (w Polsce 58,2%).

W 2024 r. w porównaniu z 2000 r. liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 139,0 tys. osób. Było to o 76,3% więcej niż na początku badanego okresu (w Polsce o 57,4%). Warmińsko-mazurskie było czwartym województwem pod względem dynamiki przyrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Większy wzrost odnotowano jedynie w pomorskim (o 81,8%), zachodniopomorskim (o 81,1%) i lubuskim (o 78,7%). W 2000 r. odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym w warmińsko-mazurskim wyniósł 12,8% i był najniższy w kraju (w Polsce 14,8%). W ciągu analizowanego okresu zwiększył się prawie dwukrotnie i na koniec 2024 r. wyniósł 23,8% – tyle samo co w kraju. Uplasowało to województwo na szóstą pozycji w kraju pod względem najmniejszego udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Najwyższy udział odnotowano w województwie świętokrzyskim (26,6%) i łódzkim (26,3%), a najniższy w małopolskim i pomorskim (poniżej 22%).

Wykres 3. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 3. Structure of population by economic age groups

As of 31 December

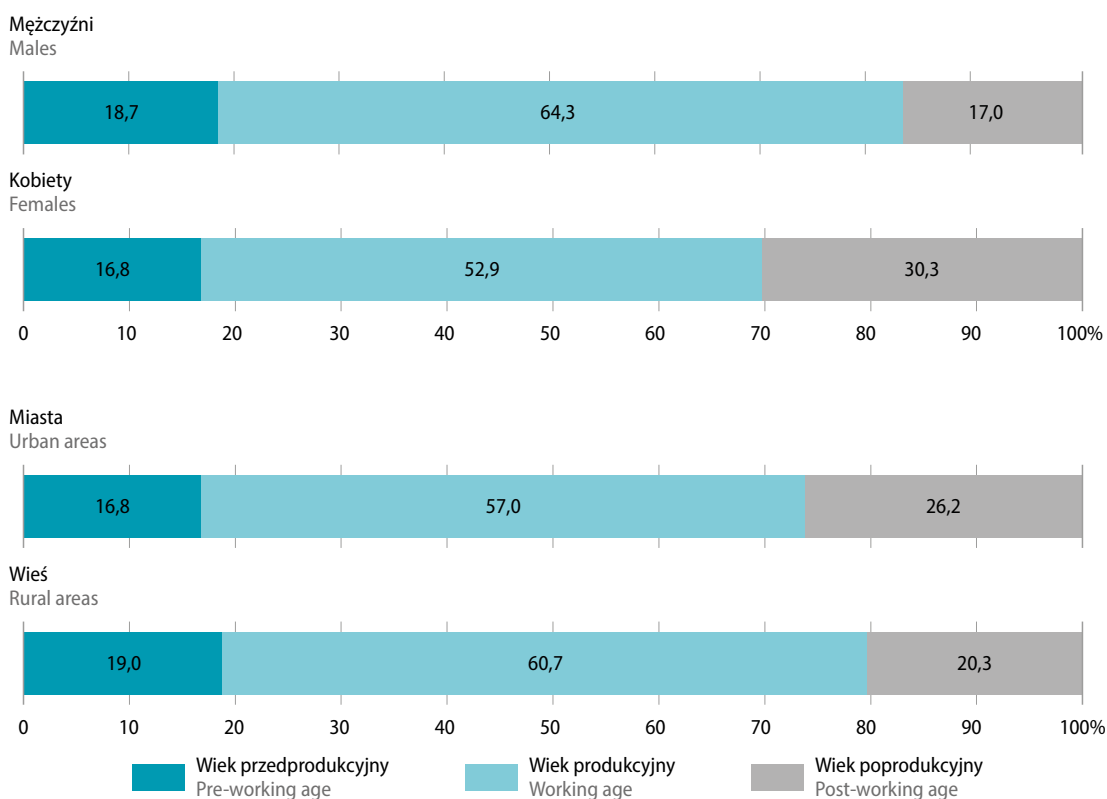

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku przedstawiała się odmiennie dla mężczyzn i kobiet, jak również dla mieszkańców miast i wsi. W wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym większy był udział mężczyzn, natomiast w wieku poprodukcyjnym prawie dwukrotnie większy był udział kobiet. Populacja miast w porównaniu z populacją wsi charakteryzowała się niższym udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wyższym w wieku poprodukcyjnym. Niezależnie od przyjętego przekroju, płci bądź miejsca zamieszkania, kierunki zmian w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku były jednakowe. Zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet, a także wśród mieszkańców miast, jak i wsi, nastąpił spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, wzrósł natomiast udział populacji w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 4. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku, płci i miejsca zamieszkania w 2024 r.

Stan w dniu 31 grudnia

Chart 4. Structure of population by economic age groups, sex and place of residence in 2024
As of 31 December

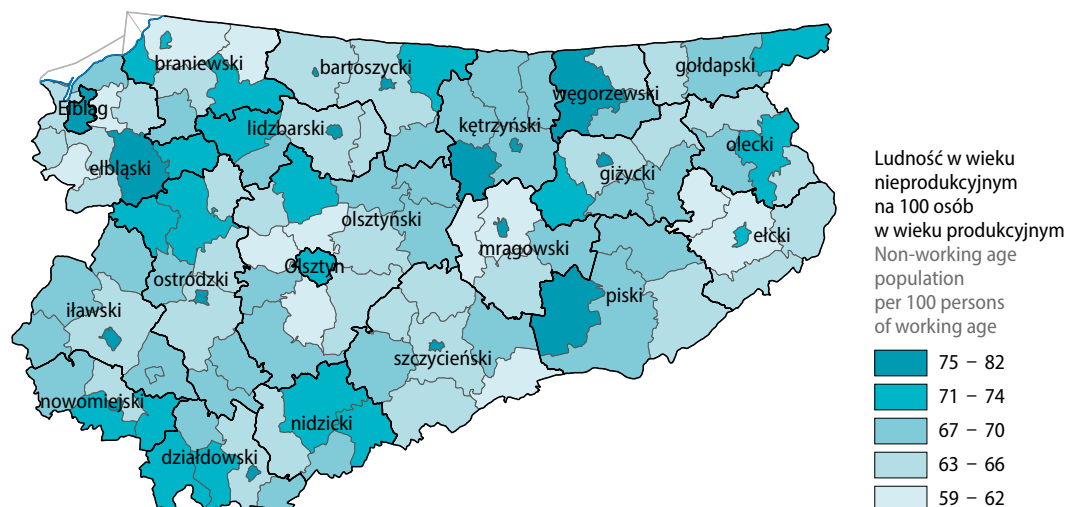

Efektom zmian w strukturze ludności według ekonomicznych grup wieku był **wzrost wartości współczynnika obciążenia demograficznego**. W 2024 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 71 osób w wieku nieprodukcyjnym (w kraju 72). W porównaniu z 2000 r. było to o pięć osób więcej (w kraju o osiem). Największe obciążenie demograficzne odnotowano w województwie łódzkim i świętokrzyskim, w których na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 76 osób w wieku nieprodukcyjnym.

W ujęciu gminnym wzrost współczynnika obciążenia demograficznego w porównaniu z 2000 r. zarejestrowano w 35 gminach, największy w miastach Olsztyn i Kętrzyn (o 22 osoby) oraz Iława (o 21 osób). W porównaniu z 2023 r. wzrost odnotowano w 98 gminach, największy w mieście Braniewo i gminie Dąbrówno (o 3 osoby). Największą wartość osiągnął w Ruciane-Nida, gdzie na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 82 osoby w wieku nieprodukcyjnym. We wszystkich miastach województwa współczynnik obciążenia demograficznego wyniósł ponad 70. Najmniejsze obciążenie demograficzne odnotowano w gminie Rozogi (59 osób), która wśród prawie 2,5 tys. gmin w Polsce uplasowała się na ósmym miejscu. W Polsce wśród stu gmin o najmniejszej wartości współczynnika obciążenia demograficznego znalazło się czternaście jednostek z województwa warmińsko-mazurskiego.

Mapa 5. Współczynnik obciążenia demograficznego według gmin w 2024 r.

Map 5. Age dependency ratio by gminas in 2024

Istotne różnice w wartości współczynnika obciążenia demograficznego zaobserwowano w zależności od płci, a także miejsca zamieszkania. Dla kobiet współczynnik w 2024 r. wyniósł 89 (w kraju 88), podczas gdy dla mężczyzn ukształtował się na znacznie niższym poziomie – 55 (w kraju 57). Wśród mieszkańców miast województwa wyniósł 76 (w kraju 74), a wśród mieszkańców wsi – 65 (w kraju 68).

1.4. Ludność według biologicznych grup wieku

1.4. Population by biological age groups

Biologiczne grupy wieku:

- 0–14 lat – dzieci (młodość demograficzna),
- 15–64 lata – dorośli,
- 65 lat i więcej – osoby starsze (starość demograficzna).

Współczynnik starości demograficznej – udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności.

Indeks starości – liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat (liczba dziadków na 100 wnuczków).

Tablica 5. Ludność według biologicznych grup wieku

Stan w dniu 31 grudnia

Table 5. Population by biological age groups

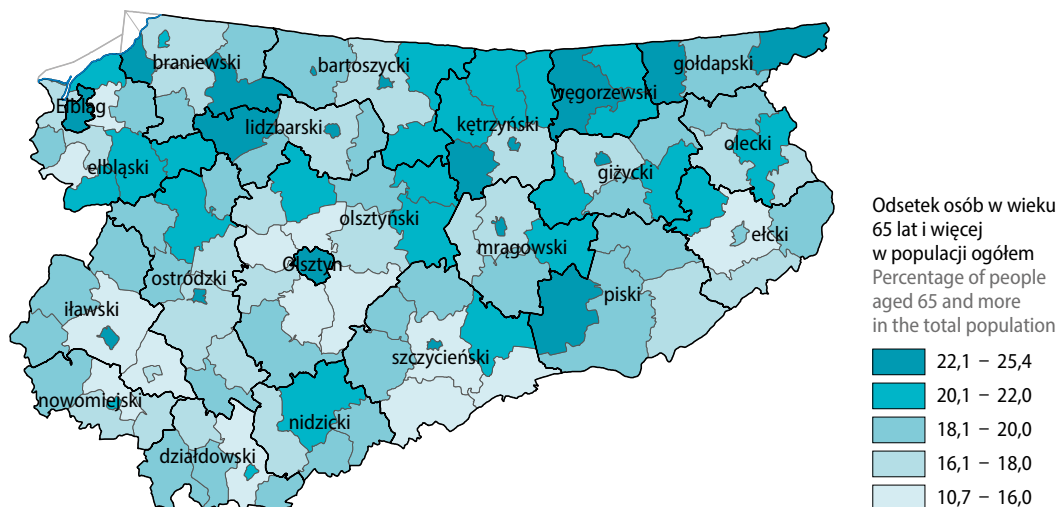
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	1 427 508	1 428 601	1 453 782	1 439 675	1 385 622	1 349 172
w wieku: at age:						
0–14 lat years	301 281	252 742	233 433	221 022	216 522	191 251
15–64	975 587	1 010 682	1 050 579	1 016 344	926 277	883 441
65 lat i więcej years and more	150 640	165 177	169 770	202 309	242 823	274 480
Współczynnik starości demograficznej Old age ratio	10,6	11,6	11,7	14,1	17,5	20,3
Indeks starości Ageing ratio	50	65	73	92	112	144

Potwierdzeniem postępującego procesu starzenia się społeczeństwa jest **wzrost współczynnika starości demograficznej**. W badanym okresie udział ludności w wieku 65 lat i więcej wzrastał systematycznie we wszystkich województwach. W 2024 r. w warmińsko-mazurskim wyniósł 20,3% (w Polsce 20,6%) i był o 9,7 p. proc. wyższy w porównaniu z 2000 r. (w Polsce o 8,2 p. proc.). Oznacza to, że co piąty mieszkaniec województwa ukończył przynajmniej 65 lat. Warmińsko-mazurskie zajęło szóstą lokatę pod względem najniższej wartości tego współczynnika. Mniejszy udział ludności w wieku 65 lat i więcej odnotowano w województwie małopolskim (18,8%), pomorskim (19,0%), wielkopolskim (19,2%), mazowieckim i podkarpackim (po 19,6%). Najwyższy odsetek charakteryzował województwo świętokrzyskie (23,2%).

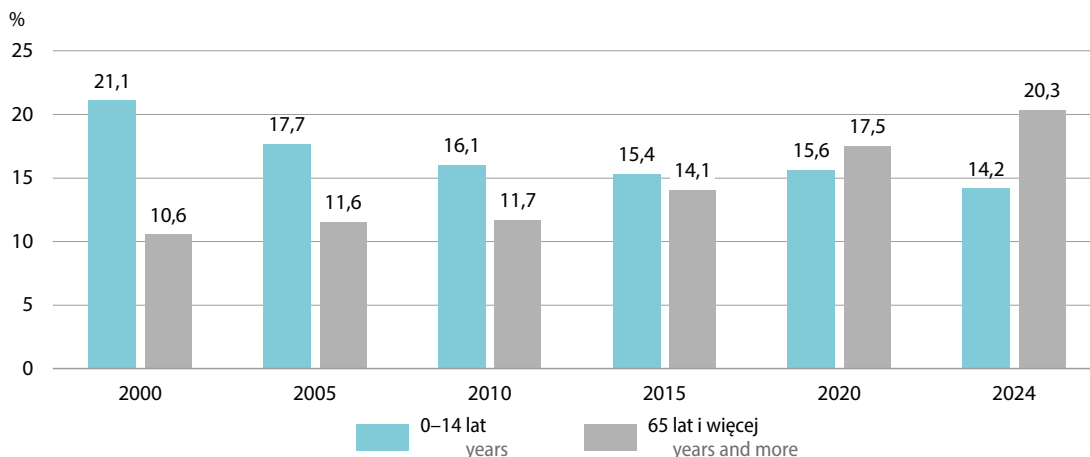
W 2024 r. udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności wzrósł we wszystkich gminach województwa warmińsko-mazurskiego, zarówno w porównaniu z rokiem wcześniejszym, jak i 2000 r. W 41 gminach współczynnik starości demograficznej był wyższy od wartości wojewódzkiej, przy czym najwyższy odnotowano w gminach miejskich: Kętrzyn (25,4%), Szczytno (24,8%), Bartoszyce (24,5%), Górowo Iławeckie (24,2%) i miejsko-wiejskiej Reszel (24,3%). Załedwie w pięciu gminach udział osób w wieku 65 lat i więcej kształtował się na poziomie poniżej 15,0%. Były to gminy wiejskie: Stawiguda, Iława, Szczytno, Nowe Miasto Lubawskie i Ełk. Stawiguda z wartością współczynnika starości demograficznej na poziomie 10,7% była piątą gminą w kraju pod względem najniższego udziału osób w wieku 65 lat i więcej.

Mapa 6. Współczynnik starości demograficznej według gmin w 2024 r.
Map 6. Old age rate by gminas in 2024

Równolegle do wzrostu liczby i odsetka osób starszych, w województwie warmińsko-mazurskim obserwuje się również systematyczne zmniejszanie się liczby i odsetka dzieci w wieku 0–14 lat. W latach 2000–2024 liczba dzieci zmniejszyła się o 110,0 tys. (o 36,5%), a osób starszych wzrosła o 123,8 tys. (o 82,2%).

Wykres 5. Udział dzieci i osób starszych w populacji ogółem
Chart 5. Share of children and elderly people in the total population

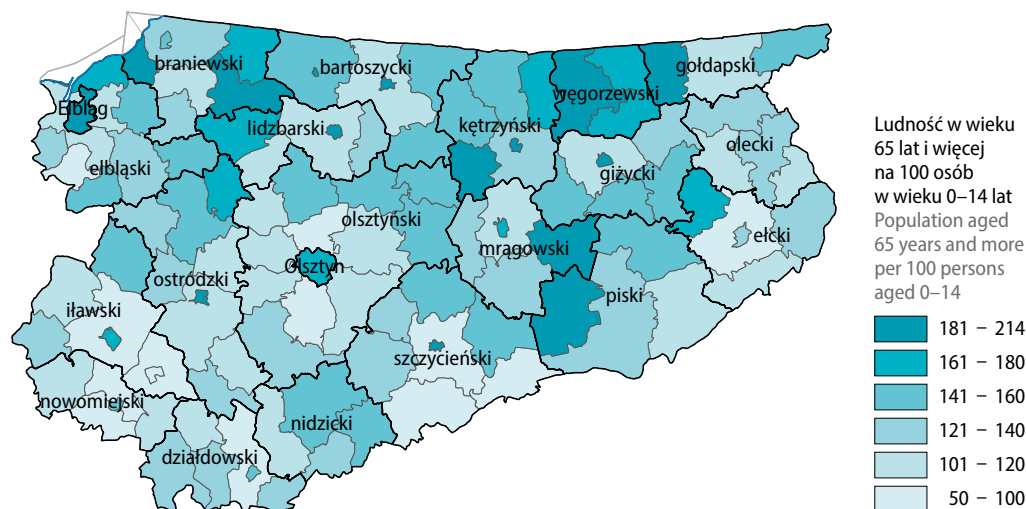

Z powodu zmniejszającej się liczby dzieci, a wzrastającej liczby osób starszych, zmieniły się proporcje między najmłodszą i najstarszą grupą ludności. Miernikiem tych zmian jest **indeks starości**. W 2024 r. w województwie na 100 wnuczków przypadało 144 dziadków (w Polsce 141), podczas gdy dwadzieścia cztery lata wcześniej – 50 (w Polsce 65). Oznacza to, że w 2000 r. w warmińsko-mazurskim liczba dziadków była o połowę mniejsza od liczby wnuczków, a w 2024 r. liczba dziadków przekroczyła liczbę wnuczków. Według danych z 2000 r. warmińsko-mazurskie było województwem o najniższym indeksie starości, natomiast w 2024 r. zajmowało siódmą pozycję pod względem najniższej wartości wskaźnika. Indeks starości wzrósł we wszystkich województwach, najwięcej w zachodniopomorskim (o 105) i świętokrzyskim (o 103), natomiast najmniej w mazowieckim (o 47). W 2024 r. nie było województwa, w którym liczba dziadków byłaby niższa niż liczba wnuczków. Najmniejsza wartość indeksu starości wystąpiła w małopolskim i pomorskim (po 120), a największa w świętokrzyskim (176).

W analizowanym okresie indeks starości wzrósł we wszystkich gminach w województwie. Najwyższą jego wartość w 2024 r. zanotowano w gminie Reszel, w której na 100 wnuczków przypadało ponad dwukrotnie więcej dziadków (214). Wartość indeksu starości powyżej 200 zarejestrowano również w gminie Banie Mazurskie, Pieniężno, mieście Kętrzyn, mieście Górowo Iławeckie, gminie Frombork i Ruciane-Nida. Największy wzrost wartości indeksu odnotowano we Fromborku, w którym liczba osób w wieku 65 lat i więcej przypadająca na 100 osób w wieku 0–14 lat zwiększyła się aż o 162 i w 2024 r. wyniosła 204 osoby. Gminą o najmniejszym indeksie starości była Stawiguda (50), w której odnotowano również najmniejszy wzrost wartości indeksu w porównaniu z 2000 r. (o 13). Stawiguda, zajmując dziewiątą lokatę, znalazła się w grupie dziesięciu gmin w kraju, w których indeks starości nie przekroczył 50 osób.

Mapa 7. Indeks starości według gmin w 2024 r.

Map 7. Ageing ratio by gminas in 2024

Podstawowe miary pozwalające zobrazować wiek społeczeństwa i kierunki zmian wskazują jednoznacznie na postępujący proces starzenia się ludności. Niekorzystne zmiany dotyczą nie tylko warmińsko-mazurskiego, ale są zauważalne również w skali całego kraju.

Tablica 6. Wybrane miary starzenia się ludności

Stan w dniu 31 grudnia

Table 6. Selected population ageing indicators
As of 31 December

Wyszczególnienie Specification	Współczynnik obciążenia demograficznego Age dependency ratio		Mediana wieku Median age		Współczynnik starości demograficznej Old age rate		Indeks starości Ageing ratio	
	2000	2024	2000	2024	2000	2024	2000	2024
Polska Poland	64	72	35,4	43,3	12,4	20,6	65	141
Warmińsko-mazurskie	66	71	32,9	43,6	10,6	20,3	50	144

Rozdział 2. Małżeństwa, separacje i rozwody

Chapter 2. Marriages, separations and divorces

Dane o małżeństwach, separacjach i rozwodach służą do oceny bieżącej sytuacji w zakresie tworzenia i rozpadu rodzin. Stanowią element corocznego bilansu małżeństw. Liczba i natężenie zawieranych związków małżeńskich wynika ze struktury wieku ludności, ale zależy także od uwarunkowań kulturowych, tradycji i zwyczajów, światopoglądu oraz modelu formowania rodziny. W ostatnich latach liczba małżeństw rozwiązyanych (zarówno przez rozwód, jak i przez śmierć współmałżonka) przewyższała liczbę nowo zawartych związków i powodowała systematyczne zmniejszanie liczby małżeństw istniejących.

2.1. Małżeństwa

2.1. Marriages

Małżeństwo – związek między dwiema osobami odmiennej płci, zawarty zgodnie z obowiązującym prawem, pociągający za sobą pewne wzajemne prawa i obowiązki, ustalone w przepisach i zwyczajach.

Możliwość zawierania małżeństw wyznaniowych ze skutkami cywilnoprawnymi istnieje w Polsce od 1998 r. Urzędy stanu cywilnego – oprócz małżeństw cywilnych – rejestrują także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu kościoła lub związku wyznaniowego, zawarte w obecności duchownego. Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

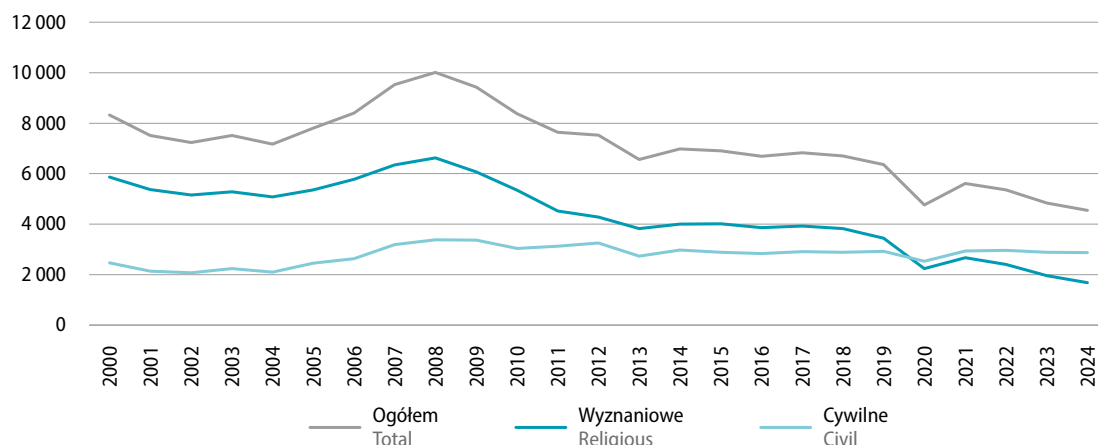
Współczynnik małżeństw – stosunek liczby małżeństw zawartych w danym okresie (zazwyczaj roku) do liczby ludności w połowie okresu lub średniej liczby ludności w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

Tablica 7. Podstawowe dane o małżeństwach zawartych
Table 7. Major data on marriages contracted

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	8 330	7 810	8 370	6 903	4 767	4 547
w tym wyznaniowe of which religious	5 865	5 354	5 338	4 015	2 240	1 677
Miasta Urban areas	4 752	4 636	4 943	3 995	2 914	2 749
w tym wyznaniowe of which religious	3 174	3 066	3 055	2 277	1 311	914
Wieś Rural areas	3 578	3 174	3 427	2 908	1 853	1 798
w tym wyznaniowe of which religious	2 691	2 288	2 283	1 738	929	763
Ogółem na 1000 ludności Total per 1000 population	5,7	5,5	5,8	4,8	3,4	3,4

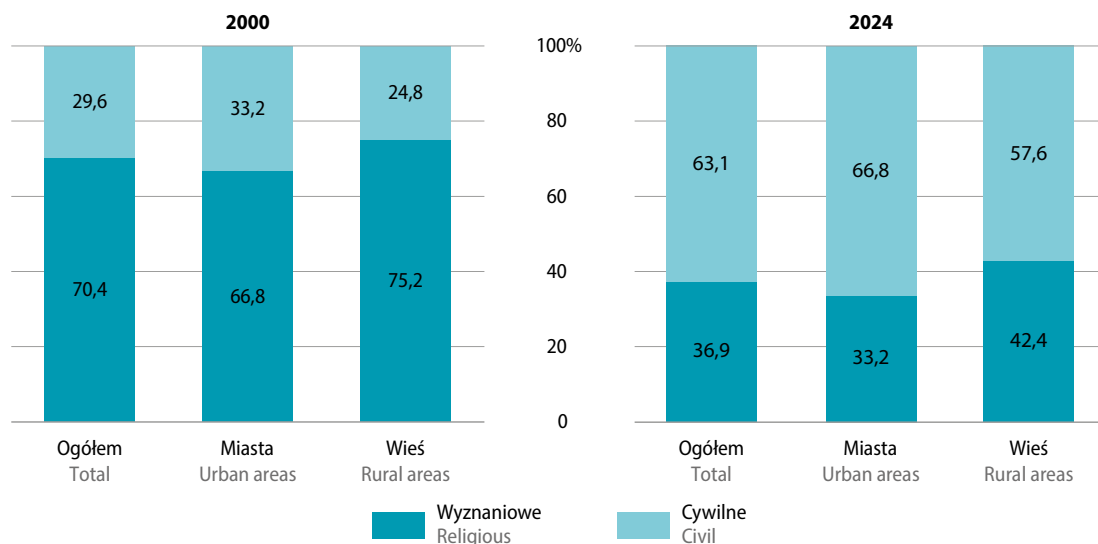
W warmińsko-mazurskim w 2024 r. zarejestrowano 4,5 tys. nowych małżeństw. Było to o 6,0% mniej niż rok wcześniej. W kraju także odnotowano spadek liczby małżeństw (o 7,2%) i był on widoczny we wszystkich województwach – od 3,5% w zachodniopomorskim do 10,9% w podkarpackim. W województwie 60,5% związków małżeńskich zawarto w miastach (w Polsce 62,1%).

Wykres 6. Małżeństwa zawarte
Chart 6. Marriages contracted

W województwie warmińsko-mazurskim przed 2020 r. większość nowych związków małżeńskich stanowiły małżeństwa wyznaniowe, zawierane w kościołach lub związkach wyznaniowych i jednocześnie rejestrowane w urzędach stanu cywilnego. Od 2020 r. liczba małżeństw cywilnych przewyższała liczbę małżeństw wyznaniowych. W 2020 r. i 2021 r. w miastach województwa warmińsko-mazurskiego częściej były zawierane małżeństwa cywilne, natomiast na terenach wiejskich – wyznaniowe. Od 2022 r. przewaga małżeństw cywilnych nad wyznaniowymi wystąpiła zarówno w miastach, jak i na wsi.

Wykres 7. Odsetek małżeństw wyznaniowych i cywilnych według miejsca zamieszkania
Chart 7. Percentage of religious and civil marriages by place of residence

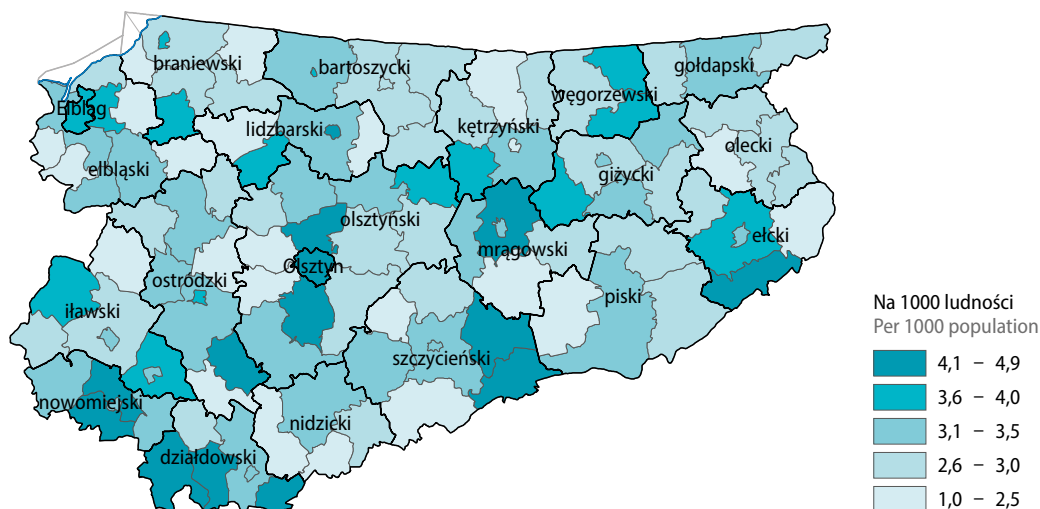
Większość nowo zawartych małżeństw wyznaniowych w województwie warmińsko-mazurskim w 2024 r. stanowiły małżeństwa zawierane przed kapłanami Kościoła Katolickiego (99,2%). Kolejne, pod względem liczby nowo zawartych małżeństw, to: Kościół Zielonoświątkowy (0,3%), Kościół Chrześcijań Baptystów (0,2%), Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny (0,1%), Kościół Ewangelicko-Augsburski (0,1%) i Kościół Polskokatolicki (0,1%).

Preferencje zawierania małżeństw wyznaniowych i cywilnych w Polsce są mocno zróżnicowane terytorialnie. W 2024 r. udział małżeństw wyznaniowych w kraju wyniósł 44,1%. Przeważały one w pięciu województwach. Najwyższy ich odsetek odnotowano w podkarpackim (64,3%), podlaskim (58,4%) i lubelskim (58,1%), a najniższy – w województwach przy zachodniej granicy kraju: zachodniopomorskim (27,2%), lubuskim (28,1%) i dolnośląskim (29,5%). Warmińsko-mazurskie zajęło czwartą lokatę pod względem najmniejszego odsetka małżeństw wyznaniowych (36,9%).

W warmińsko-mazurskim w 2024 r. w wyniku mniejszej liczby zawartych małżeństw w porównaniu z rokiem wcześniejszym, zmieniła się również wartość współczynnika małżeństw. Zmniejszył się on z poziomu 3,5 do 3,4 (w kraju z 3,9 do 3,6). Od 2010 r. częstość zawierania związków małżeńskich w województwie jest mniejsza od wartości przeciętnej w kraju. Najwięcej małżeństw na 1000 mieszkańców w 2024 r. zostało zawartych w województwie małopolskim (4,0), najmniej – w świętokrzyskim (3,1). Częstość zawieranych małżeństw w warmińsko-mazurskim była wyższa w miastach (3,5) niż na wsi (3,2).

W przekroju gminnym najwięcej małżeństw zostało zawartych w Olsztynie (694) i Elblągu (404). Jednak najwięcej związków małżeńskich w przeliczeniu na 1000 ludności zarejestrowano w gminach: Płońsk i Stawiguda (po 4,9) oraz Kurzętnik (4,8). Najmniejszą wartość współczynnika małżeństw odnotowano we Fromborku (1,0) i Gronowie Elbląskim (1,1). Gminy te znalazły się na szóstym i ósmym miejscu pod względem najniższej wartości współczynnika wśród wszystkich gmin w Polsce. W porównaniu z 2000 r. współczynnik małżeństw nie zmienił się w gminie Lelkowo. W pozostałych gminach liczba małżeństw na 1000 mieszkańców zmalała – najbardziej w gminie Kozłowo (o 6,4) oraz Kalinowo (o 6,3).

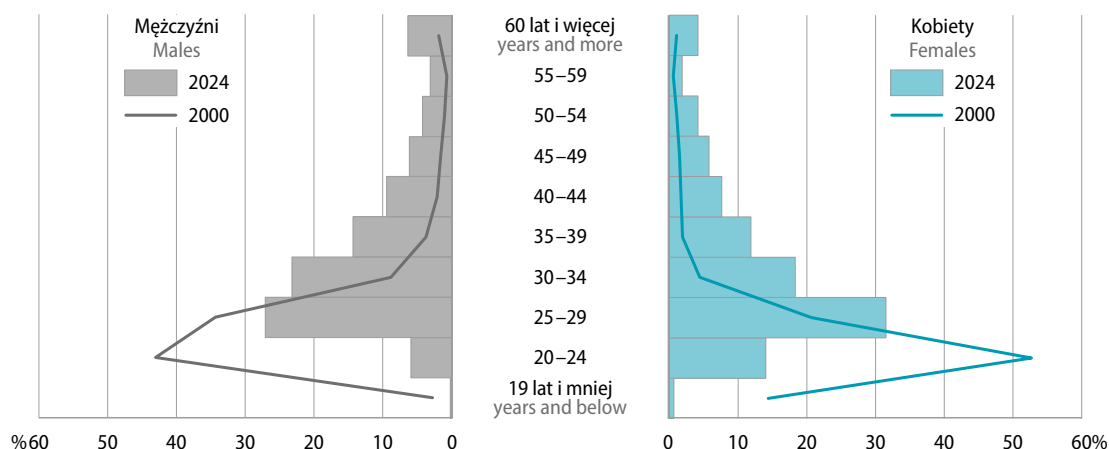
Mapa 8. Małżeństwa zawarte w 2024 r.
Map 8. Marriages contracted in 2024

Na przestrzeni ostatnich lat, zarówno w Polsce, jak i w województwie, zmieniło się podejście młodych ludzi do zawierania małżeństw. Przesuwanie w czasie decyzji o założeniu rodziny powoduje systematyczny wzrost wieku zawierania małżeństwa. Odsetek związków zawieranych przez osoby z młodszych grup wieku (19 lat i mniej oraz 20–24 lata) zmniejsza się, wzrasta natomiast w starszych grupach wieku.

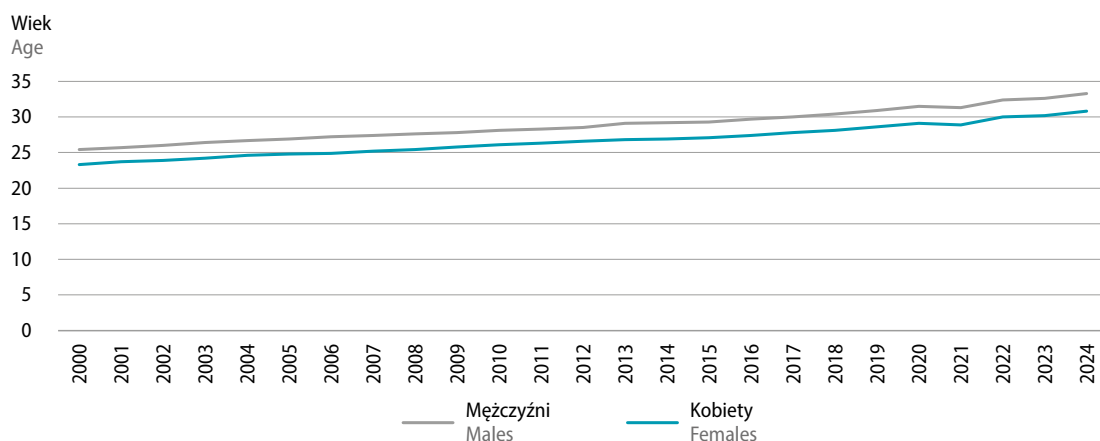
W 2000 r. najliczniejszą grupę wstępujących w związek małżeński stanowiły osoby w wieku 20–24 lata. Wśród nowożeńców 45,8% mężczyzn oraz 67,0% kobiet miało mniej niż 25 lat. W okresie 2000–2024 nastąpiło przesunięcie grupy wieku najczęstszego zawierania małżeństw do 25–29 lat. W 2024 r. mężczyźni poniżej 25 lat stanowili jedynie 6,1%, a kobiety 14,7% nowożeńców. Udział mężczyzn zmieniających stan cywilny w wieku 25–29 lat wyniósł 27,1%, a kobiet 31,5%. Odsetek mężczyzn w wieku 30–34 lat wzrósł prawie trzykrotnie, a kobiet – ponad czterokrotnie. Wzrost udziału osób zawierających małżeństwa dotyczył także wszystkich pozostałych starszych grup wieku.

Wykres 8. Nowożeńcy według wieku
Chart 8. Bridegrooms and brides by age

Zmienną określającą wiek osób zawierających związek małżeński w danym okresie jest mediana (wiek środkowy) nowożeńców. Jest to parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa nowożeńców już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła. Od 2000 r. mediana wieku nowożeńców, wynosząca wówczas 25,4 roku dla mężczyzn i 23,3 roku dla kobiet, systematycznie rosła. W 2024 r. była o prawie 8 lat większa dla mężczyzn i o 7,5 roku większa dla kobiet.

Wykres 9. Mediana wieku nowożeńców
Chart 9. Median age of bridegrooms and brides

2.2. Separacje

2.2. Separations

Separacja prawna – uchylenie wspólnoty małżeńskiej bez prawa wstępowania w nowy związek małżeński przez którąkolwiek ze stron.

Orzeczenia o separacji dokonuje odpowiedni sąd w formie przewidzianej prawem. W odróżnieniu od rozwodu, separacja nie rozwiązuje związku małżeńskiego. Po orzeczeniu separacji stan cywilny współmałżonków pozostaje bez zmian. Na zgodne żądanie małżonków sąd orzeka zniesienie separacji.

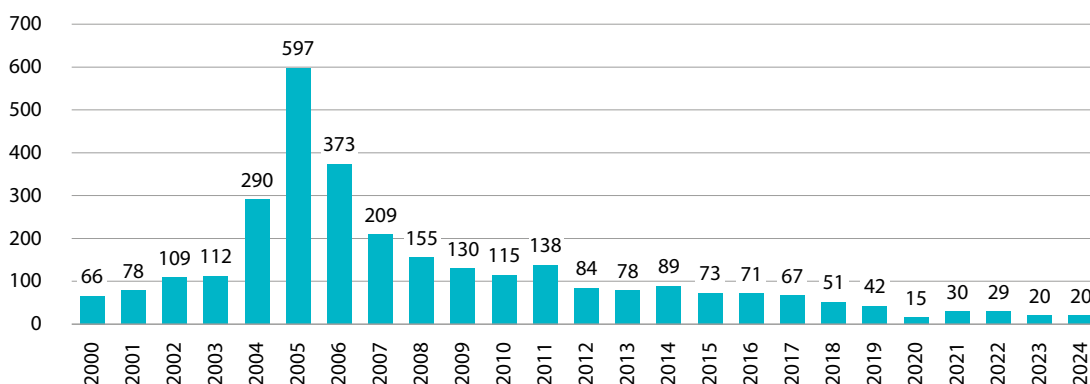
Współczynnik separacji – stosunek liczby separacji w badanym okresie do liczby ludności w połowie tego okresu lub do średniego stanu ludności w tym okresie.

Tablica 8. Podstawowe dane o separacjach
Table 8. Major data on separations

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	66	597	115	73	15	20
Na 100 tys. ludności Per 100 thousand population	4,6	41,8	7,9	5,1	1,1	1,5

W początkowych latach analizowanego okresu liczba separacji szybko wzrastała, z 66 w 2000 r. do 597 w 2005 r. Wzrost ten był spowodowany m.in. zmianami prawnymi w zakresie świadczeń rodzinnych. Ustawa o świadczeniach rodzinnych z listopada 2003 r. wprowadziła świadczenia dla wszystkich rodzin niepełnych w miejsce rozwiązań zawartych w ustawie o funduszu alimentacyjnym, kierowanych tylko do części rodzin.

Wykres 10. Separacje orzeczone
Chart 10. Separations

Od 2006 r. nastąpił spadek liczby składanych wniosków o separację. W 2024 r. sądy orzekły 20 separacji. Tylko pięć było wniesionych przez męża, dziesięć złożyły żony, natomiast pięć było efektem złożenia wspólnego wniosku przez męża i żonę. W miastach orzeczono czternaście separacji, a na wsi – sześć.

Współczynnik separacji przeliczony na 100 tys. mieszkańców warmińsko-mazurskiego wyniósł 1,5. Jego wartość była większa w miastach (1,8) niż na wsi (1,1). Co roku odnotowuje się też przypadki zniesienia separacji, jednak większość pozostających w prawnej separacji małżeństw wnosi o rozwód. W 2024 r. w warmińsko-mazurskim sądy orzekły prawomocne zniesienie dwunastu separacji.

2.3. Rozwody

2.3. Divorces

Rozwód – rozwiązanie związku małżeńskiego przez odpowiedni sąd w formie przewidzianej prawem.

Współczynnik rozwodów – stosunek liczby rozwodów orzeczonych w danym okresie (zazwyczaj roku) do liczby ludności w połowie okresu lub średniej liczby ludności w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

Dla potrzeb poniższej analizy wartość współczynnika podano w przeliczeniu na 10 tys. ludności.

Tablica 9. Podstawowe dane o rozwodach
Table 9. Major data on divorces

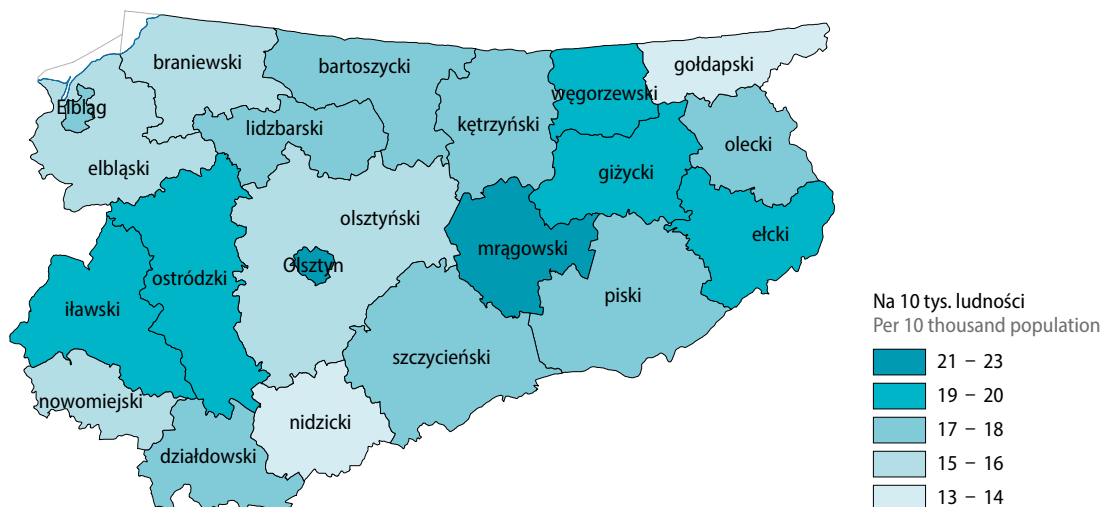
Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	1 847	3 057	2 899	2 749	1 884	2 488
miasta urban areas	1 457	2 233	2 171	1 890	1 351	1 782
wieś rural areas	390	824	728	859	533	706
Na 10 tys. ludności Per 10 thousand population	13,0	21,3	19,9	19,1	13,6	18,4
Na 1000 nowo zawartych małżeństw Per 1000 newly contracted marriages	222	391	346	398	395	547

W latach 2000–2006 liczba rozwodów w województwie warmińsko-mazurskim systematycznie rosła, aby w kolejnych latach ustabilizować się na poziomie poniżej 3 tys. rocznie. W 2020 r., w początkowym okresie pandemii COVID-19, odnotowano jednoroczny spadek, po którym nastąpił ponowny wzrost liczby rozwiązyanych małżeństw. W 2024 r. sądy wydały orzeczenia o 2,5 tys. rozwodów. Było to o 11,8% rozwodów więcej niż rok wcześniej. W miastach orzeczono prawie ¾ wszystkich rozwodów. W porównaniu z 2000 r. liczba rozwodów w województwie zwiększyła się o prawie 35%. Przyrost dotyczył zarówno miast, jak i wsi, przy czym większą dynamiką cechował się w przypadku terenów wiejskich (o 81,0%; w miastach o 22,3%).

Liczba rozwodów na 10 tys. ludności w warmińsko-mazurskim w 2024 r. wyniosła 18,4 (w kraju 15,3) i była najwyższa wśród województw. Najmniej rozwodów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców orzeczono w świętokrzyskim (7,5) i podkarpackim (11,2).

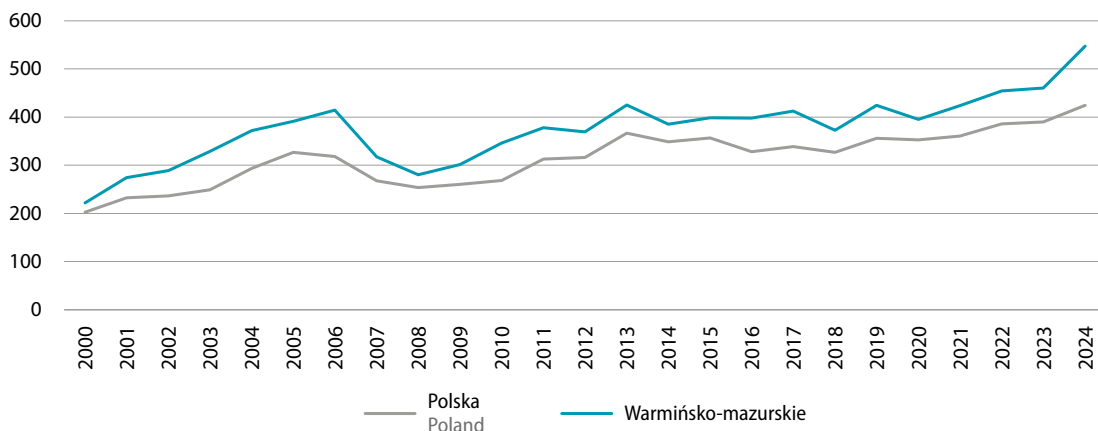
W przekroju powiatowym najwięcej rozwodów orzeczono w Olsztynie (378), powiecie olsztyńskim (212) i Elblągu (204). Najwyższy współczynnik rozwodów na 10 tys. ludności odnotowano również w Olsztynie (22,7), a także powiecie mrągowskim (20,5) i ełckim (20,3). Olsztyn znalazł się na piątym miejscu wśród wszystkich powiatów w kraju pod względem największej częstotliwości rozwodów. W porównaniu z 2023 r. liczba rozwodów w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wzrosła w siedemnastu powiatach, a zmalała w czterech. Największy wzrost współczynnika odnotowano w powiecie iławskim (o 7,5), a największy spadek – w giżyckim (o 1,2).

Mapa 9. Rozwojy według powiatów w 2024 r.
Map 9. Divorces by powiats in 2024

Częstość występowania rozwodów można również analizować porównując stosunek liczby rozwodów do liczby małżeństw zawartych w tym samym okresie. Wartość współczynnika jest interpretowana jako prawdopodobieństwo rozpadu związku wskutek rozwodu. W 2024 r. współczynnik rozwodów wyrażony liczbą rozwodów w przeliczeniu na 1000 nowo zawartych małżeństw był w warmińsko-mazurskim najwyższy wśród województw i wyniósł 547 (w kraju 424). Analizowany współczynnik był o 87 wyższy niż w 2023 r. oraz o 325 wyższy niż w 2000 r. Najmniej związków na 1000 małżeństw uległo rozwiązaniu w świętokrzyskim (240).

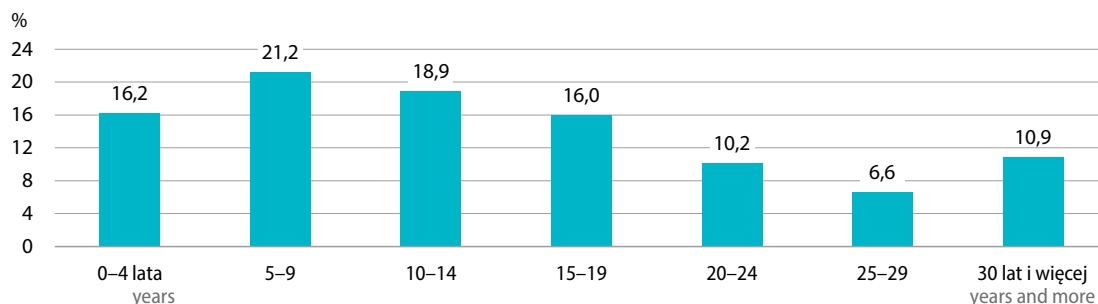
Wykres 11. Rozwojy na 1000 nowo zawartych małżeństw
Chart 11. Divorces per 1000 newly contracted marriages

W latach 2000–2024 liczba rozwodów na 1000 nowych małżeństw była corocznie wyższa w województwie niż w kraju. Duże różnice występowały między wartościami współczynnika dla mieszkańców miast i wsi. W miastach na 1000 nowych związków małżeńskich orzeczono 648 rozwodów (w Polsce 489), natomiast na wsi – 393 (w Polsce 301). Oznacza to, że w miastach częściej niż co drugie, a na wsi częściej niż co trzecie małżeństwo kończyło się rozwodem. Wartość współczynnika dla miast w warmińsko-mazurskim była najwyższą w kraju.

W ujęciu statystycznym okres trwania małżeństwa to czas od momentu jego zawarcia do momentu wniesienia powództwa o rozwód lub do momentu śmierci współmałżonka. Wśród rozwodzących się par najczęściej było małżeństw ze stażem o długości 5–9 lat oraz 10–14 lat. Rozwody tych związków stanowiły w 2024 r. nieco ponad 40% wszystkich rozwiedzionych małżeństw.

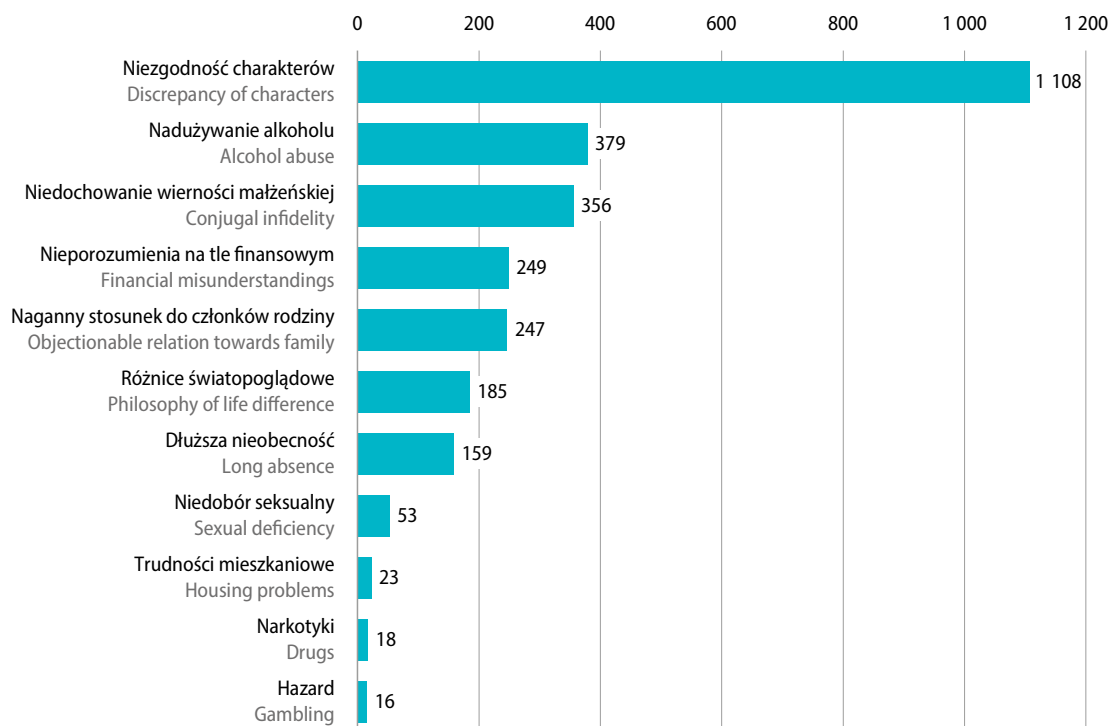
Wykres 12. Rozwody według okresu trwania małżeństwa w 2024 r.
Chart 12. Divorces by duration of marriage in 2024

W 2000 r. tylko 29,2% rozwodów było orzekanych z powództwa mężczyzn. W ciągu dwudziestu czterech lat struktura płci osób wnoszących pozew o rozwód nie zmieniła się znacząco. W 2024 r. powództwo o rozwód nadal częściej składały kobiety – na 100 pozwów wniesionych do sądów, 69 było skierowanych przez żony.

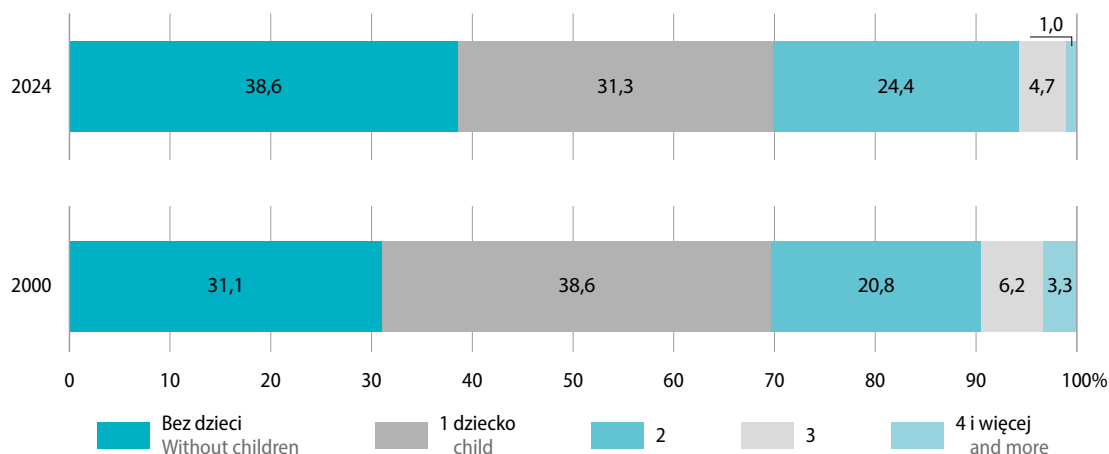
W trakcie procesów rozwodowych małżonkowie podają jeden lub kilka współistniejących powodów rozpadu małżeństwa. W 2024 r. najczęściej wskazywanymi przyczynami były: niezgodność charakterów, nadużywanie alkoholu i niedochowanie wierności małżeńskiej.

Wykres 13. Przyczyny rozwodów w 2024 r.
Chart 13. Causes of divorces in 2024

Liczba małoletnich dzieci pochodzących z rozwiedzionych w 2024 r. małżeństw wyniosła 2 455 i była o 15,7% większa w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Było to skutkiem większej liczby rozwodów. W porównaniu z 2000 r. w zbiorowości rozwiedzionych par zwiększył się udział małżeństw bezdzietnych. Udział rozwiedzionych par małżeńskich posiadających przynajmniej jedno dziecko w wieku do 17 lat włącznie wzrósł o 7,5 p. proc. i w 2024 r. wyniósł 61,4%.

Wykres 14. Rozwody według liczby małoletnich dzieci
Chart 14. Divorces by number of underage children

W 2024 r. przeciętna liczba małoletnich dzieci przypadająca na 100 rozwiedzionych małżeństw posiadających potomstwo wyniosła 161 (w Polsce 155). Wśród nich najliczniejszą grupę stanowiły dzieci w wieku 7–15 lat (58,8%). W przypadku rozwodzących się małżeństw z małoletnimi dziećmi sąd podejmuje decyzję o powierzeniu wykonywania władzy rodzicielskiej. W 2024 r. opiekę nad dziećmi sąd najczęściej powierzał obojgu rodzicom (75,9%) albo tylko matce (20,3%). Znacznie rzadziej opieka powierzana była tylko ojcu (2,3%), rodzinie zastępczej (0,5%), oddzielnie matce i ojcu w sytuacji więcej niż jednego dziecka (0,5%) czy placówce wychowawczej (0,4%).

2.4. Bilans małżeństw

2.4. Marriages balance

Małżeństwo istniejące – związek małżeński istniejący w określonym momencie (np. na koniec roku).

Informacje o małżeństwach istniejących są kategorią wynikową sporządzanego corocznie bilansu małżeństw. Uwzględnia on dane w zakresie:

- (+) nowo zawartych małżeństw,
- (–) małżeństw rozwiązanych poprzez orzeczenie rozwodu,
- (–) małżeństw, które uległy rozpadowi w wyniku śmierci jednego ze współmałżonków,
- (+/-) salda migracji wewnętrznych i zagranicznych osób o stanie cywilnym żonaty/zamężna.

Bazą wyjściową dla bilansu małżeństw są wyniki spisu powszechnego w zakresie danych o liczbie mężczyzn o stanie cywilnym żonaty, a w kolejnych latach po spisie – saldo bilansu małżeństw na koniec roku poprzedniego.

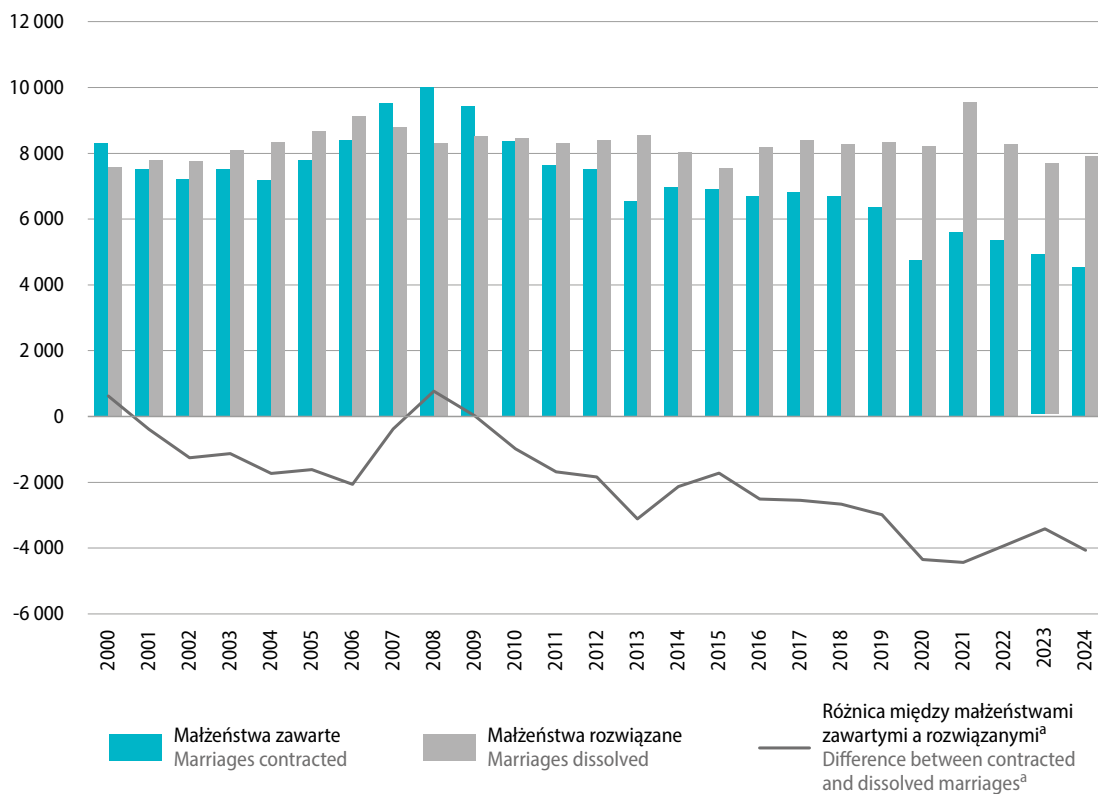
Tablica 10. Bilans małżeństw
Table 10. Marriages balance

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Małżeństwa zawarte Marriages contracted	8 330	7 810	8 370	6 903	4 767	4 547
Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						
przez śmierć męża by death of husband	4 287	4 175	4 111	3 476	4 620	3 848
przez śmierć żony by death of wife	1 460	1 433	1 457	1 309	1 711	1 596
przez rozwód by divorce	1 847	3 057	2 899	2 749	1 884	2 488
Różnica między małżeństwami zawartymi i rozwiązanymi ^a Diffrence between contracted and dissolved marriages ^a	626	-1 610	-980	-1 726	-4 347	-4 065

a Po uwzględnieniu salda migracji zagranicznych i wewnętrznych osób pozostających w stanie małżeńskim.
a Including net international and internal migration of married persons.

Porównanie liczby nowo zawartych związków małżeńskich z liczbą małżeństw rozwiązanych, zarówno przez rozwód, jak i przez śmierć jednego ze współmałżonków, pokazuje kierunek zmian w corocznych bilansach małżeństw. W warmińsko-mazurskim w analizowanym okresie (z wyjątkiem roku 2000, 2008 oraz 2009) różnica między małżeństwami zawartymi a rozwiązanymi, po uwzględnieniu salda migracji zagranicznych i wewnętrznych osób pozostających w stanie małżeńskim, osiągała wartości ujemne. Powodowało to systematyczne zmniejszanie liczby małżeństw istniejących. W 2024 r. w województwie było 312,7 tys. małżeństw – o 4,1 tys. małżeństw mniej niż rok wcześniej.

Wykres 15. Małżeństwa zawarte i rozwiązane
Chart 15. Marriages contracted and dissolved

a Po uwzględnieniu salda migracji zagranicznych i wewnętrznych osób pozostających w stanie małżeńskim.
 a Including net international and internal migration of married persons.

Na przestrzeni lat główną przyczyną przerwania małżeństwa była śmierć jednego ze współmałżonków. W 2024 r. stanowiła ona przyczynę 68,6% rozwiązanych małżeństw (w kraju 73,0%), z czego prawie $\frac{3}{4}$ przypadków dotyczyło śmierci męża. Na początku badanego okresu rozwody były przyczyną prawie $\frac{1}{4}$ rozwiązanych małżeństw, natomiast w 2024 r. – prawie $\frac{1}{3}$. W 2024 r. na każde 1000 istniejących małżeństw rozwiązaniu uległo 25 związków – 17 w wyniku śmierci jednego ze współmałżonków i 8 w wyniku rozwodu.

Rozdział 3. Urodzenia i dzietność

Chapter 3. Births and fertility

Poziom urodzeń jest jednym z kluczowych czynników kształtujących liczbę ludności. Urodzenia są składnikiem bilansu ludności, elementem tablic trwania życia, a także tworzą podstawę opracowania analiz i prognoz demograficznych. Liczba urodzeń jest uwarunkowana przede wszystkim liczbą kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat), która w analizowanych latach uległa zmniejszeniu. Dodatkowymi czynnikami kształtującymi jej wysokość są postawy i zachowania prokreacyjne społeczeństwa. Kobiety rodzą mniej dzieci i coraz później – widoczny jest wzrost wieku matek w chwili urodzenia pierwszego dziecka. Utrzymujący się spadek dzietności prowadzi do niekorzystnej sytuacji demograficznej w województwie, która nie gwarantuje zastępowalności pokoleń. Trendy występujące w województwie, są widoczne również w całym kraju.

3.1. Urodzenia

3.1. Births

Urodzenie żywe – całkowite wydalenie lub wydobywanie z ustroju matki noworodka, niezależnie od czasu trwania ciąży, który po takim wydaleniu lub wydobywaniu oddycha bądź wykazuje jakiegokolwiek inne oznaki życia, takie jak czynność serca, tętnienie pępowiny lub wyraźne skurcze mięśni zależnych od woli, bez względu na to, czy sznur pępowiny został przecięty lub łożysko zostało oddzielone.

Współczynnik urodzeń żywych – stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie (najczęściej roku) do liczby ludności według stanu na środek okresu lub do średniej liczby ludności z tego okresu – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności).

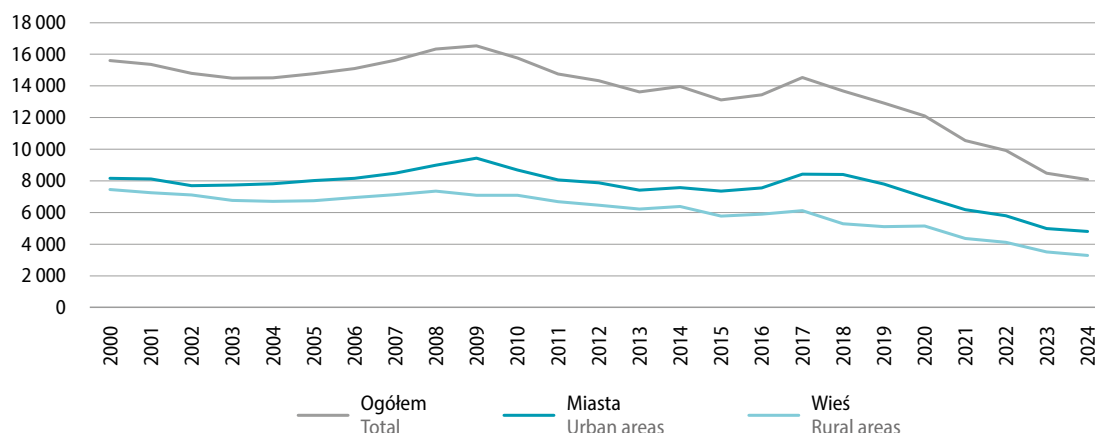
Tablica 11. Urodzenia żywe
Table 11. Live births

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	15 612	14 776	15 771	13 121	12 108	8 077
miasta urban areas	8 161	8 026	8 688	7 344	6 958	4 795
wieś rural areas	7 451	6 750	7 083	5 777	5 150	3 282
Małżeńskie Legitimate	12 952	10 862	11 097	8 450	7 740	4 872
Pozamałżeńskie Illegitimate	2 660	3 914	4 674	4 671	4 368	3 205
Ogółem na 1000 ludności Total per 1000 population	10,9	10,3	10,8	9,1	8,7	6,0

W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowano 8,1 tys. urodzeń żywych, najmniej w analizowanym okresie. Było to o prawie połowę (48,3%) mniej niż w 2000 r. (w kraju spadek o 33,5%) i o 4,8% mniej niż rok wcześniej (w kraju spadek o 7,6%). Zmniejszenie liczby urodzeń w porównaniu z 2023 r. odnotowano we wszystkich województwach, ale w warmińsko-mazurskim spadek ten był najmniejszy. Największy spadek urodzeń wystąpił w województwie opolskim (o 12,4%), świętokrzyskim (o 10,6%) i kujawsko-pomorskim (o 10,4%).

Warmińsko-mazurskie należało do grupy dwunastu województw, w których więcej dzieci urodziło się w miastach. Przewagę liczby urodzeń na terenach wiejskich odnotowano jedynie w podkarpackim, świętokrzyskim, lubelskim i małopolskim.

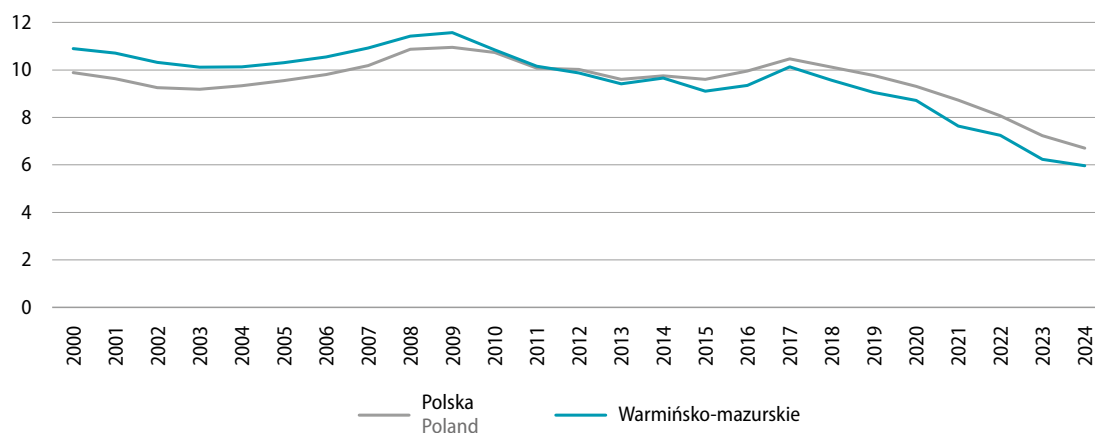
Wykres 16. Urodzenia żywe
Chart 16. Live births

W 2024 r., podobnie jak we wcześniejszych latach, wśród noworodków ponad połowę stanowili chłopcy (51,8%). W kraju udział chłopców w liczbie urodzeń był zbliżony i wyniósł 51,5%. W wyniku utrzymującej się przewagi urodzeń żywych płci męskiej, w strukturze ludności według płci i wieku w młodszych rocznikach przeważali mężczyźni.

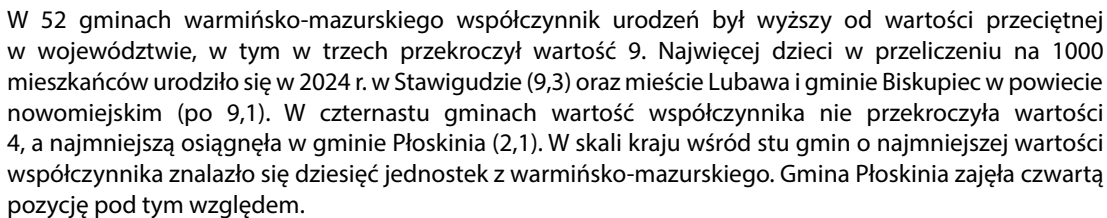
Podstawowym miernikiem natężenia urodzeń jest współczynnik urodzeń żywych. W latach 2000–2009 warmińsko-mazurskie należało do grupy trzech województw o największym natężeniu urodzeń. W 2002 r. liczba urodzeń żywych na 1000 ludności w warmińsko-mazurskim była najwyższa w kraju i wyniosła 10,3. Oznacza to, że na każdy 1000 mieszkańców rodziło się 10 dzieci. Od 2010 r. współczynnik urodzeń systematycznie obniżał się, a od 2012 r. kształtował się na poziomie niższym niż w kraju.

Wykres 17. Urodzenia żywe na 1000 ludności
Chart 17. Live births per 1000 population

Live births by voivodships in 2024

Map 10. Live births by voivodships in 2024

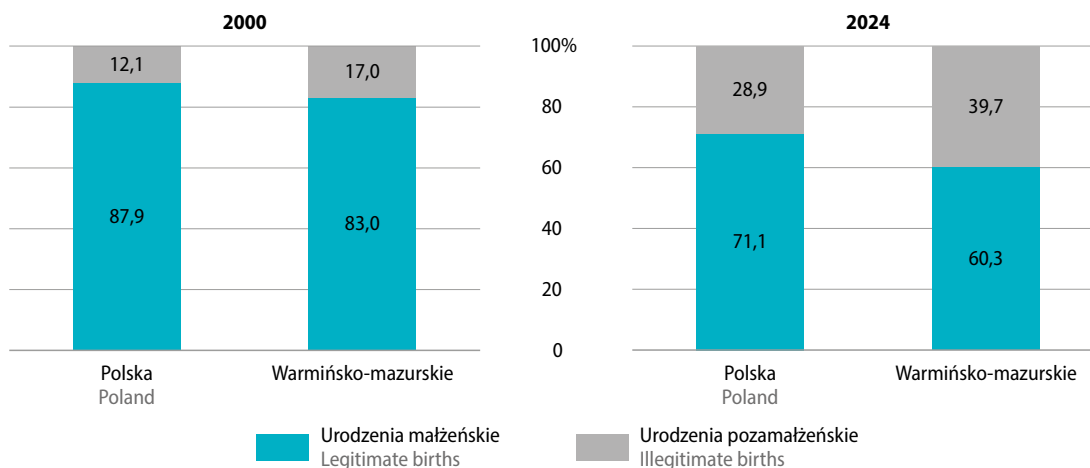

Map 11. Live births by gminas in 2024

Większość urodzeń w województwie i w kraju jest rejestrowana jako urodzenia małżeńskie, jednak od wielu lat obserwuje się ich systematyczny spadek na rzecz urodzeń pozamałżeńskich. W latach 2000–2024 udział urodzeń pozamałżeńskich w województwie wzrósł ponad dwukrotnie – z 17,0% do 39,7%.

Wykres 18. Urodzenia żywe małżeńskie i pozamałżeńskie
Chart 18. Legitimate and illegitimate live births

Warmińsko-mazurskie znalazło się w grupie trzech województw o najwyższym odsetku urodzeń pozamałżeńskich. Wyższą wartość odnotowano tylko w zachodniopomorskim (46,6%) i lubuskim (46,1%). Najniższym udziałem cechowało się podkarpackie (15,0%) i małopolskie (17,2%). Udział dzieci urodzonych w związkach pozamałżeńskich w warmińsko-mazurskim był większy w miastach (41,5%) niż na wsi (37,0%).

3.2. Płodność i dzietność

3.2. Fertility rates

Współczynnik płodności – stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie do liczby kobiet będących w wieku rozrodczym (15–49 lat) – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 kobiet w wieku rozrodczym). Współczynnik wyraża średnią liczbę dzieci urodzonych w ciągu badanego okresu przypadającą na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat.

Współczynnik płodności cząstkowy – stosunek liczby urodzeń żywych w danym okresie pochodzących z kobiet w danym wieku do ogólnej liczby kobiet w tym samym wieku. Współczynniki cząstkowe oblicza się dla pojedynczych roczników wieku rozrodczego kobiet (15–49 lat) lub dla 5-letnich grup. Urodzenia z kobiet w wieku poniżej 15 lat włącza się do wieku 15 lat, a urodzenia z kobiet w wieku 50 lat i więcej do wieku 49 lat.

Współczynnik dzietności oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.

Tablica 12. Podstawowe dane o płodności i dzietności

Table 12. Major data on fertility rates

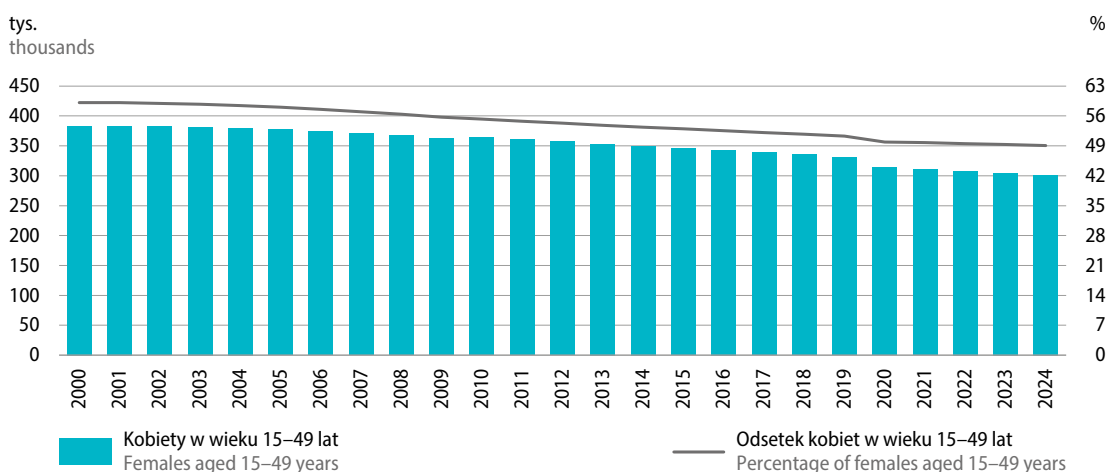
Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Kobiety w wieku rozrodczym (15–49 lat) Females at reproductive age (15–49 years)	383 656	377 452	364 386	346 152	314 268	301 426
Współczynnik płodności kobiet Female fertility rate	40,5	38,8	43,0	37,7	38,4	26,7
miasta urban areas	33,7	34,5	39,4	35,8	37,0	27,1
wieś rural areas	52,0	45,7	48,5	40,5	40,4	26,1
Współczynnik dzietności ogólnej Total fertility rate	1,48	1,34	1,39	1,23	1,38	1,04

Kobiety w wieku rozrodczym**Females at reproductive age**

W latach 2000–2024 nastąpiły niekorzystne zmiany w liczbie kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Spadek liczby kobiet w tej grupie odnotowano we wszystkich województwach. W warmińsko-mazurskim populacja kobiet w wieku prokreacyjnym zmniejszyła się o 21,4% (w kraju o 15,4%). Największy ubytek odnotowano w opolskim (o 28,5%) i śląskim (o 26,4%). Jedynie w czterech województwach ubytek był mniejszy niż 10% – mazowieckim, małopolskim, pomorskim i wielkopolskim. Równoległe ze zmniejszaniem się liczby kobiet w wieku rozrodczym następował spadek ich udziału w całkowitej liczbie kobiet. W 2024 r. odsetek ten wyniósł 43,6% (w kraju 44,1%) i był o 9,0 p. proc. niższy w porównaniu z 2000 r. (w kraju o 7,1 p. proc.).

Wykres 19. Kobiety w wieku 15–49 lat

Chart 19. Females aged 15–49 years

Płodność kobiet

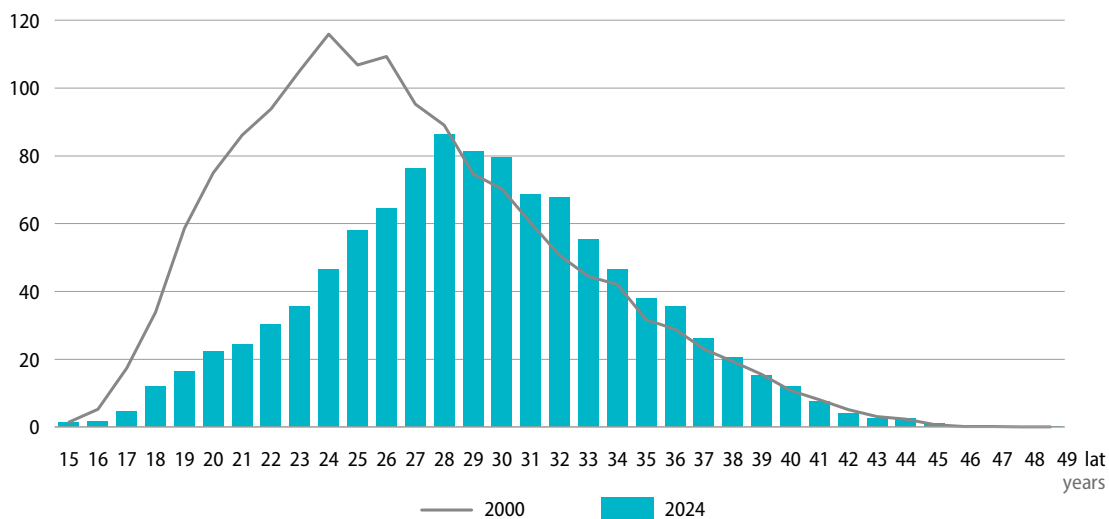
Female fertility

Ogólny współczynnik płodności kobiet, wyrażający liczbę urodzonych dzieci przypadających na 1000 kobiet w wieku 15–49 lat, w warmińsko-mazurskim w 2024 r. wyniósł 26,7 (w kraju 29,4). W porównaniu z 2000 r. zmniejszył się o 13,8 (w kraju o 8,1). Największą wartość współczynnika płodności odnotowano wśród kobiet mieszkających w małopolskim (32,8) i mazowieckim (32,2), a najmniejszą – w świętokrzyskim (26,0) oraz opolskim i zachodniopomorskim (po 26,2).

W badanym okresie nastąpiło zmniejszenie dysproporcji w poziomie współczynnika płodności kobiet na wsi i w mieście. W 2000 r. współczynnik płodności kobiet zamieszkałych w warmińsko-mazurskim na wsi był wyższy (52,0) niż w miastach (33,7), natomiast w 2024 r. płodność kobiet mieszkających zarówno na wsi, jak i w miastach, kształtowała się na podobnym poziomie (miasta – 27,1, wieś – 26,1).

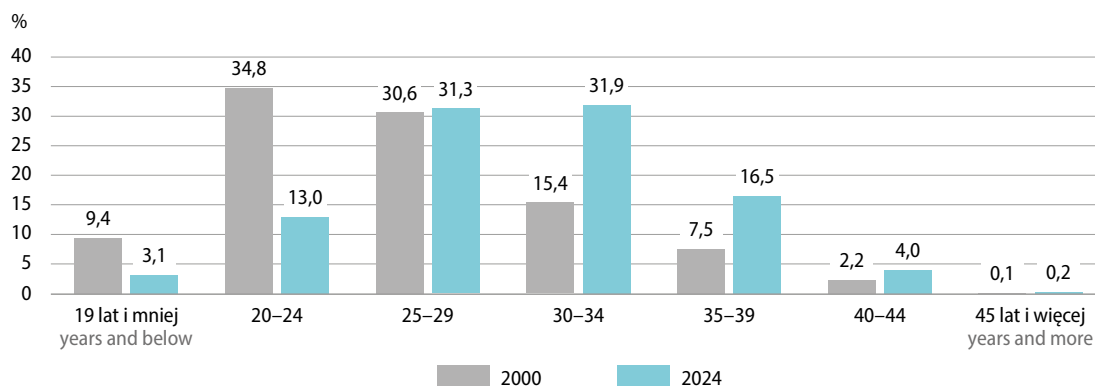
Zmniejszeniu populacji kobiet w wieku rozrodczym oraz spadkowi liczby urodzeń towarzyszyły zmiany w liczebności urodzeń w zależności od wieku rodzących kobiet. Zmienił się **wzorzec płodności**, czyli poziom natężenia urodzeń w zależności od wieku matki. Kobiety coraz później decydują się na urodzenie dziecka, o czym świadczy spadek współczynnika płodności kobiet w młodszych rocznikach wieku. W badanym okresie w warmińsko-mazurskim nastąpił spadek częstości urodzeń wśród kobiet w wieku do 28 lat włącznie, a wzrósł wśród kobiet w wieku 29 lat i więcej. Najwyższa płodność kobiet przesunęła się z wieku 24 lat do wieku 28 lat.

Wykres 20. Współczynnik płodności kobiet
Chart 20. Female fertility rate

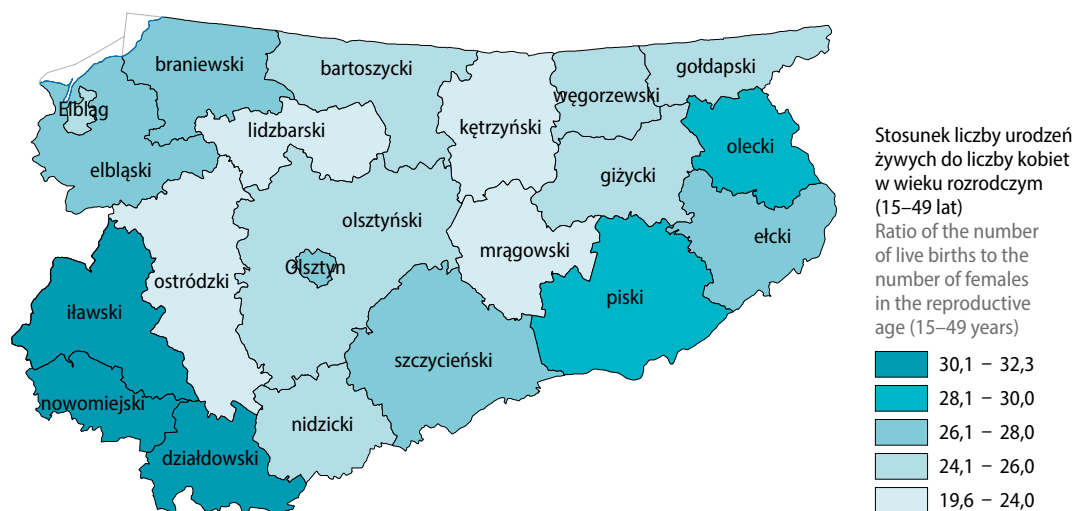
W 2000 r. najczęściej rodziły kobiety w wieku 20–24 lata, a porody kobiet w wieku 30 lat i więcej stanowiły zaledwie ¼ wszystkich urodzeń. W 2024 r. najczęściej rodzącymi były kobiety w wieku 30–34 lata, a także 25–29 lat. Kobiety w wieku powyżej 29 roku życia stanowiły już ponad połowę (52,6%) wszystkich rodzących. W dwunastu województwach najwyższa płodność występowała wśród kobiet w grupie wieku 25–29 lat. W małopolskim, podkarpackim, lubelskim i dolnośląskim największa płodność kobiet przesunęła się do grupy wieku 30–34 lata.

Wykres 21. Urodzenia żywe według wieku matki
Chart 21. Live births by age of mother

W warmińsko-mazurskim najwyższą płodność odnotowano wśród mieszkanek powiatu nowomiejskiego, iławskiego i działdowskiego (powyżej 30), najmniejszą – kętrzyńskiego, ostródzkiego i mrągowskiego. Powiat kętrzyński z wartością współczynnika płodności na poziomie 19,6 znalazł się na czwartym miejscu wśród wszystkich powiatów w kraju pod względem najniższej płodności kobiet. W większości powiatów najwięcej urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku rozrodczym zarejestrowano w grupie wieku 25–29 lat. W Olsztynie oraz powiecie nidzickim, lidzbarskim i oleckim najwyższa płodność dotyczyła kobiet w grupie wieku 30–34 lata.

Mapa 12. Współczynnik płodności kobiet według powiatów w 2024 r.
Map 12. Female fertility rate by powiats in 2024

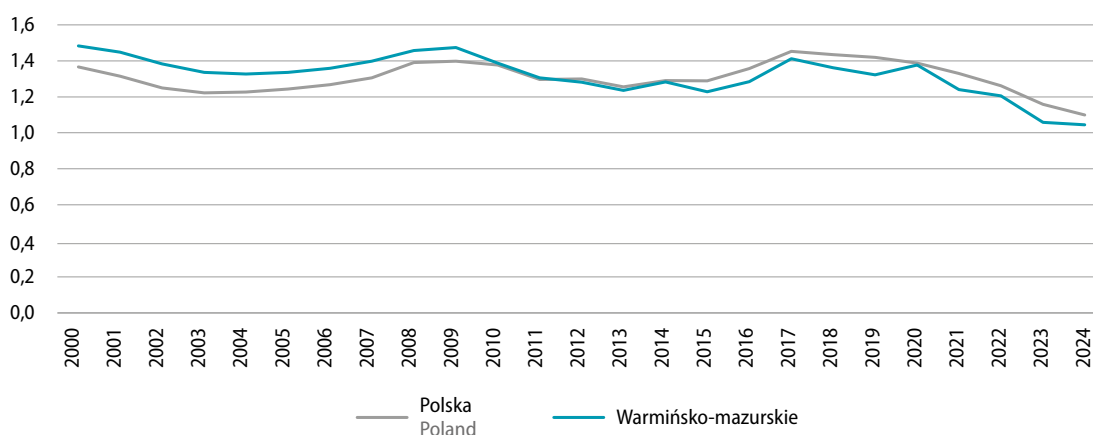
Dzietność ogólna

Total fertility

Poziom współczynnika dzietności pozwala ocenić stopień zastępowalności pokoleń. Aby zapewnić stabilny rozwój demograficzny, współczynnik powinien kształtować się na poziomie 2,10–2,15. Oznacza to, że na 100 kobiet w wieku 15–49 lat powinno przypadać od 210 do 215 urodzonych dzieci. Analiza poziomu dzietności zarówno w województwie, jak i w całym kraju wskazuje, że rejestrowana liczba urodzeń jest od wielu lat zbyt mała, aby zagwarantować zastępowalność pokoleń.

W latach 2000–2011 dzietność kobiet zamieszkałych w województwie była wyższa od przeciętnej w kraju, natomiast od 2012 r. niższa. Średnia liczba dzieci urodzonych przez 100 kobiet w ciągu całego okresu rozrodczego obniżyła się ze 148 w 2000 r. do 104 w 2024 r. (w kraju ze 137 do 110). W sześciu województwach zanotowano dzietność wyższą od przeciętnej w kraju. Najwyższą dotyczyła kobiet w mazowieckim i wielkopolskim, w którym na 100 kobiet w wieku rozrodczym rodziło się 117 dzieci.

Wykres 22. Współczynnik dzietności ogólnej
Chart 22. Total fertility rate

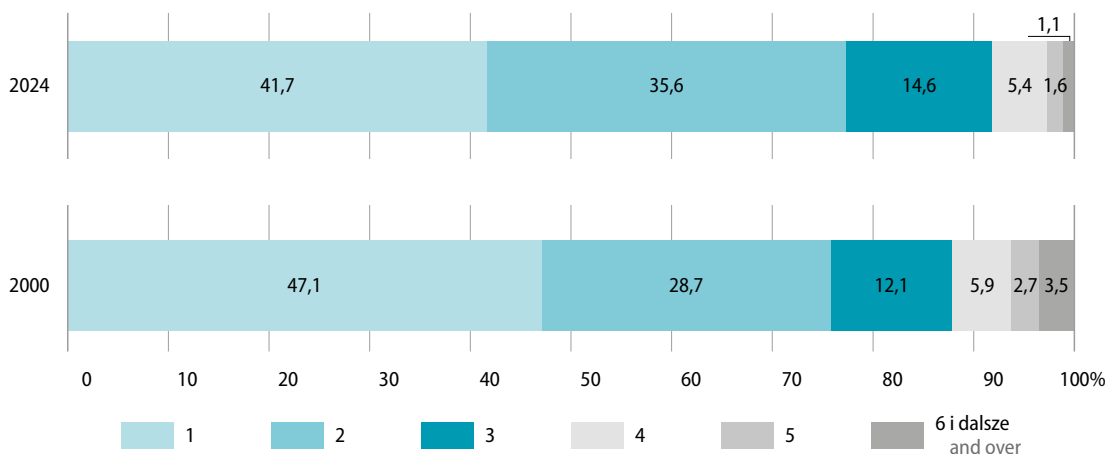
W warmińsko-mazurskim najwyższy poziom dzietności odnotowano wśród kobiet zamieszkujących powiat nowomiejski, w którym na 100 kobiet w wieku 15–49 lat urodziło się 125 dzieci. Najmniej urodzeń na 100 kobiet w wieku rozrodczym zarejestrowano w powiecie kętrzyńskim, lidzbarskim, ostródzkim, mrągowskim, węgorzewskim i nidzickim (poniżej 100). Liczba dzieci urodzonych w miastach była nieznacznie wyższa (107) niż na terenach wiejskich (101).

Mapa 13. Współczynnik dzietności ogólnej według powiatów w 2024 r.
Map 13. Total fertility rate by powiats in 2024

W 2024 r., podobnie jak w latach poprzednich, największy udział w urodzeniach żywych miały urodzenia pierwszej i drugiej kolejności. Stanowiły one $\frac{3}{4}$ wszystkich urodzeń w województwie. W porównaniu z 2000 r. zauważalny jest jednak spadek udziału urodzeń pierwszych na korzyść urodzeń drugiej i trzeciej kolejności. Oznacza to, że ubyłoby kobiet decydujących się na pierwsze dziecko, ale wśród tych, które już urodziły, więcej było kobiet, które zdecydowały się na więcej niż jedno dziecko.

Wykres 23. Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka
Chart 23. Live births by birth order

Rozdział 4. Umieralność i trwanie życia

Chapter 4. Mortality and life expectancy

Zgony są elementem ruchu naturalnego, który obok urodzeń w sposób bezpośredni wpływa na wielkość przyrostu naturalnego. Wzrost umieralności, obserwowany w ostatnich latach, wynika ze zmian w strukturze ludności według wieku. Liczba mieszkańców w wieku 65 lat i więcej zwiększyła się w latach 2000–2024 ze 150,6 tys. osób do 274,5 tys. (o 82,2%). Udział tej grupy w całej populacji województwa wzrósł z 10,6% w 2000 r. do 20,3% w 2024 r. (w Polsce z 12,4% do 20,6%). W latach 2020–2022 wzrost umieralności był spotęgowany kolejnymi falami pandemii wywołanej wirusem SARS-CoV-2.

Poziom umieralności wpływa na wartość parametru, jakim jest długość przeciętnego dalszego trwania życia. Jego analiza umożliwia śledzenie zmian, jakie zachodzą w ogólnym stanie zdrowia ludności. Pomaga oszacować długość życia bez chorób lub niepełnosprawności, jak również badać procesy starzenia się społeczeństwa.

4.1. Umieralność

4.1. Mortality

Zgon – trwałe, czyli nieodwracalne ustanie czynności narządów niezbędnych do życia (niezależnie od okresu po urodzeniu żywym), w konsekwencji czego następuje ustanie czynności życiowych całego ustroju.

Współczynnik zgonów – stosunek liczby zgonów w danym okresie (najczęściej roku) do liczby ludności według stanu na środek okresu lub do średniej liczby ludności z tego okresu – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 ludności). Współczynnik zgonów jest podstawową miarą umieralności.

Zgon niemowlęcia – zgon dziecka w wieku poniżej 1 roku.

Zgon noworodka – zgon dziecka w wieku poniżej czterech tygodni (0–27 dni). Przez wiek 0 dni określa się wiek żywo urodzonego noworodka, który nie przeżył 24 godzin.

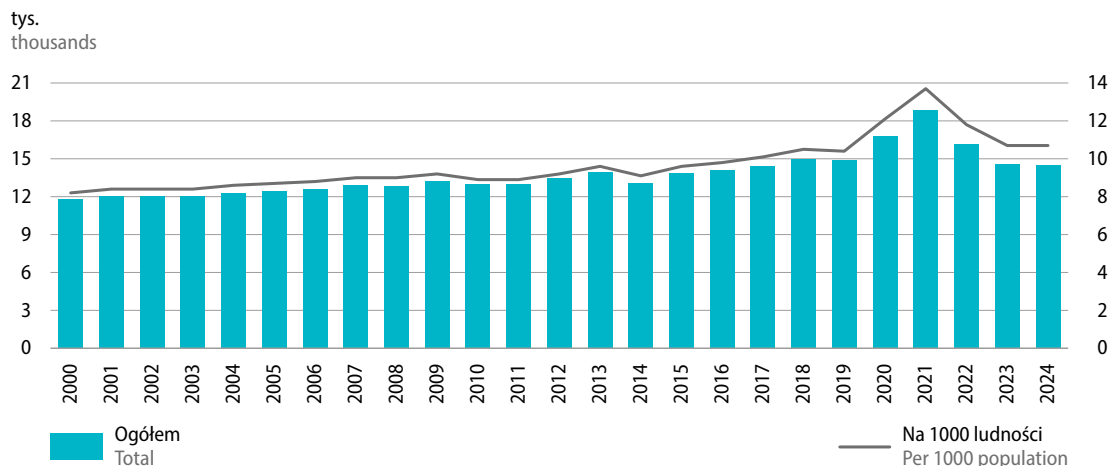
Współczynnik zgonów niemowląt – stosunek liczby zgonów niemowląt w danym okresie do liczby urodzeń żywych w tym okresie – wyrażony w ‰ (tj. na 1000 urodzeń żywych).

Tablica 13. Zgony
Table 13. Deaths

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Ogółem Total	11 777	12 421	12 942	13 858	16 755	14 446
na 1000 ludności per 1000 population	8,2	8,7	8,9	9,6	12,1	10,7
w tym niemowląt of which infants	117	94	75	53	45	29
na 1000 urodzeń żywych per 1000 live births	7,5	6,4	4,8	4,0	3,7	3,6

W województwie warmińsko-mazurskim w okresie 2000–2021 niemal co roku wzrastała liczba zgonów. Do 2019 r. przyrosty liczby zmarłych nie przekroczyły 0,8 tys. osób. Gwałtowny wzrost rejestrowanych zgonów nastąpił w 2020 r. i miał miejsce również w 2021 r. Bezpośrednią przyczyną zwiększenia umieralności był wpływ pandemii COVID-19, spowodowanej rozprzestrzenianiem się choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2. W 2022 r. liczba zgonów zmniejszyła się w porównaniu z 2021 r., jednak nadal przewyższała poziom zgonów rejestrowanych w latach poprzedzających pandemię. Dopiero w 2023 r. osiągnęła wartość porównywalną z okresu przed pandemią.

Wykres 24. Zgony
Chart 24. Deaths

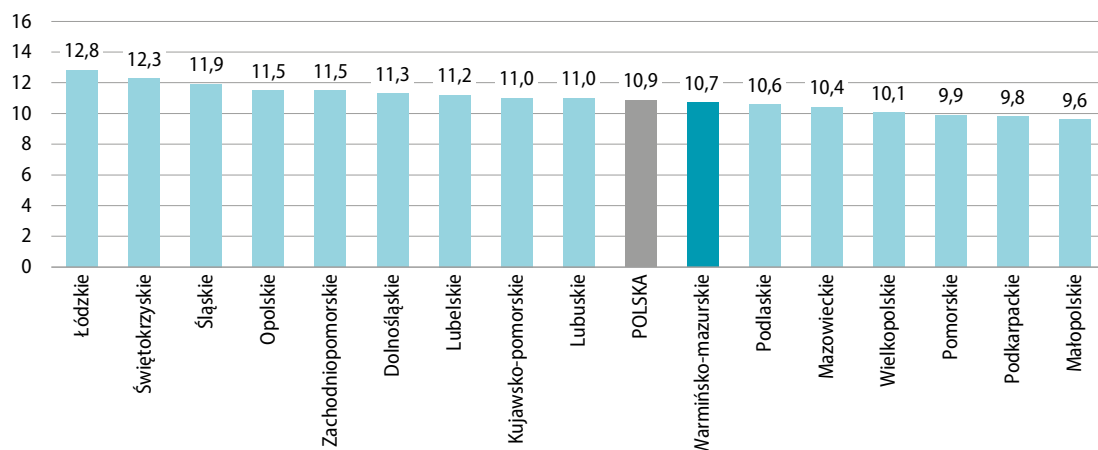

W 2024 r. w warmińsko-mazurskim zmarło 14,4 tys. osób. Było to o 1,0% mniej niż rok wcześniej (w kraju spadek o 0,1%), ale o 22,7% więcej niż w 2000 r. (w kraju więcej o 11,0%). Zmniejszenie liczby zgonów w porównaniu z 2023 r. odnotowano w dziewięciu województwach – największy spadek dotyczył lubelskiego (o 2,3%). W pozostałych województwach liczba zgonów zwiększyła się – najbardziej w podkarpackim (o 3,0%).

Zmniejszenie liczby zgonów w warmińsko-mazurskim wynikało ze zmniejszenia liczby zgonów na wsi. W 2024 r. na terenach wiejskich województwa zmarło 5,4 tys. osób (o 5,3% mniej niż rok wcześniej). W miastach zmarło 9,0 tys. osób i było to o 1,7% więcej niż w 2023 r. Zgony w miastach stanowiły 62,6% zgonów w województwie.

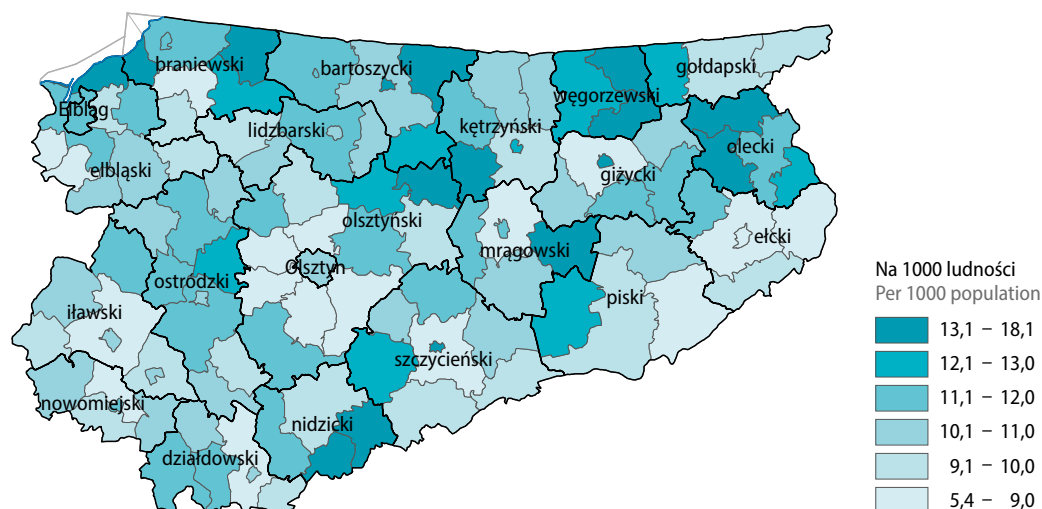
Liczba zgonów w województwie warmińsko-mazurskim w przeliczeniu na 1000 ludności nie zmieniła się w porównaniu z wcześniejszym rokiem i wyniosła 10,7 (w kraju 10,9). Współczynnik zgonów w miastach (11,4) był wyższy niż na wsi (9,7). Najniższą umieralność odnotowano w województwach, które charakteryzowały się również niskim udziałem osób w wieku 65 lat i więcej: małopolskim, podkarpackim, pomorskim, wielkopolskim i mazowieckim.

Wykres 25. Zgony na 1000 ludności w 2024 r.
Chart 25. Deaths per 1000 population in 2024

Współczynnik zgonów charakteryzował się większym zróżnicowaniem na poziomie gminnym niż wojewódzkim. W warmińsko-mazurskim do grupy gmin o najniższym współczynniku należały gminy wiejskie: Stawiguda (5,5), Mrągowo (5,6), Giżycko (5,8). Stawiguda znalazła się na trzynastym miejscu w Polsce, Mrągowo na szesnastym, a Giżycko na dwudziestym drugim, pod względem najmniejszej liczby zgonów na 1000 ludności. Najwyższą wartość współczynnika w województwie odnotowano wśród mieszkańców gminy Kowale Oleckie (18,1) i Kolno (17,2). W porównaniu z 2023 r. współczynnik zmniejszył się w 61 gminach, a wzrósł w 55.

Mapa 14. Zgony w 2024 r.
Map 14. Deaths in 2024

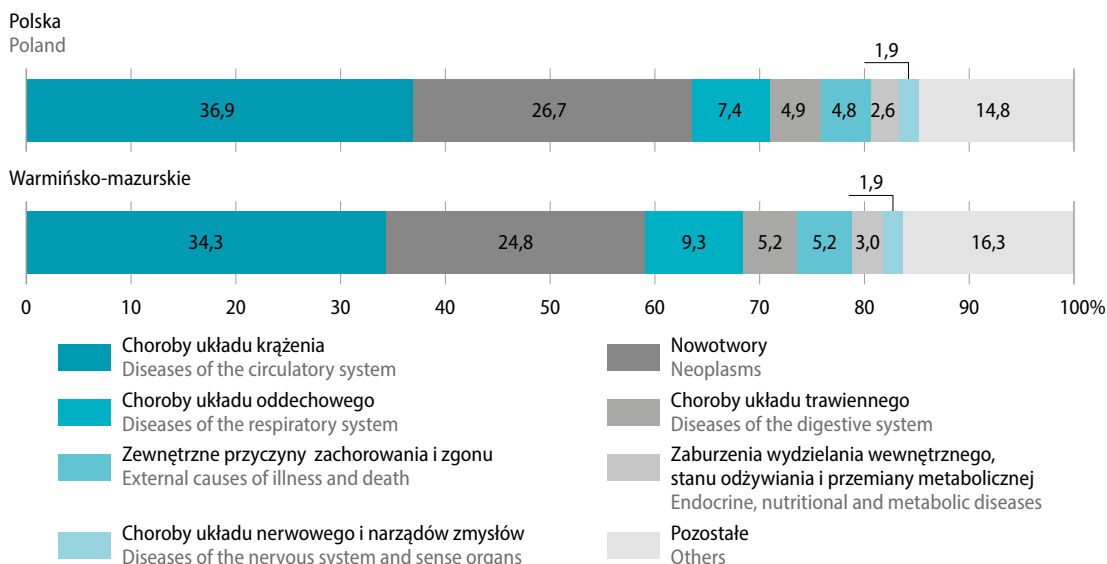

Przyczyny zgonów

Causes of deaths

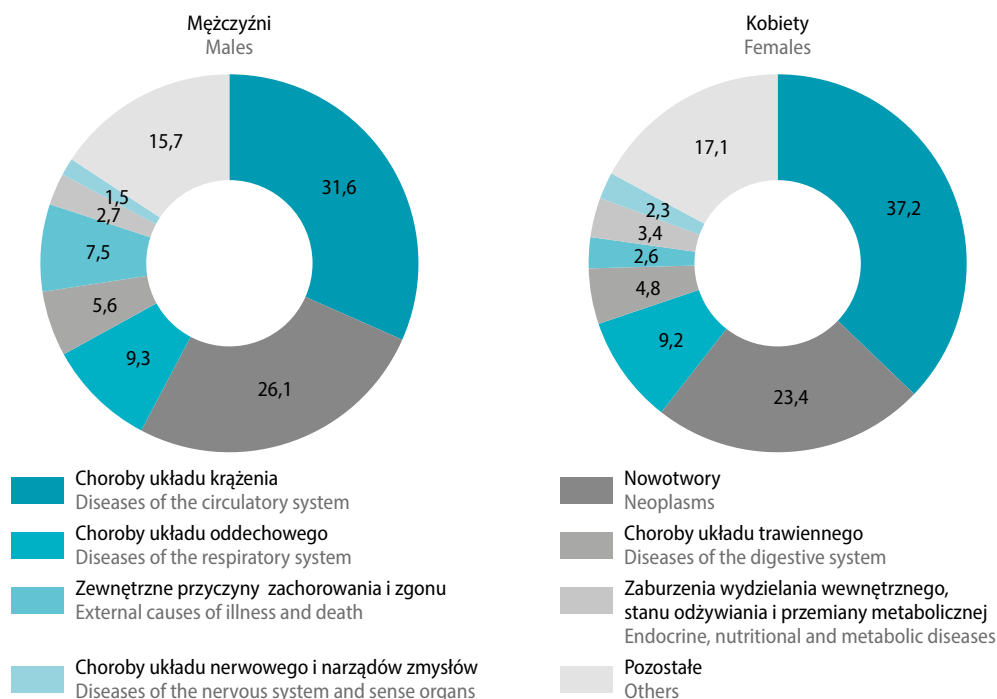
Głównymi przyczynami zgonów w województwie warmińsko-mazurskim, podobnie jak i w kraju, były choroby układu krążenia oraz choroby nowotworowe. W 2023 r. stanowiły one przyczynę ponad połowy (59,1%) wszystkich zgonów (w kraju 63,6%). Od 2020 r. wśród chorób prowadzących do śmierci uwzględniany jest również COVID-19, który w 2021 i 2022 r. był trzecią najczęstszą przyczyną zgonu. W 2023 r. jako choroba prowadząca do śmierci został zarejestrowany jedynie 195 razy, stanowiąc 1,3% przyczyn zgonów w województwie (w Polsce 1,1%).

Wykres 26. Zgony według przyczyn w 2023 r.
Chart 26. Deaths by causes in 2023

W 2023 r. w warmińsko-mazurskim z powodu chorób układu krążenia zmarło 5,0 tys. osób. W Polsce natężenie umieralności spowodowane chorobami układu krążenia było zróżnicowane i w przeliczeniu na 10 tys. ludności kształtowało się od 30 zgonów w wielkopolskim do 51 w lubelskim, dolnośląskim i świętokrzyskim. Warmińsko-mazurskie zajęło piątą lokatę pod względem najniższej wartości tego wskaźnika (37). W kraju wyniósł on 40. Nowotwory były przyczyną 3,6 tys. zgonów w warmińsko-mazurskim. Współczynnik zgonów na nowotwory w województwie wyniósł 27 (w kraju 29). Najwyższą umieralność na nowotwory odnotowano w województwie śląskim – 33 zgony na 10 tys. ludności, najniższą w podkarpackim – 23. W 2023 r. choroby układu krążenia częściej powodowały zgon u kobiet, natomiast nowotwory u mężczyzn.

Wykres 27. Zgony według płci i przyczyn w 2023 r.
Chart 27. Deaths by sex and causes in 2023

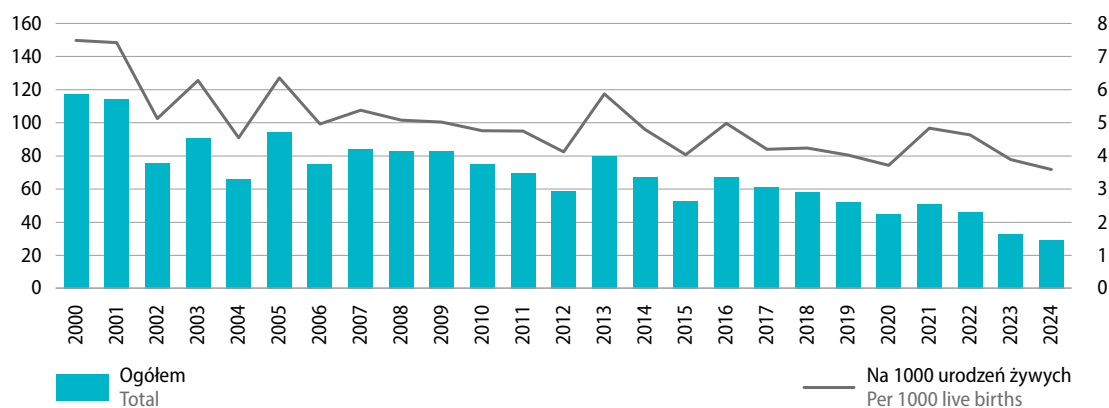

Zgony niemowląt

Infant deaths

Od wielu lat obserwuje się zmniejszenie umieralności niemowląt. W 2024 r. w województwie warmińsko-mazurskim w okresie niemowlęcym zmarło 29 dzieci: 19 chłopców i 10 dziewczynek. Było to 4-krotnie mniej niż w 2000 r. Współczynnik zgonów niemowląt wyniósł 3,6 (tak jak w kraju) i był ponad dwukrotnie mniejszy niż dwadzieścia cztery lata wcześniej. Najwyższy współczynnik zarejestrowano w lubelskim (5,5) i świętokrzyskim (4,9), a najmniejszy – w lubuskim (2,0).

Wykres 28. Zgony niemowląt
Chart 28. Infant deaths

W 2024 r. w warmińsko-mazurskim liczba zgonów niemowląt w miastach wyniosła 21, a na wsi – 8. Znalazło to odzwierciedlenie w wysokości współczynnika zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych, który w miastach osiągnął wartość 4,4, a na wsi 2,4. Prawie 69% zgonów niemowląt zarejestrowano przed ukończeniem przez nie pierwszego miesiąca, w tym 65% w okresie pierwszego tygodnia życia. W 2023 r. przyczyną ponad 40% zgonów niemowląt były stany powstające w okresie okołoporodowym, natomiast 36,4% zgonów spowodowały wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe.

4.2. Trwanie życia

4.2. Life expectancy

Przeciętne dalsze trwanie życia – wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

Oczekiwane trwanie życia w zdrowiu – wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia bez niepełnosprawności osoba w danym wieku, pod warunkiem, że aktualne warunki umieralności i utraty zdrowia nie ulegną zmianie.

Tablica 14. Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia

Table 14. Average number of years of life expectancy at the moment of birth

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Mężczyźni Males	69,2	70,0	71,3	72,7	72,0	74,3
Kobiety Females	78,6	79,4	80,4	81,1	80,6	81,8

W ostatnich dekadach długość przeciętnego dalszego trwania życia, zarówno mężczyzn, jak i kobiet, systematycznie wydłużała się we wszystkich województwach. W warmińsko-mazurskim w latach 2000–2019 przeciętne trwanie życia mężczyzn wzrosło o 3,8 roku, a kobiet o 2,6 roku (w Polsce 4,4 roku dla mężczyzn oraz 3,8 roku dla kobiet). W 2020 oraz 2021 r. na skutek epidemii COVID-19 i związanej z nią zwiększonej liczby zgonów, oczekiwana długość trwania życia w porównaniu z 2019 r. uległa skróceniu dla obu płci. Niekorzystna tendencja uległa odwróceniu w 2022 r.

W 2024 r. najdłuższym przeciętnym trwaniem życia charakteryzowali się mężczyźni w małopolskim (76,3 roku) i kobiety w podkarpackim (83,7 roku), najkrótszym – mężczyźni w łódzkim (73,6) i kobiety w śląskim (81,4).

Dysproporcja między przeciętnym trwaniem życia kobiet i mężczyzn, wynikająca z wyższej umieralności mężczyzn, zmniejszyła się w latach 2000–2024 z 9,4 do 7,5 roku (w Polsce z 8,3 do 7,3 roku). Największą różnicę w wartości przeciętnego trwania życia na korzyść kobiet w 2024 r. zanotowano w województwie podlaskim i lubelskim (8,3 roku), najmniejszą – śląskim i pomorskim (6,8 roku).

W analizie przeciętnego trwania życia ważne jest uwzględnienie oczekiwanego trwania życia w zdrowiu. Jeżeli wzrasta ono szybciej niż przeciętne trwanie życia, oznacza to, że ludzie przez coraz większą część życia cieszą się dobrym zdrowiem. Oczekiwane lata przeżyte w zdrowiu, nazywane też wskaźnikiem oczekiwanej długości życia bez niepełnosprawności, to parametr obrazujący sytuację zdrowotną ludności. Dla dziewczynek urodzonych w województwie warmińsko-mazurskim w 2023 r. oczekiwane lata przeżyte w zdrowiu to 64,5, czyli 78,9% długości życia. Pomimo, że dla mężczyzn prognozuje się krótsze trwanie życia, to jednak przewiduje się, że większą jego część przeżyją oni w zdrowiu (82,4% długości życia, czyli prawie 61 lat).

Tablica 15. Oczekiwane trwanie życia w zdrowiu

Table 15. Healthy life expectancy

Wyszczególnienie Specification	2010	2015	2020	2023
Mężczyźni Males	57,1	58,6	59,2	61,0
Kobiety Females	61,7	62,7	63,5	64,5

W 2023 r. największą liczbę lat życia bez niepełnosprawności prognozowano dla osób mieszkających w województwie wielkopolskim, gdzie dla chłopców w momencie urodzenia wartość tę oszacowano na 62,9 roku, zaś dla dziewczynek 66,3. Proporcja oczekiwanego trwania życia w zdrowiu do przeciętnego trwania życia, zarówno dla mężczyzn, jak i kobiet, była najwyższa w województwach zachodniej Polski: zachodniopomorskim, opolskim i lubuskim.

Rozdział 5. Ruch wędrowkowy ludności

Chapter 5. Migration of population

Ważnym czynnikiem decydującym o liczbie ludności, a także jej rozmieszczeniu terytorialnym, są migracje. Stanowią one jeden ze składników bilansu ludności. Badanie migracji dostarcza informacji o przemieszczaniu się ludności, jak również o cechach demograficzno-społecznych osób migrujących.

Malejąca liczba mieszkańców województwa to skutek nie tylko ujemnego przyrostu naturalnego ludności, ale również efekt przewagi liczby osób, które wymeldowały się z pobytu stałego do innych województw lub za granicę nad liczbą osób nowo zameldowanych z innych województw lub z zagranicy.

5.1. Migracje wewnętrzne

5.1. Internal migration

Migracje wewnętrzne – zmiany miejsca stałego (lub czasowego) pobytu, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy, w celu osiedlenia się na stałe (lub na pobyt czasowy) oraz przemeldowanie z pobytu czasowego na pobyt stały w danej miejscowości, jeżeli poprzednie miejsce pobytu stałego znajdowało się w innej gminie. W przypadku gminy miejsko-wiejskiej migracją jest również zmiana miejsca zamieszkania między terenami miejskimi i wiejskimi gminy.

Migracje wewnętrzne ludności nie uwzględniają zmian adresu w granicach tej samej jednostki, gdyż takie przemieszczenie nie powoduje zmiany w liczbie i strukturze ludności tej jednostki.

W ramach migracji wewnętrznych ludności rozróżnia się **ruch międzywojewódzki**, czyli przemieszczenia ludności z jednego województwa do innego województwa oraz **ruch wewnątrzwojewódzki**, tj. zmiany miejsca zamieszkania osób w granicach tego samego województwa.

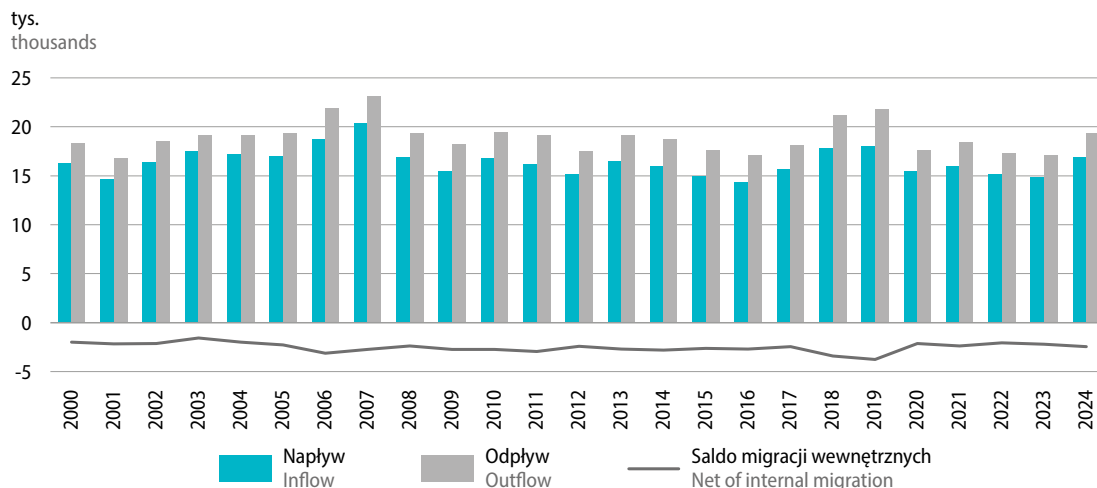
Saldo migracji wewnętrznych – różnica pomiędzy liczbą osób przybyłych w danym okresie do danej jednostki administracyjnej z innych miejscowości w kraju a liczbą osób, które w tym okresie opuściły tę jednostkę przenosząc się do innych miejscowości w kraju. Saldo migracji wewnętrznych dla kraju jako całości jest równe 0.

Tablica 16. Podstawowe dane o migracjach wewnętrznych
Table 16. Major data on internal migration

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015	2020	2024
Napływ Inflow	16 274	17 055	16 772	14 955	15 490	16 887
Odływ Outflow	18 276	19 316	19 493	17 564	17 603	19 320
Saldo Net	-2 002	-2 261	-2 721	-2 609	-2 113	-2 433
na 1000 ludności per 1000 population	-1,4	-1,6	-1,9	-1,8	-1,5	-1,8

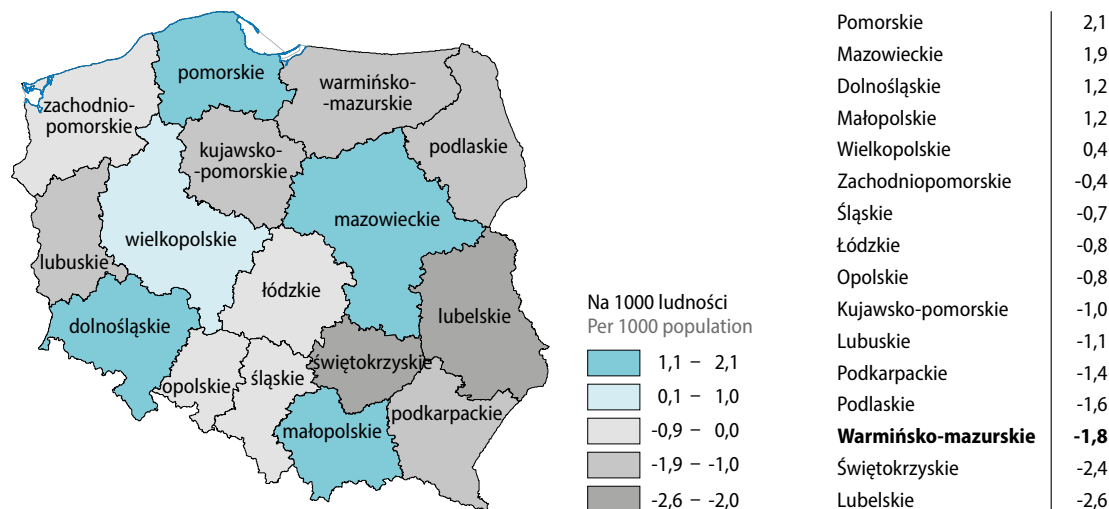
W latach 2000–2024 saldo migracji wewnętrznych w warmińsko-mazurskim było ujemne. W 2024 r. w województwie w ruchu wewnętrznym na pobyt stały zameldowało się 16,9 tys. osób, natomiast wymeldowało się z pobytu stałego 19,3 tys. W wyniku ujemnego salda migracji wewnętrznych liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 2,4 tys. osób. W miastach ubyło 2,9 tys., natomiast na terenach wiejskich odnotowano wzrost liczby ludności o 0,5 tys. W przeliczeniu na 1000 ludności saldo migracji wewnętrznych wyniosło minus 1,8. Oznacza to, że na każde 10 tys. ludności liczba mieszkańców zmniejszyła się o 18 osób.

Wykres 29. Migracje wewnętrzne
Chart 29. Internal migration

W 2024 r. tylko w pięciu województwach napływ ludności był większy od odpływu. W następstwie migracji wewnętrznych liczba ludności zwiększyła się w pomorskim, mazowieckim, dolnośląskim, małopolskim i wielkopolskim. W pozostałych jedenastu województwach liczba wymeldowań była większa niż zameldowań – saldo migracji wewnętrznych było ujemne. Największy odpływ migracyjny ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zarejestrowano w lubelskim, świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim.

Mapa 15. Saldo migracji wewnętrznych w 2024 r.
Map 15. Net of internal migration in 2024

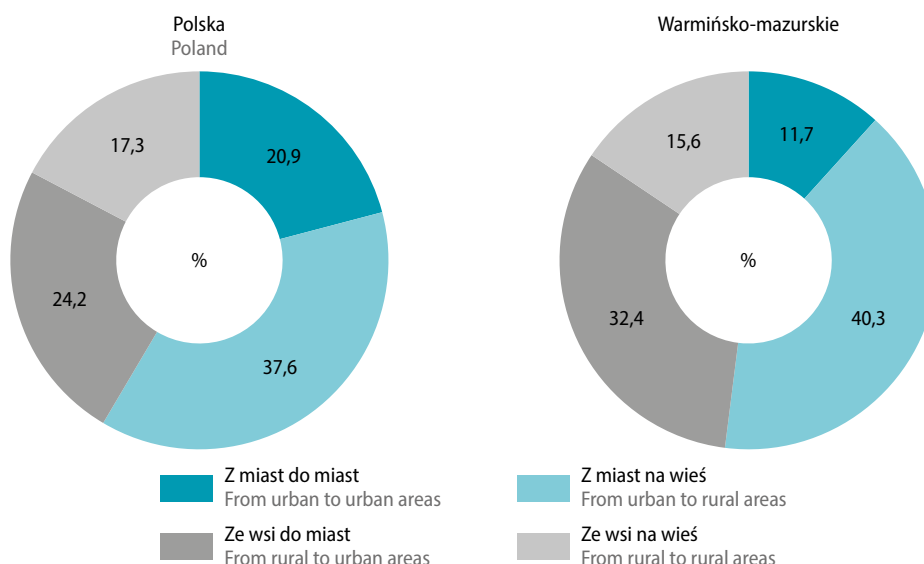

Wśród migracji wewnętrznych przeważały migracje wewnątrzwojewódzkie, dotyczące osób przemieszczających się między gminami województwa. Ruch migracyjny wewnątrzwojewódzki nie powoduje zmian w liczbie mieszkańców regionu, ale decyduje o przestrzennym rozmieszczeniu populacji. W latach 2000–2024 w granicach województwa adres zamieszkania zmieniał średnio 12,4 tys. osób rocznie. W 2024 r. wewnątrz warmińsko-mazurskiego przemieściło się 13,0 tys. osób. Stanowiły one 77,0% ludności napływowej i 67,3% ludności odpływowej.

Migracje wewnątrzwojewódzkie przeważały we wszystkich województwach. Największy ich udział w napływie ludności odnotowano wśród mieszkańców lubelskiego, podlaskiego, śląskiego, podkarpackiego i wielkopolskiego (powyżej 80,0%), a najmniejszy – pomorskiego i małopolskiego (po 70,2%). Udział migracji wewnątrzwojewódzkich w odpływie ludności wahał się od 59,8% w świętokrzyskim do 82,9% w wielkopolskim.

W migracjach wewnątrzwojewódzkich warmińsko-mazurskiego najczęstszym kierunkiem ruchu ludności były przemieszczenia z miasta na wieś, które dotyczyły 5,2 tys. osób. Najmniej osób przemieściło się z miast do miast – 1,5 tys. osób. W skali kraju dominującym był również kierunek migracji z miasta na wieś. Przeważał on w piętnastu województwach – największy odsetek osób przemieszczających się z miasta na wieś odnotowano w województwie dolnośląskim (43,2%) i lubuskim (42,9%). Jedynie w województwie śląskim ponad połowa migracji dotyczyła zmiany miejsca zamieszkania z miasta do miasta (50,9%).

Wykres 30. Kierunki migracji wewnątrzwojewódzkich w 2024 r.
Chart 30. Directions of intervoivodship migrations in 2024

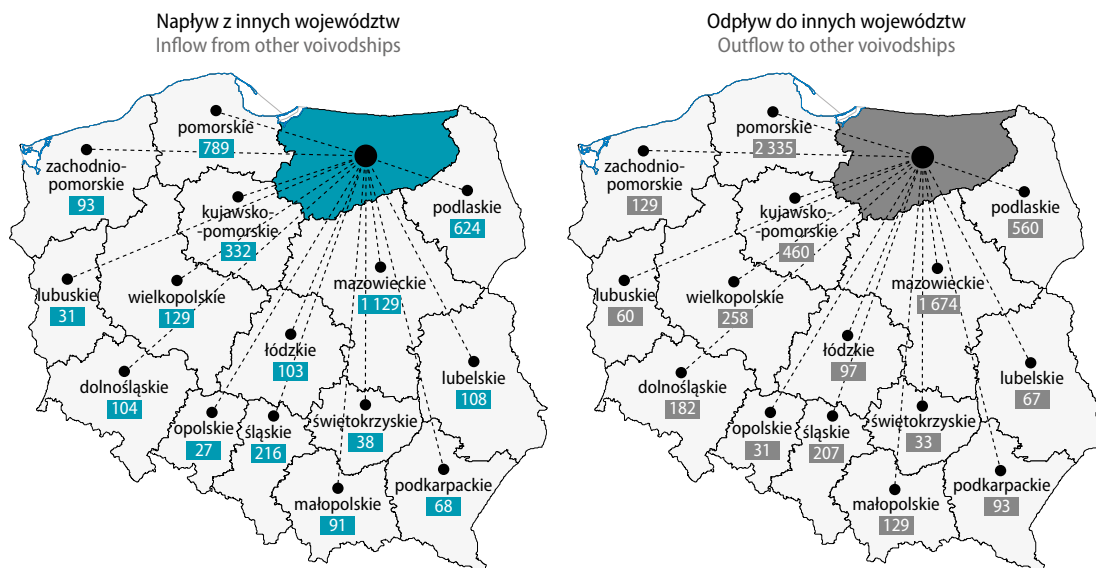

Wpływ na saldo ruchu wewnętrznego ludności mają migracje międzywojewódzkie, dotyczące przemieszczeń ludności z województwa do innych województw i odwrotnie. W 2024 r. więcej mieszkańców wyjechało na stałe z warmińsko-mazurskiego (6,3 tys. osób) niż przybyło na pobyt stały z innych województw (3,9 tys.).

Główne kierunki przemieszczeń ludności od wielu lat nie zmieniają się. W 2024 r. mieszkańcy warmińsko-mazurskiego najczęściej wyjeżdżali do województwa pomorskiego i mazowieckiego. Ludność napływowa pochodziła przede wszystkim z sąsiednich województw: mazowieckiego, pomorskiego, podlaskiego i kujawsko-pomorskiego.

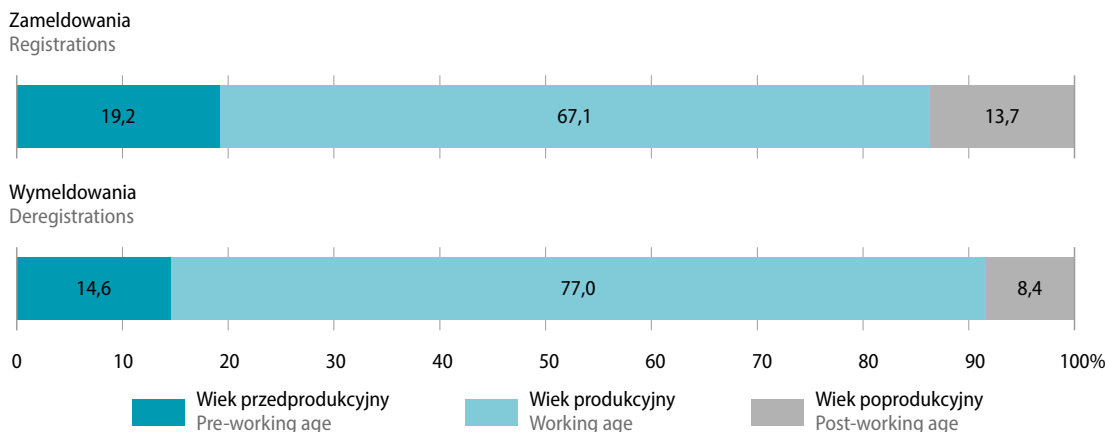
Mapa 16. Migracje na pobyt stały między województwem warmińsko-mazurskim a pozostałymi województwami w 2024 r.

Map 16. Migration for permanent residence among Warmińsko-Mazurskie Voivodship and other voivodships in 2024

W 2024 r. w migracjach międzywojewódzkich warmińsko-mazurskiego więcej było kobiet, które stanowiły 52,2% ludności napływowej i 52,1% ludności odpływowej. W populacji osób, które przybyły do województwa przeważały osoby w grupie wieku 25–39 lat (37,0%). Wśród mieszkańców, którzy wyjechali z województwa, osoby w tej grupie wieku stanowiły ponad połowę (52,0%). Udział dzieci w wieku do 14 lat wyniósł 17,6% osób migrujących do warmińsko-mazurskiego oraz 13,2% migrujących z województwa. Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły ponad $\frac{2}{3}$ wszystkich zameldowań i ponad $\frac{3}{4}$ wymeldowań.

Wykres 31. Migracje międzywojewódzkie według ekonomicznych grup wieku w 2024 r.
Chart 31. Intervoivodship migration by economic age groups in 2024

5.2. Migracje zagraniczne

5.2. International migration

Migracje zagraniczne – przemieszczenia ludności związane ze zmianą kraju zamieszkania.

Imigracja – przybycie do kraju osoby będącej uprzednio rezydentem innego kraju z zamiarem przebywania przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Emigracja – opuszczenie kraju przez jego rezydenta z zamiarem przebywania za granicą przez okres co najmniej 12 miesięcy.

Saldo migracji zagranicznych – różnica liczby osób przybyłych w danym okresie do danej jednostki administracyjnej/kraju z zagranicy i liczby osób, które w tym okresie wyjechały z tej jednostki/kraju za granicę.

Tablica 17. Podstawowe dane o migracjach zagranicznych

Table 17. Major data on international migration

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015 ^a	2020	2024
Imigracja Immigration	309	293	755	579	448	525
Emigracja Emigration	768	1 130	740	1 361	426	511
Saldo Net	-459	-837	15	-782	22	14
na 1000 ludności per 1000 population	-0,32	-0,59	0,01	-0,54	0,02	0,01

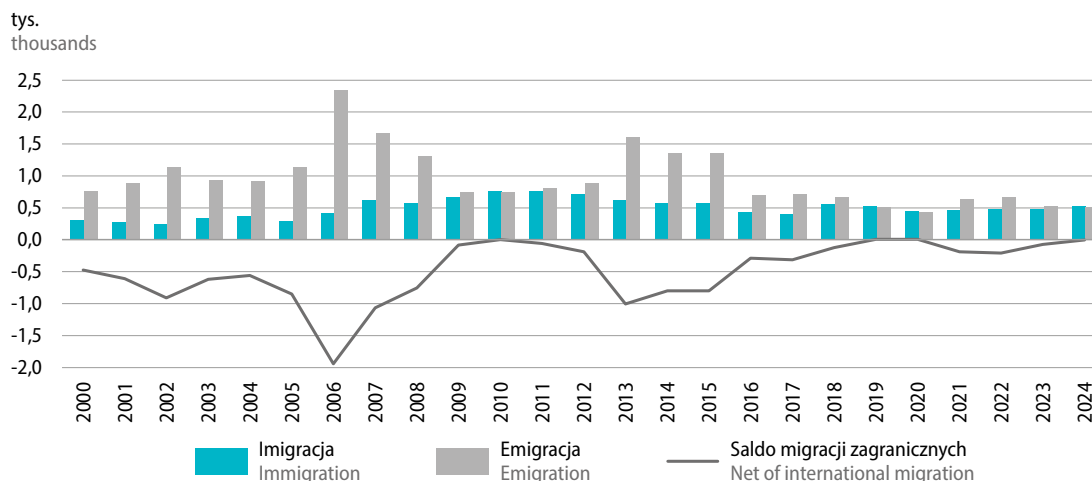
a Ze względu na brak pełnych danych dotyczących migracji zagranicznych w 2015 r., prezentowane dane dotyczą 2014 r.

a Due to the lack of complete data on international migration in 2015, presented data concern 2014.

Przez większość lat analizowanego okresu więcej mieszkańców warmińsko-mazurskiego wyjeżdżało za granicę niż z zagranicy przyjeżdżało. Rok 2024 był jednym z czterech lat badanego okresu, w których saldo migracji zagranicznych osiągnęło wartość dodatnią. Z powodu wyjazdu na stałe za granicę województwo opuściło 511 mieszkańców, natomiast na stałe przybyło z zagranicy 525 osób. Liczba mieszkańców województwa w wyniku migracji zagranicznych zwiększyła się o 14 osób (w miastach zmniejszyła się o 26 osób, natomiast na wsi – zwiększyła się o 40). Współczynnik salda migracji w przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 0,01, a to oznacza, że wyjazdy i przyjazdy zagraniczne nie miały istotnego wpływu na liczbę mieszkańców województwa.

W 2024 r. zmniejszenie ludności spowodowane nadwyżką emigracji nad imigracją odnotowano w województwie opolskim i śląskim. W pozostałych województwach migracje zagraniczne wpłynęły dodatnio na bilans ludności. Największą różnicę między liczbą osób przyjeżdżających z zagranicy, a liczbą osób wyjeżdżających za granicę, zarejestrowano w mazowieckim i małopolskim. W kraju liczba imigrantów przewyższała liczbę emigrantów o 9,3 tys. osób.

Wykres 32. Migracje zagraniczne
Chart 32. International migration

W 2024 r. najwięcej osób do warmińsko-mazurskiego przybyło z Wielkiej Brytanii (24,2%) i Niemiec (20,6%). Kraje te cieszyły się największą popularnością również wśród emigrantów, z których 30,7% wyjechało do Niemiec, a 27,2% do Wielkiej Brytanii. Mężczyźni stanowili 49,3% imigrantów i 59,7% emigrantów. W grupie osób zameldowanych na pobyt stały z zagranicy ponad połowę (54,7%) stanowiły dzieci w wieku do 14 lat, a 35,4% – osoby w wieku produkcyjnym. Wśród wyjeżdżających na stałe za granicę 8,4% stanowiły dzieci, a 82,8% – osoby w wieku produkcyjnym.

Diagram 1. Imigranci i emigranci według krajów migracji w 2024 r.
Diagram 1. Immigrants and emigrants by countries of migrations in 2024

5.3. Saldo migracji na pobyt stały

5.3. Net migration for permanent residence

Saldo migracji na pobyt stały – różnica między liczbą osób, które przybyły na stałe do danej jednostki administracyjnej/kraju a liczbą osób, które wyjechały na stałe z danej jednostki administracyjnej/kraju w danym okresie.

Współczynnik salda migracji na pobyt stały – przyrost/ubytek ludności danej jednostki administracyjnej/kraju na skutek migracji przypadający na 1000 mieszkańców tej jednostki/kraju (według stanu na połowę badanego okresu).

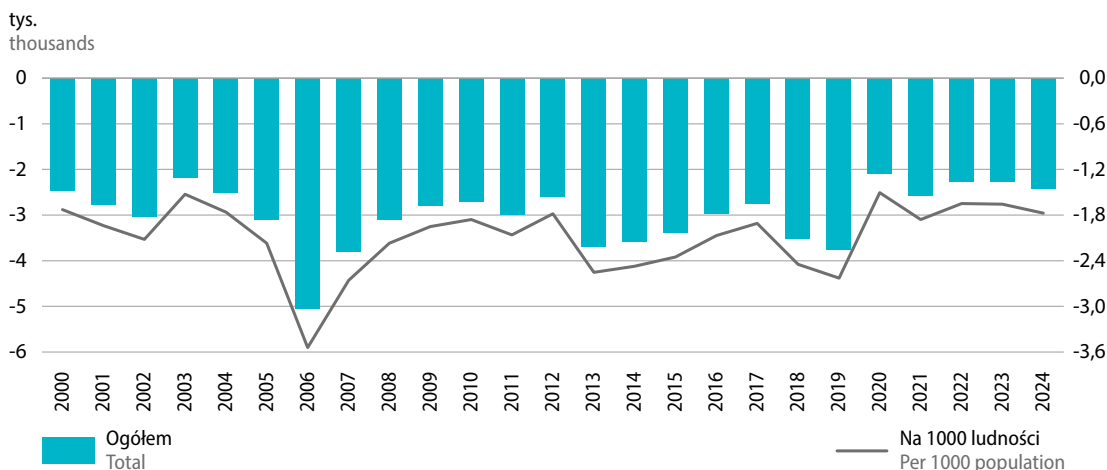
Tablica 18. Migracje na pobyt stały
Table 18. Migration for permanent residence

Wyszczególnienie Specification	2000	2005	2010	2015 ^a	2020	2024
Saldo Net	-2 461	-3 098	-2 706	-3 391	-2 091	-2 419
na 1000 ludności per 1000 population	-1,7	-2,2	-1,9	-2,4	-1,5	-1,8

a Do obliczeń wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.
a Data was calculated using data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014.

Przez wszystkie lata analizowanego okresu w województwie warmińsko-mazurskim rejestrowano ujemne saldo migracji stałej, które jest sumą salda migracji wewnętrznych i zagranicznych. Oznacza to, że liczba osób wymeldowanych z pobytu stałego przewyższała każdego roku liczbę osób zameldowanych na stałe. W latach 2000–2024 migracje na pobyt stały wpłynęły na zmniejszenie liczby mieszkańców województwa łącznie o 74,3 tys. osób. W 2024 r. w wyniku migracji liczba ludności województwa zmniejszyła się o 2,4 tys. osób. Saldo migracji stałej było ujemne w miastach (minus 2,9 tys.), natomiast dodatnie na terenach wiejskich (0,5 tys.). W przeliczeniu na 1000 ludności województwa saldo migracji na pobyt stały wyniosło minus 1,8. Oznacza to, że na każde 10 tys. ludności liczba mieszkańców zmalała o 18 osób. Spadki migracyjne ludności w miastach – na każde 10 tys. ludności liczba mieszkańców zmniejszyła się o 37 osób – nie zostały zrekompensowane przez przyrosty migracyjne ludności na terenach wiejskich. Na wsi na każde 10 tys. ludności liczba mieszkańców zwiększyła się o 10 osób.

Wykres 33. Saldo migracji ludności na pobyt stały
Chart 33. Net migration of population for permanent residence

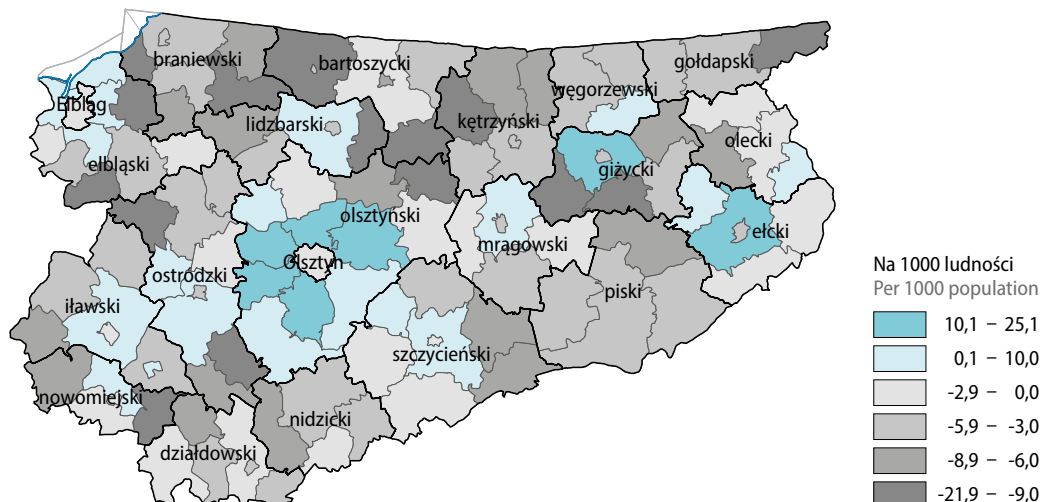
W 2024 r. w wyniku ruchów migracyjnych w dziewiętnastu powiatach województwa warmińsko-mazurskiego saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych przyjęło wartości ujemne. Najniższy współczynnik migracji na 1000 ludności, a tym samym największe wyludnienie spowodowane migracjami, odnotowano w powiatach kętrzyńskim, braniewskim, bartoszyckim i gołdapskim. Dodatnie saldo wystąpiło tylko w powiecie olsztyńskim i ełckim.

Mapa 17. Saldo migracji ludności na pobyt stały według powiatów w 2024 r.
 Map 17. Net migration of population for permanent residence by powiats in 2024

Analiza salda migracji ludności na pobyt stały na poziomie gminnym potwierdza najczęstszy kierunek migracji wewnątrzwojewódzkich – z miast na wieś. Dodatkowo saldo migracji stałej odnotowano w 25 gminach, m.in. wśród gmin otaczających Olsztyn lub graniczących z miastami powiatowymi. Najwięcej osób na 1000 ludności przybyło do gmin wiejskich – Elku, Stawigudy i Dywit. Największy ubytek migracyjny w warmińsko-mazurskim dotyczył mieszkańców gmin Dubeninki. W skali kraju gmina Dubeninki odnotowała największy spadek migracyjny liczby ludności na 1000 mieszkańców.

Mapa 18. Saldo migracji ludności na pobyt stały według gmin w 2024 r.
 Map 18. Net migration of population for permanent residence by gminas in 2024

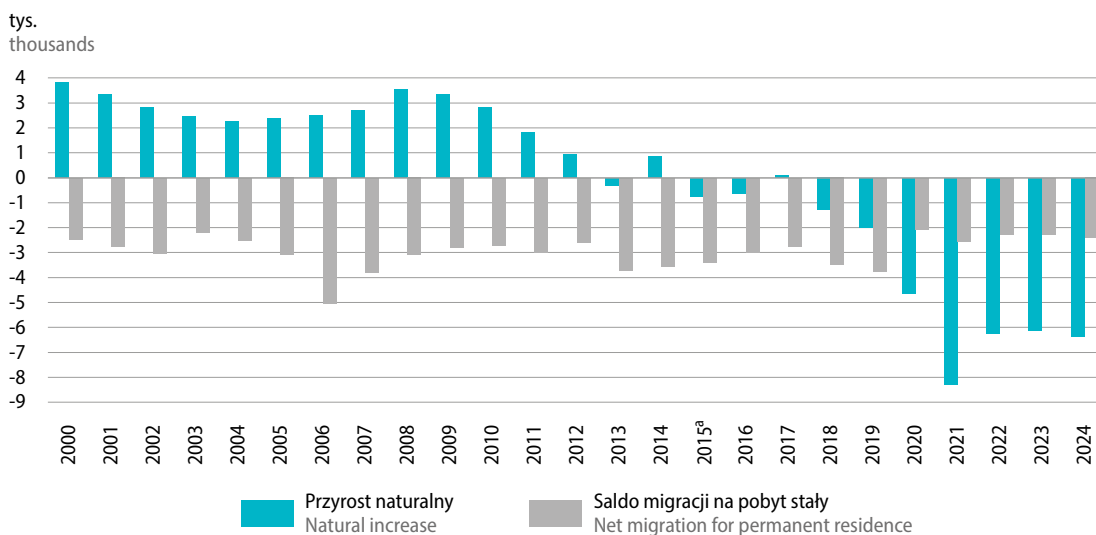

Rozdział 6. Rozwój demograficzny województwa według typologii J. Webba

Chapter 6. Demographic development of the Voivodship by J. Webb's typology

Zmiany w bilansie ludności województwa warmińsko-mazurskiego wynikają z dwóch procesów demograficznych: przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) i salda migracji (różnica między napływem i odpływem ludności w ruchu migracyjnym). Obserwowany spadek liczby mieszkańców to następstwo zarówno niekorzystnych tendencji w ruchu naturalnym ludności, jak również tego, że więcej osób wyjechało na stałe z województwa niż w nim zameldowało się. Malejący poziom urodzeń oraz utrzymująca się wysoka liczba zgonów powodowały, że przyrost naturalny był ujemny albo zbyt mały, żeby rekompensować coroczne ujemne saldo migracji.

Wykres 34. Przyrost naturalny i saldo migracji na pobyt stały
Chart 34. Natural increase and net migration for permanent residence

a W 2015 r. do obliczenia salda migracji na pobyt stały wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a In 2015, net migration for permanent residence was calculated using data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014.

Analiza zmian przyrostu naturalnego i salda migracji oraz zidentyfikowanie, który z tych wskaźników wpływa w większym stopniu na przemiany demograficzne, pozwala ustalić obecny i przyszły charakter regionów. Metodą, która uwzględnia relację przyrostu naturalnego i salda migracji na pobyt stały, a także pozwala określić stan rozwoju ludnościowego danej jednostki terytorialnej, jest typologia J. Webba. Wyróżnia ona osiem głównych typów jednostek. W zależności od kształtowania się wymienionych cech w przeliczeniu na 1000 ludności, klasyfikuje daną jednostkę do określonego typu rozwoju demograficznego.

TYPOLOGIA J. WEBBA

Typy rozwojowe (aktywne) – przyrost liczby ludności:

A – dodatni przyrost naturalny przewyższa ujemne saldo migracji ($+PN > |-SM|$),

B – dodatni przyrost naturalny jest wyższy od dodatniego salda migracji ($+PN > +SM$),

C – dodatni przyrost naturalny jest niższy od dodatniego salda migracji ($+PN < +SM$),

D – dodatnie saldo migracji z nadwyżką rekompensuje ujemny przyrost naturalny ($|-PN| < +SM$).

Typy regresywne (nieaktywne) – spadek liczby ludności:

E – ujemny przyrost naturalny nie jest rekompensowany przez dodatnie saldo migracji ($|-PN| > +SM$),

F – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym przyrostem naturalnym niż ujemnym saldem migracji ($|-PN| > |-SM|$),

G – ubytek liczby ludności powodowany jest w większym stopniu ujemnym saldem migracji niż ujemnym przyrostem naturalnym ($|-PN| < |-SM|$),

H – ujemne saldo migracji nie jest rekompensowane przez dodatni przyrost naturalny ($+PN < |-SM|$).

W przypadku, gdy wartości bezwzględne współczynnika przyrostu naturalnego i współczynnika salda migracji stałej są równe lub gdy wartość jednego ze współczynników wynosi zero wprowadza się dodatkowe typy przejściowe: AB, BC, CD, DE, EF, FG, GH, HA.

Pierwsze cztery typy A, B, C, D oznaczają jednostki administracyjne o wzroście liczby ludności (aktywne demograficznie), natomiast kolejne cztery E, F, G, H – obszary wyludniające się (nieaktywne demograficznie). W najkorzystniejszej sytuacji demograficznej znajdują się jednostki zaliczane do klas B i C, ponieważ charakteryzuje je zarówno dodatni przyrost naturalny, jak i dodatnie saldo migracji. W najtrudniejszej sytuacji znajdują się jednostki F i G, dla których wartości obu procesów składających się na przyrost rzeczywisty są ujemne.

We wszystkich latach badanego okresu 2000–2024 więcej osób wyjechało z warmińsko-mazurskiego niż do niego przybyło. W latach 2000–2012, 2014 oraz 2017 warmińsko-mazurskie należało do typu A lub H – ujemnemu saldu migracji towarzyszył dodatni przyrost naturalny, który jednak nie w każdym wymienionym roku rekompensował ujemny bilans ruchów migracyjnych. W pozostałych latach (2013, 2015–2016 oraz 2018–2024) województwo należało do typu G lub F – ujemne saldo migracji występowało równoległe z ujemnym przyrostem naturalnym, potęgując zmniejszenie liczby ludności.

Polska w latach 2000–2015, ze względu na coroczne ujemne saldo migracji, była klasyfikowana jako jednostka typu A, F, G lub H. Od 2016 r. saldo migracji przyjmowało w kraju wartości dodatnie. Było ono jednak zbyt małe, żeby zrekompensować ujemny przyrost naturalny – jedynie w 2017 r. osiągnęło poziom, który pozwolił na ułożenie Polski w klasyfikacji jako typ rozwojowy D. W pozostałych latach 2016 i 2018–2024 Polska należała do typu regresywnego E.

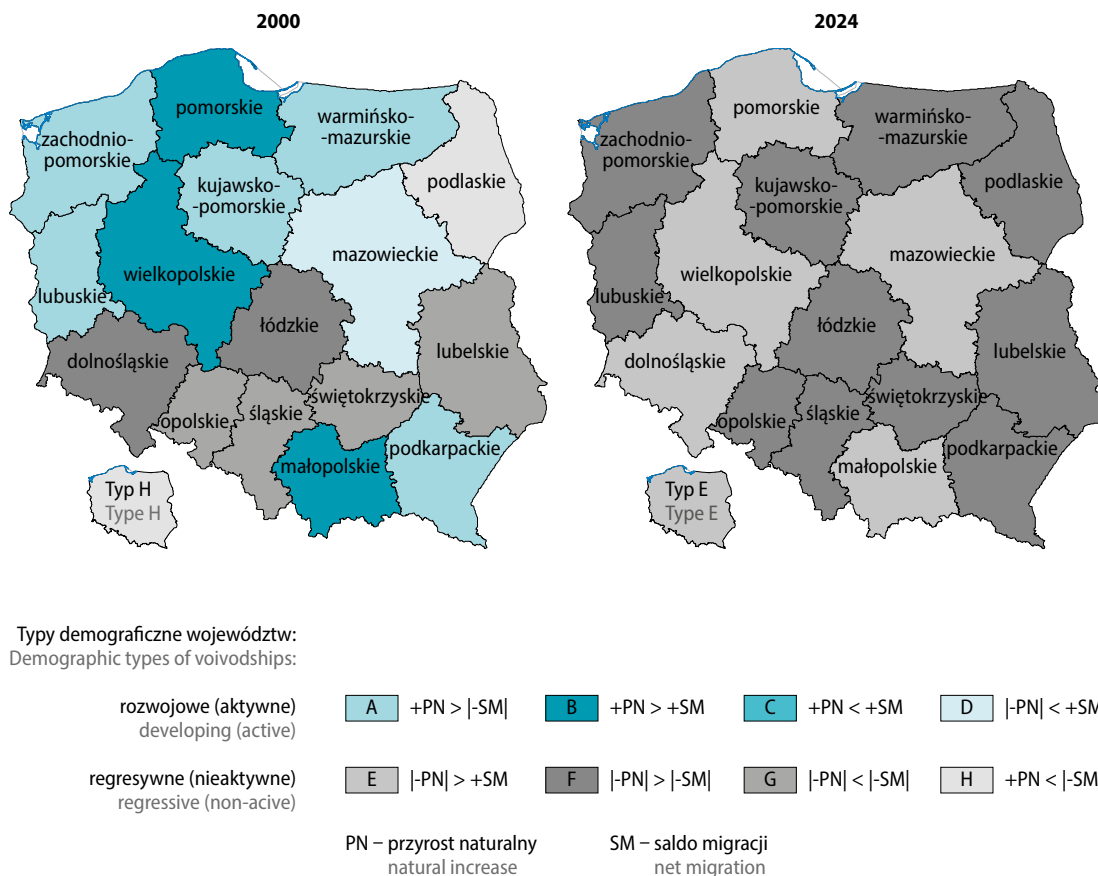
Tablica 19. Typy rozwoju ludnościowego według typologii J. Webba

Table 19. Types of population development by J. Webb's typology

Lata Years	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Polska Poland	H	H	G	F	G	G	H	H	A	A	A	A	H	G	G	F	E	D	E	E	E	E	E	E	E
Warmińsko- Mazurskie	A	A	H	A	H	H	H	H	A	A	A	H	H	G	H	G	G	H	G	G	F	F	F	F	F

W 2024 r. wszystkie województwa miały charakter depopulacyjny. We wszystkich odnotowano ujemny przyrost naturalny. W pięciu – mazowieckim, pomorskim, małopolskim, dolnośląskim i wielkopolskim – wystąpiło dodatnie saldo migracji, jednak w żadnym z nich nie było ono na tyle wysokie, aby zrekompensować ujemny przyrost naturalny. Oznacza to, że dodatnie saldo ruchu migracyjnego miało mniejszy wpływ na liczbę mieszkańców niż ujemny przyrost naturalny (typ E). W pozostałych województwach, w tym warmińsko-mazurskim, spadek liczby ludności był spowodowany nie tylko ubytkiem naturalnym, ale również ujemnym saldem migracji, przy czym wpływ ujemnego przyrostu naturalnego był większy (typ F).

Mapa 19. Typy rozwoju ludnościowego województw według typologii J. Webba
Map 19. Types of population development of voivodships by J. Webb's typology

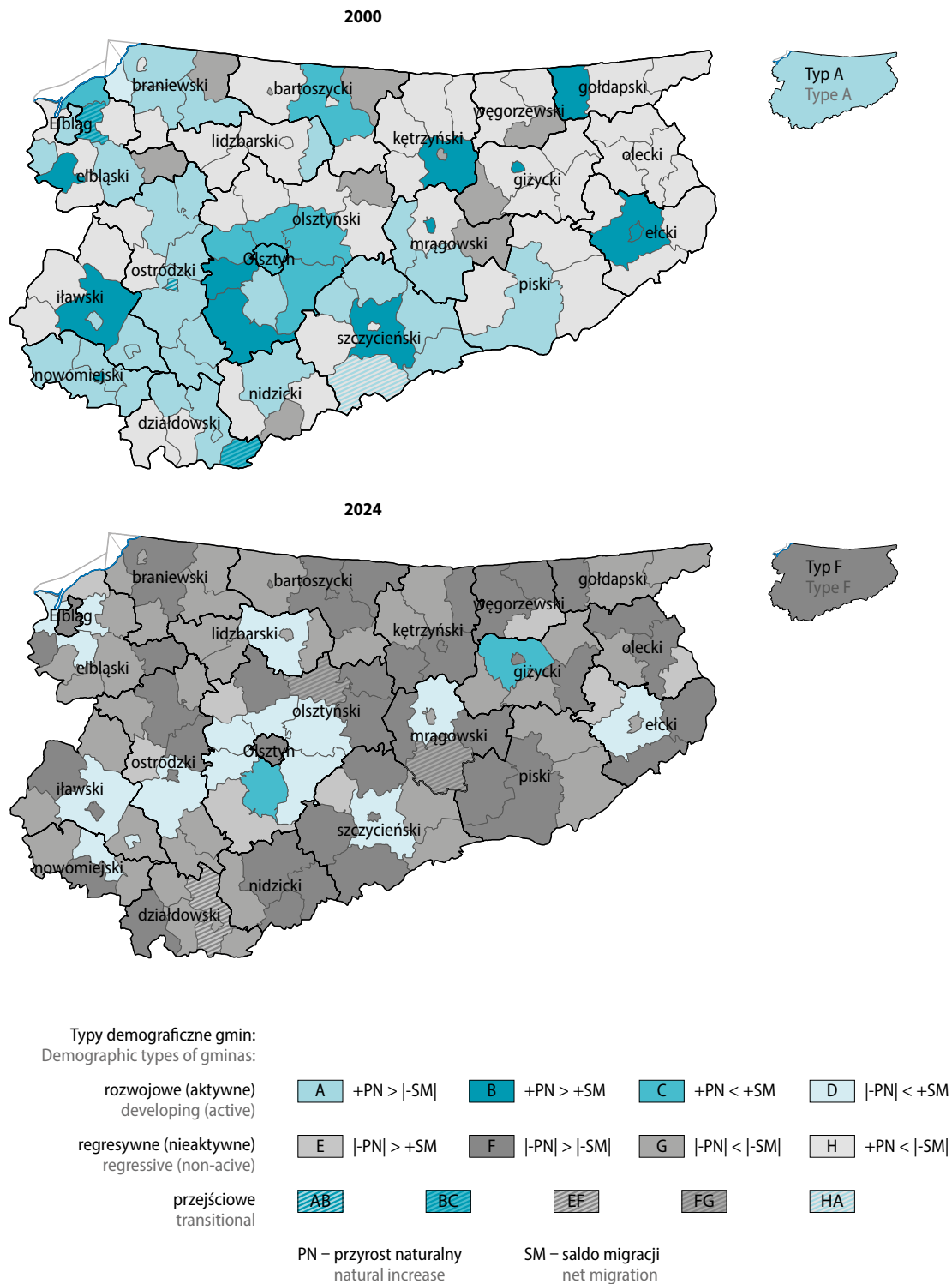
Spadek liczby ludności w skali województwa był efektem zmian zachodzących w gminach. Analiza typów rozwoju ludnościowego gmin warmińsko-mazurskiego w latach 2000 i 2024, ustalonych zgodnie z typologią J. Webba, wykazała niekorzystne zmiany w ich zaludnieniu. W 2000 r. prawie połowę gmin (56 ze 116) zaklasyfikowano do aktywnych demograficznie (zaludniających się), podczas gdy w 2024 r. ich liczba była ponad trzykrotnie niższa i wyniosła 17. Liczba gmin z jednocześnie dodatnim saldem migracji i dodatnim przyrostem naturalnym (typ B, BC i C) zmniejszyła się z 21 do 2. Odwrotną tendencję obserwowano odnośnie obszarów depopulacyjnych. Liczba gmin wyludniających się wzrosła z 60 do 99, w tym gmin z jednocześnie ujemnym saldem migracji i ujemnym przyrostem naturalnym (typ F, FG, G) z 10 do 90.

Wykres 35. Typy rozwoju ludnościowego gmin według typologii J. Webba
Chart 35. Types of population development of gminas by J. Webb's typology

W 2024 r. w warmińsko-mazurskim wyludniały się prawie wszystkie gminy miejskie, z wyjątkiem miasta Lubawa. Było to spowodowane przemieszczaniem się ludności z miast do otaczających je obszarów wiejskich. Wśród siedemnastu gmin o charakterze rozwojowym, oprócz Lubawy, znalazło się piętnaście gmin wiejskich i jedna miejsko-wiejska. W stolicy województwa ubyło mieszkańców, natomiast na terenach otaczających miasto zarejestrowano przyrost rzeczywisty ludności. Dotyczyło to gmin: Stawiguda, Dywity, Giętrząwał, Jonkowo, Purda i Barczewo. W korzystnej sytuacji demograficznej były również gminy wiejskie: Elbląg, Elk, Giżycko, Iława, Lidzbark Warmiński, Milejewo, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Ostróda i Szczytno. Wśród gmin rozwojowych znalazły się dwie jednostki, w których zarówno przyrost naturalny, jak i saldo migracji były dodatnie (typ C) – Stawiguda oraz wiejska Giżycko. Pozostałe 99 gmin było jednostkami o charakterze depopulacyjnym. W 90 z nich spadek liczby ludności był efektem skumulowania ujemnego przyrostu naturalnego i ujemnego salda migracji. Największy zarejestrowano w gminach: Dubeninki, Frombork, Kolno i Pieniężno.

Mapa 20. Typy rozwoju ludnościowego gmin według typologii J. Webba
 Map 20. Types of population development of gminas by J. Webb's typology

Uwagi metodologiczne

Dane dotyczące ludności opracowano na podstawie:

- bilansów stanu i struktury ludności, które sporządza się w oparciu o wyniki spisów powszechnych, a w okresach międzyspisowych po uwzględnieniu danych o ruchu naturalnym i migracjach:
 - dla lat 2000–2009 na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 20 maja 2002 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej,
 - dla lat 2010–2019 na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31 marca 2011 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej,
 - od 2020 r. na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 31 marca 2021 r. oraz danych sprawozdawczości bieżącej;
- sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
- sprawozdawczości sądów – o separacjach i prawomocnie orzeczonych rozwodach;
- rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały.

Informacje o liczbie i strukturze ludności prezentowane w publikacji opracowano według **krajowej definicji zamieszkania**. Do ludności danej gminy zalicza się osoby tam mieszkające (przebywające) przez okres co najmniej 3 miesiące. Oznacza to, że w liczbie ludności danej gminy są ujęci:

- stali mieszkańcy (osoby tam zameldowane lub stale mieszkające bez zameldowania), z wyjątkiem tych mieszkańców, którzy wyjechali na ponad 3 miesiące do innej gminy w kraju,
- osoby przybyłe z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące.

Do ludności gminy nie są zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich nieobecności) są ujmowani w stanie ludności danej gminy.

Dane o ruchu naturalnym ludności opracowano w podziale terytorialnym:

- małżeństwa – według miejsca zamieszkania męża przed ślubem lub – gdy mąż mieszkał za granicą – miejsca zamieszkania żony;
- rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo o rozwód lub – gdy pozew wniosła osoba zamieszkała za granicą – miejsca zamieszkania współmałżonka (nie uwzględnia się przypadków, gdy oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa zamieszkiwali za granicą);
- separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo o separację (w przypadku zgodnego wniosku stron – według miejsca zamieszkania męża) lub – gdy pozew wniosła osoba zamieszkała za granicą – miejsca zamieszkania współmałżonka (nie uwzględnia się przypadków, gdy oboje małżonkowie w momencie wniesienia powództwa o separację zamieszkiwali za granicą);
- urodzenia – według miejsca zamieszkania matki noworodka;
- zgony – według miejsca zamieszkania osoby zmarłej.

Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 czerwca.

Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Methodological notes

Data regarding population were compiled on the basis of:

- balances of number and structure of population which are compiled basing on censuses results, and in periods between censuses after taking into account data on vital statistics and migrations:
 - for years 2000–2009 on the basis of the National Population and Housing Census as of 20 May 2002 and current statistical reports,
 - for years 2010–2019 on the basis of the National Population and Housing Census as of 31 March 2011 and current statistical reports,
 - since 2020 on the basis of the National Population and Housing Census as of 31 March 2021 and current statistical reports;
- documentation of Civil Status Offices – regarding registered marriages, births and deaths;
- documentation of courts – regarding separations and legally valid decisions in actions for divorces;
- the registers of the Ministry of Digital Affairs – on internal and international migration of population for permanent residence.

Data on the number and structure of population presented in this publication were compiled according to **the national definition of residence**. The population of a gmina includes persons living (staying) there for at least 3 months. This means that the population of a gmina includes:

- permanent residents (registered or not) with the exception of those residents who are away for more than 3 months in another gmina in the country,
- persons who came from another place in the country for more than 3 months.

Immigrants temporarily staying in Poland are not counted as the inhabitants of the gmina, but permanent residents of Poland temporarily staying abroad (regardless of the duration of their absence) are included in the population of the given gmina.

Data on vital statistics of population were compiled by the territorial division:

- marriages – by the place of residence of husband before the marriage or – when husband lived abroad – by the place of residence of wife;
- divorces – by the place of residence of the person filling petition for divorce or – in case of petition for divorce being filled by person residing abroad – place of residence of that person's spouse (cases where both spouses resided abroad at the moment of filing petition for divorce are not taken into account);
- separations – by place of residence of the person filling petition for separation (in case of unanimous petition of both – by place of residence of husband) or – in case of petition for separation being filled by person residing abroad – place of residence of that person's spouse (cases where both spouses resided abroad at the moment of filing petition for separation are not taken into account);
- births – by the place of residence of the new born child's mother;
- deaths – by the place of residence of the deceased.

Rates concerning vital statistics and migration of the population by the territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 June.

Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item "total".

Szczegółowe informacje metodologiczne oraz pojęcia statystyczne opublikowane zostały w poniższych opracowaniach:

[Zeszyt metodologiczny – Ruch naturalny. Bilanse ludności](#)

[Zeszyt metodologiczny – Migracje ludności](#)

[Rocznik demograficzny 2024](#)

Detailed methodological information and statistical concepts have been published in the following elaborations:

[Methodological report – Vital statistics. Balances of population](#)

[Methodological report – Migration of population](#)

[Demographic Yearbook 2024](#)